

OBRANA

**Sviatok
delostrelcov**

**Jubileum
protivzdušnej
obrany**

Rok v Lotyšsku

**TÉMA: špeciáli
po transformácii**

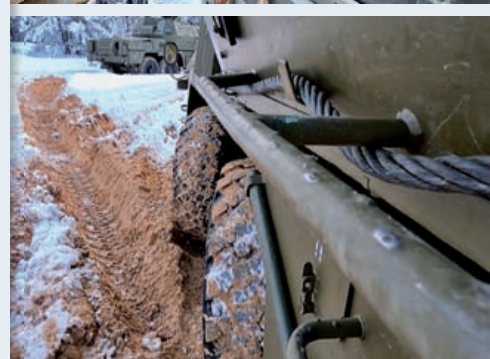
**Rozhovor s náčelníkom
Generálneho štábu Ozbrojených síl SR
generálom Danielom Zmekom**

Zuzana v Lotyšsku

Pätnásteho januára si príslušníci prvej delostreleckej rotácie michalovského samohybného delostreleckého oddielu v operácii Predsunutá prítomnosť v Lotyšsku pripomenuli 76. výročie Jaslovsko-gorlickej operácie pri poľskom meste Jaslo, najväčšie a najvýznamnejšie vystúpenie československého delostrelectva v druhej svetovej vojne. Vyvrcholením dvojtýždňového intenzívneho výcviku palebnej batérie, prieskumných družstiev a skupiny koordinácie palebnej podpory boli bojové streľby práve v Deň delostrelectva a raketového vojska. Prítomnosť nového zbraňového systému a novej spôsobilosti v rámci eFP pútala veľkú pozornosť už od príchodu do Lotyšska, a tak sa v deň streľieb v palebnom postavení nachádzali takmer všetci príslušníci koalíčných vojsk v Lotyšsku na čele s kanadským veliteľom bojovej skupiny pplk. T. Nortonom a lotyšským veliteľom brigády plk. S. Gaugersom. Čerstvo napadaný sneh na piesočnom podklade a mráz -18°C poriadne preverili jazdné zručnosti vodičov, vycvičenosť obslúh a pripravenosť techniky pracovať v náročných klimatických podmienkach. Aj napriek tomu delostrelci plánované ciele cvičenia splnili.

Text: mjr. Michal Németh
veliteľ slovenského kontingentu
Foto: PalBateFP

Vážené profesionálne vojačky, vážení profesionálni vojaci, vážené zamestnankyne, vážení zamestnanci ozbrojených síl a celého rezortu obrany,

na prahu nového roka vám chcem poďakovať za službu v mene obrany a bezpečnosti nášho štátu a jeho obyvateľov. Od môjho nástupu do funkcie ma opakovane presvedčate o vašej profesionalite, odhodlaní a odvahe a ako hlavná veliteľka som hrdá, že Ozbrojené sily Slovenskej republiky tvoria skvelí ľudia ako vy.

Už dlhé mesiace ťaží celú spoločnosť pandemická situácia. Je prirodzené, že sa v krízových situáciách spoľiehame na vás. Mnohí ste pôsobili v prvej línii či v sťažených podmienkach, vystavovali ste zdravotnému riziku seba aj svojich blízkych. Významne ste prispeli k zdraviu občanov našej krajiny. O vašej službe som dostávala tie najlepšie hodnotenia z mnohých kútov Slovenska. Za to vám patrí obdiv a uznanie nás všetkých.

Popri riešení následkov pandémie, ktoré vám odčerpávali mnoho zdrojov a kapacít, ste museli plniť úlohy, ktoré sú vašim hlavným poslaním – obrana republiky a pôsobenie v operáciách a misiách za hranicami Slovenska. Kvalitné plnenie týchto povinností má rozhodujúci význam pre účinné zaistenie kolektívnej obrany a bezpečnosti v rámci Severoatlantickej aliancie a Európskej únie. Úprimne si želim, aby ste svoje úlohy mohli naplňovať v najlepších podmienkach, s kvalitným vybavením a modernou technikou.

Neoddeliteľnou súčasťou vašich úloh je obrana princípov, na ktorých naša republika stojí. Patria medzi ne ľudské práva a slobody zakotvené v Ústave Slovenskej republiky vrátane zásad právneho štátu. Oceňujem, že Ozbrojené sily Slovenskej republiky neváhajú prezentovať jednoznačný hodnotový postoj. Vysoká dôveryhodnosť, ktorú požívate, je toho obrazom. Prispievate k nej každý svojím dielom.

Prajem vám v roku 2021 pokojnú službu, veľa profesionálnych úspechov, pevné zdravie a mnoho pekných chvíľ s vašimi najbližšími.

S pozdravom

Zuzana Čaputová,
prezidentka a hlavná veliteľka Ozbrojených síl SR

Vážení príslušníci ozbrojených síl a vážení zamestnanci ministerstva obrany, milé kolegyně a kolegovia,

uplynulý rok patril medzi tie najnáročnejšie, aké naša krajina v ére slobody zažila. Epidémia koronavírusu celému svetu ukázala, aký nesamozrejmý môže byť náš pocit bezpečia, pevné zdravie či hospodárska prosperita.

Sú to však práve náročné a vypäté situácie, keď sa naplno prejavuje vnútorná sila, odvaha a pripravenosť – jednotlivcov, kolektívov, národov. Náš rezort a naše

ozbrojené sily v minulom roku obstáli výnimočne. Rok 2020 bol rokom najväčšej – a mimoriadne úspešnej – logistickej operácie v moderných slovenských dejinách. A rok 2020 bol tiež rokom, keď výdavky Slovenskej republiky na obranu – čiastočne vďaka a čiastočne napriek nepriaznivej hospodárskej situácii – prvýkrát v histórii presiahli 2 percentá hrubého domáceho produktu.

Tieto výsledky sú skvelým vysvedčením pre prácu všetkých zamestnancov rezortu a príslušníkov ozbrojených síl. Za vaše nasadenie v uplynulom roku vám patrí moja úprimná vďaka a obdiv. Úvodné týždne nového roka sa nesú v znamení pretrvávajúcej pandemickej krízy. Po všetkom, čo sme dosiahli minulý rok, som si však viac než kedykoľvek predtým istý, že až táto pandémia pominie, rezort obrany a ozbrojené sily spoločne posunieme vpred míľovými krokmi.

Po rokoch zanedbávania stavu rezortu a ozbrojených síl máme stále ešte ďaleko k tomu, aby každý jeden profesionálny vojak na Slovensku mal pracovné podmienky, aké na svoju prácu potrebuje a aké si zaslúži: od oblečenia cez modernú výzbroj až po spoľahlivú infraštruktúru. Ozbrojené sily patria dlhodobu medzi najrešpektovanejšie inštitúcie v našej krajine. O to viac to platí po uplynulom roku. Verím, že sa nám tento spoločenský kapitál podarí v nasledujúcom roku zužitkovať tak, aby to pocítil každý jeden vojak a vojačka.

Popri pracovných úspechoch vám prajem v roku 2021 najmä veľa pekných chvíľ v osobnom živote s vašimi blízkymi a hlavne vám želim pevné zdravie!

S pozdravom

Jaroslav Nad'ba
minister obrany Slovenskej republiky

4

8

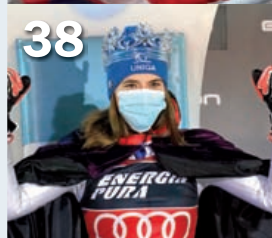
14

16

30

38

47

- 4 Vojaci a covid
- 6 Ústredná vojenská nemocnica začala očkovať
- 8 Nitriansky mechanizovaný prápor v Lotyšsku
- 12 Sýria: bilancia 2020
- 14 Most cez rieku Hornád
- 16 Rozhovor s náčelníkom Generálneho štábu Ozbrojených síl SR gen. Danielom Zmekom
- 19 TÉMA: Sily pre špeciálne operácie OS SR
- 24 Super Shermany z Izraela
- 27 Arabské F-35
- 28 Odišli do civilu
- 30 Demokracia v plameňoch
- 32 Slovensko ako bočný vojnový priestor
- 34 Storočnica protiletadlovcov 1

- 36 V Juhočínskom mori to vrie
- 38 Športovkyňa roka P. Vlhová
- 40 Keď zaduje Slnec víťor
- 41 Military English: The European Peace Facility
- 43 Hokus-pokus s limonádou
- 44 Silovo-objemový tréning v zime
- 46 Slovenská armáda a prepadnutie Sovietskeho zväzu v roku 1941
- 47 Degťarevov smrtonosný gramofón

NA TITULNEJ STRANE: Sily pre špeciálne operácie sú najmladšou súčasťou OS SR • Foto: kpt. Peter Poldruhák

Vojaci v prvej línii

Ani v novom roku 2021 sa boj s pandémiou ochorenia Covid-19 nekončí. A vojenski profesionáli naďalej s plným nasadením pôsobia v prvej línii.

Vojenský vrtuľník zo základne Prešov pomohol na Nový rok s prepravou piatich pľúcnych ventilácií z Fakultnej nemocnice s poliklinikou J. A. Reimana v Prešove do Fakultnej nemocnice v Nitre. Na prelet sa využil vrtuľník UH-60 Black Hawk, ktorý prepravil náklad na Sliač. Pre zlé počasie ventilácie zo Sliača do Nitry previezli pozemnou technikou Ozbrojených síl SR. „Opäť sa potvrdilo, aká dôležitá je spolupráca jednotlivých rezortov, a sme radi, že vojaci i takto mohli pomôcť kolegom z rezortu zdravotníctva. No hlavné je, že pomohli chorým spoluobčanom, v prospech ktorých boli ventilátory ihneď využité,“ uviedol minister obrany SR Jaroslav Nad’.

V plnom nasadení

Vláda SR 6. januára odsúhlasila vyčlenenie do tisíc príslušníkov Ozbrojených síl SR, ktorí budú do 30. júna 2021 v zmysle mandátu plniť zdravotnícke a sanitárne úlohy v slovenských nemocniciach. Profesionálni vojaci budú pomáhať pacientom na lôžkach a nemocničnému personálu v kritických chvíľach, keď je vyťaženosť nemocníc po celom území Slovenska alarmujúca.

S plošným testovaním obyvateľov na prítomnosť ochorenia Covid-19 v okrese Nitra pomáhalo 150 príslušníkov Ozbrojených síl SR, z toho 30 zdravotníkov. O vyčlenení profesionálnych vojakov na poskytnutie súčinnosti pri testovaní rozhodla vláda SR.

„Testovanie obyvateľov spôsobom, aký bol nastavený v rámci operácie Spoločná zodpovednosť, sa opäť potvrdilo ako jedno z najefektívnejších riešení v boji proti rýchlemu a nebezpečnému šíreniu ochorenia. Preto po ňom siahame aj v prípade naozaj kritickej situácie v okrese Nitra,“ povedal v tejto súvislosti minister obrany SR Jaroslav Nad’ s tým, že rezort obrany je, samozrejme, pripravený poskytnúť maximálnu možnú súčinnosť.

Na žiadosť organizátora plošného testovania, mesta Nitra, mu Ministerstvo obrany SR okrem personálnej súčinnosti poskytlo aj 15 000 antigénových testov, aby sa s testovaním mohlo začať čo najskôr.

Následkom zhoršujúcej sa epidemiologickej situácie a obrovského zaťaženia nemocníc Ozbrojené sily SR od 31. decembra do najvyťaženejšej nemocnice v Nitre nasadili pätnásť profesionálnych vojakov. Od 5. januára na základe žiadosti nemocnice už v Nitre nasadzujú 35 príslušníkov. Pomáhajú zdravotníkom na klinike anestéziológie a intenzívnej medicíny (ARO), oddelení infektológie, odbornom aj vakcinačnom mieste a asistujú pri rozvoze liekov, zdravotného materiálu a robia dezinfekciu. Všetky úkony uskutočňujú pod dohľadom a vedením zdravotníckeho personálu nemocnice.

Od 10. decembra príslušníci Ozbrojených síl SR v pracovných dňoch urobili vo vojenských útvaroch viac ako stotisíc odberov. Vyše 8 500 antigénových testov bolo pozitívnych.

Netradične pod Zoborom

Po tom, ako sa epidemiologická situácia v okrese Nitra dramaticky zhoršila, krízový štáb Okresného úradu Nitra a Bezpečnostná rada okresu Nitra schválili tri turnusy testovania antigénovými testami. V súlade s uznesením vlády SR č. 1 zo 6. januára 2021 Ozbrojené sily SR vyčlenili na plošné regionálne testovanie v okrese Nitra 150 profesionálnych vojakov,

z toho 30 zdravotníkov. Počas testovania od piatka 8. januára do nedele 10. januára bolo pre verejnosť k dispozícii 116 odberových miest. Opätovne sa aktivovalo Regionálne veliteľstvo (RHQ) Nitra na čele s plukovníkom Jozefom Paňkom.

Príslušníci protiletadlovej raketovej brigády Nitra posilnení o príslušníkov 12. mechanizovaného práporu Nitra boli určení na pozície veliteľov odberových miest a v odberových miestach pôsobili aj vojenský zdravotníci. Na regionálnom veliteľstve bol nepretržite k dispozícii situačný prehľad o činnosti jednotlivých odberových miest, zriadené bolo call centrum, styční dôstojníci aktívne komunikovali s miestnou správou a samosprávou, koordinátor riadil činnosť testovacieho miesta zriadeného v objekte plrb Nitra. Velitelia odberových tímov absolvovali zaškolenie s aplikáciou TrustOne, pilotným projektom, ktorý má urýchliť administratívny proces pri testovaní. V budúcnosti by mohol nahradiť vydávané papierové certifikáty s výsledkom testovania. Veliteľ RHQ Nitra plukovník Jozef Paňko osobne preveroval pripravenosť a organizovanosť jednotlivých odberových miest. Pochvalné slová od vedenia mesta Nitra, starostov okolitých obcí i občanov boli príjemnou bodkou za prvým testovacím víkendom. Priamo v prvej línii pôsobilo v piatok 55, v sobotu 142 a v nedeľu 124 vojenských profesionálov. Celkovo sa v Nitre a okolitých obciach od 8. do 10. januára otestovalo 95 558 obyvateľov, s pozitívnym výsledkom u 2,44 percenta z nich.

Foto: SITA, TASR

ÚVN spustila očkovanie

Jedenásteho januára začala Ústredná vojenská nemocnica SNP Ružomberok – FN s očkovaním svojich zamestnancov proti ochoreniu Covid-19. „K dispozícii máme 3 900 dávok vakcín. Záujem o očkovanie prejavilo takmer 600 zamestnancov,“ uviedol riaditeľ nemocnice brig. gen. MUDr. Vladimír Lengvanský, ktorý bol zároveň prvým zaočkovaným zamestnancom nemocnice. Na vakcináciu sú v ÚVN SNP Ružomberok – FN vyhradené priestory v prvom podlaží pod zemou v budove riaditeľstva. Očkovanie širšej verejnosti sa bude konať v novom covidovom pavilóne. Každý zamestnanec, ktorý prejavil záujem o očkovanie, absolvuje test na protilátky a pred vakcináciou aj antigénový test. V ružomerskej nemocnici je aktuálne hospitalizovaných 56 pacientov pozitívnych na ochorenie Covid-19, z toho 13 si vyžaduje napojenie na umelú pľúcnu ventiláciu. Nemocnica má pre nich k dispozícii 141 reprofilovaných lôžok, z toho 16 pre pacientov napojených na UPV.

Otvorme aktívne zálohy

Projekt aktívnych záloh by sa mohol otvoriť väčšiemu množstvu záujemcov. Podmienkou by viac nemuselo byť pôsobenie v uniformovanej zložke. Konkrétny legislatívny návrh by mohol rezort obrany predstaviť v roku 2021. „Dnes do aktívnych záloh môže ísť človek, ktorý absolvoval základnú vojenskú službu alebo pôsobil v nejakom inom bezpečnostnom zbore,“ vysvetlil minister obrany Jaroslav Naď. Cieľom je priblížiť sa k systému v Českej republike, kde môže do aktívnych záloh vstúpiť ktorýkoľvek občan, ak splní zdravotné limity a určené pravidlá. Vlni prijali Ozbrojené sily SR 57 žiadostí o prijatie do aktívnych záloh. Pôvodne plánovali vycvičiť 330 vojakov. Platnú zmluvu malo 130 príslušníkov aktívnych záloh. Zmeny sú potrebné aj pri dobrovoľnej vojenskej príprave. Podľa J. Naďa by sa mohla viac prepojiť s reálnou činnosťou ozbrojených síl. Projekt by mal podľa neho predstavovať aj alternatívu k rôznym polovojenským skupinám, ktoré pôsobia na Slovensku a predstavujú bezpečnostné riziko.

► Máme nových sanitárov

Kurz Sanitár počas núdzového stavu, ktorý organizuje Úrad hlavného lekára Ozbrojených síl SR, sa uskutočnil v priestoroch posádkovej ubytovne Podháj v Martine. Od 12. do 15. januára sa na ňom zúčastnilo 48 príslušníkov ozbrojených síl. Všetci kurz úspešne absolvovali a môžu byť nasadení v čase núdzového stavu v rámci operácií domáceho krízového manažmentu v zdravotníckych alebo sociálnych zariadeniach ako doplnenie alebo náhrada zdravotníckych pracovníkov. Osvedčenie o ukončení kurzu im odovzdal riaditeľ – hlavný lekár Ozbrojených síl SR plukovník MUDr. Roman Jantoš.

► Kytica pre „dochtorku“

Veliteľ Síl pre špeciálne operácie Ozbrojených síl SR plukovník Branislav Benka prijal manžela laureátky ceny Vojenský čin roka v kategórii Služba vlasti rtm. Ivany Krivošovej, plniacej v súčasnosti úlohy v Afganistane. S laureátkou sa spojili prostredníctvom videokonferencie. Rtm. Ivana Krivošová patrí do štruktúr Úradu hlavného lekára Ozbrojených síl SR. Počas nasadenia v operácii Umbrella v marginalizovaných rómskych komunitách správne vyhodnotila zdravotný stav podvyživeného šesťmesačného dieťaťa trpiaceho vysokými teplotami, poskytla mu základnú zdravotnú starostlivosť a zabezpečila okamžitý transport do nemocnice, čím mu zachránila život. Jej manžel rotmajster Peter pôsobí v silách pre špeciálne operácie. Veliteľ špeciálov poďakoval obom za skvelú službu, zablahoželal rtm. Krivošovej k oceneniu a symbolicky odovzdal kyticu do rúk jej manžela.

► Virtuálne múzeum

Vzhľadom na nepriaznivý vývoj epidemiologickej situácie sú pre verejnosť i naďalej neprístupné expozície Vojenského historického múzea. Vojenský historický ústav – VHM pre všetkých priaznivcov slovenskej vojenskej histórie pripravil virtuálne prehliadky časti svojich expozícií v Piešťanoch a vo Svidníku na adrese <https://virtualna.info/>. Súčasťou virtuálnych prehliadok v slovenskom a anglickom jazyku je prezentácia časti centrálnej expozície Vojenského historického múzea vo Svidníku, ako aj zbierkových predmetov prezentovaných v stálej expozícii jednej z hál Vojenského historického múzea v Piešťanoch formou spracovaných technicko-taktických dát šesťdesiatky zbierkových predmetov.

► Workshop pre Ukrajinu

Na základe záverov potrieb z výročného hodnotenia (Annual Review) Programu skvalitňovania obranného vzdelávania DEEP zorganizovalo oddelenie medzinárodných kurzov Akadémie ozbrojených síl gen. Milana Rastislava Štefánika workshop Úvod do taktického plánovania. Zúčastnilo sa na ňom 22 príslušníkov Ozbrojených síl Ukrajiny. Workshop vedený výlučne v anglickom jazyku bez tlmočníkov bol určený najmä pre akademických pracovníkov, ktorí postupne absolvovali jednotlivé kroky taktického plánovania podľa APP-28. Účastníci z vojenských škôl a inštitútov v Žitomire, Ode-se, Kyjeve, Ľvove a Charkove vyjadrili spokojnosť a vďačnosť.

Obstarávame rádiolokátory

Vláda SR súhlasila s návrhom rezortu obrany na obstaranie 17 kusov 3D rádiolokátorov formou vláda-vláda z Izraela. Ide o najvýhodnejšiu komplexnú ponuku za obstarávaciu cenu 148 200 000 eur s DPH, ktorá v plnom rozsahu vyhovuje technickým a operačným požiadavkám Ozbrojených síl SR. Nová technika nahradí 24 radarov, z ktorých všetky okrem jedného sú už po technickej životnosti.

„Slovensko sa usilovalo obstaráť funkčné, moderné a spoľahlivé radary už od roku 2010, no z rôznych dôvodov k tomu nikdy nedošlo. Som preto veľmi rád, že súčasnej vláde sa to podarilo – reálne, efektívne a transparentne. Ochrana vzdušného priestoru je totiž kľúčovým faktorom zabezpečenia našej priority, teda bezpečnosti krajiny a našich obyvateľov,“ ocenil rozhodnutie vlády minister obrany SR Jaroslav Naď.

Zároveň informoval, že Ministerstvo obrany SR predložilo vláde SR okrem ponuky z Izraela aj ponuku Veľkej Británie za 193 487 995 eur s DPH a Francúzska za 249 939 000 eur s DPH. Obe však cenou prekročili predpokladanú hodnotu zákazky, ktorá bola stanovená vo výške 155 mil. eur. V prospech izraelskej ponuky bola okrem najnižšej ceny a plne vyhovujúcich parametrov tiež analýza Agentúry NATO pre komunikačné a informačné technológie, ktorá ju označila za najvýhodnejšie riešenie v oblasti integrácie systémov do prostredia NATO. Rovnaký systém monitorovania vzdušného priestoru obstarali pritom aj Česká republika a nedávno aj Maďarsko.

K výhodnosti vybranej ponuky ďalej minister uviedol, že ide o špičkovú kvalitu za nižšiu cenu, akú ponúkal Izrael v predchádzajúcom tendri v roku 2019. Celkovo ide o rozdiel 5 mil. eur, pričom ďalším významným rozdielom je aj úspora 32 mil. eur v rámci nákladov na životný cyklus radarov. Okrem toho má víťazná ponuka garantovať preinvestovanie až do 35 % sumy, teda približne 50 miliónov eur, na Slovensku. „Tieto peniaze tak poslúžia na podporu domácej ekonomiky a zamestnanosti, pričom Izrael splnil tiež podmienku o deklarovaní zapojenia slovenského obranného priemyslu do projektu obstarania. Budeme trvať na tom, aby priemyselným partnerom na Slovensku bol štátny podnik pôsobiaci v obrannom priemysle,“ povedal minister J. Naď.

Dôležitým faktorom posilňujúcim legitimitu rozhodnutia vlády bola aj transparentnosť celého procesu tendra, v rámci ktorého sa ani raz nemenili podmienky súťaže, pričom zásadou bola aj otvorená komunikácia so všetkými zúčastnenými stranami.

Šéf rezortu obrany v tejto súvislosti zároveň zdôraznil, že jednotlivé ponuky vyhodnocovala komisia 42 odborníkov rezortu obrany, pričom do procesov výberu nezasahovali žiadne záujmové skupiny či politici a ani on sám.

Obstaraním 17 kusov mobilných 3D rádiolokátorov stredného, malého a blízkeho dosahu zabezpečí rezort obrany nepretržitý rádiolokačný prieskum riadenia letovej prevádzky, neustály prehľad o situácii v rámci vzdušného priestoru SR a tiež Integrovanú protivzdušnej a protiraketovej obrany NATO. Zároveň bude výrazným spôsobom posilnená ochrana schengenskej hranice. Po rozhodnutí vlády SR začne rezort obrany rokovania so zástupcami vlády víťaznej ponuky s cieľom dorokovať potrebné podmienky a ďalšie kroky. V prípade dohody a splnenia všetkých podmienok dostal minister mandát podpísať obstarávací kontrakt. Ak sa nepodari dosiahnuť dohodu do 31. marca 2021, bude rezort obrany rokovať s vládou Veľkej Británie a prípadne aj s vládou Francúzskej republiky.

Minister obrany SR Jaroslav Naď vyhlásil 24. ročník ankety Vojenský čin roka 2020, ktorej cieľom je oceniť a predstaviť výnimočné skutky a príbehy z radov profesionálnych vojakov, ako aj zamestnancov a priaznivcov rezortu obrany, ktorí zachránili život, pomohli verejnosti alebo významným spôsobom prispeli k rozvoju a budovaniu dobrého mena Ozbrojených síl SR. Návrhy do ankety je možné posilať do 28. februára 2021. Výnimočné skutky budú oceňované v kategóriách Záchrana života, Pomoc verejnosti, Priateľ armády a tak tiež v novej kategórii Služba vlasti, ktorá vznikla na podnet náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl SR gen. Daniela Zmeka. Ide o ocenenie príslušníkov Ozbrojených síl SR, ktorí vynikajú mimoriadne aktívnym plnením svojich služobných úloh a povinností alebo významným prínosom prispeli k budovaniu Ozbrojených síl SR a ich dobrého mena či už doma, alebo v zahraničí. Nominácie je možné posilať elektronicky na adresu cinroka@mod.gov.sk alebo poštou na oddelenie marketingu komunikačného odboru kancelárie ministra obrany SR, pričom na obálke treba uviesť „Vojenský čin roka“. O laureátoch jednotlivých kategórií rozhodne komisia, ktorej členmi sú hlavní predstavitelia rezortu na čele s prezidentkou SR a hlavnou veliteľkou Ozbrojených síl SR.

Lotyšský rok

„Musím priznať, že oznámiť vojakom predĺženie misie z polroka na rok bola pre mňa veľká výzva. Dlhú som premýšľal, ako na to. Nakoniec som sa rozhodol pre trochu odľahčenú verziu a vyplatila sa,“ spomína bývalý veliteľ slovenského kontingentu a súčasný veliteľ nitrianskeho mechanizovaného práporu podplukovník Gabriel Janovics.

Rodák z Komárna vraví, že nechali vojakov, aby horúce hlavy trochu vychladli. S tými, ktorí sa s tým nevedeli spočiatku zmieriť, spoločne s veliteľmi a veliacimi poddôstojníkmi začali komunikovať na individuálnej báze.

Vojaci do nepohody

„Osvedčilo sa. Výsledok bol podľa mňa veľmi dobrý. Ved' z celého 152-členného kontingentu odišlo len šesť vojakov. A to zo závažných rodinných a ďalších dôvodov. Aj preto som hrdý na všetkých mužov a ženy slovenského kontingentu. Mimochodom, všetkých desať žien v kontingente zostalo v Lotyšsku. Aj náčelníčka obväziska rotná Slávka Kamenská, matka dvoch detí. Všetci ukázali, že sú platnými vojenskými profesionálmi, nielen vtedy, keď svieti slnko a nie sú žiadne problémy, ale sú vojakmi aj do dažďa a nepohody. Napriek tomu, že každý celkom ľudsky cítil potrebu byť s rodinou v situácii, keď sa na Slovensku rozširoval Covid-19. Kedy som bol najviac hrdý na svojich ľudí? Nebudem neskromný, ale vlastne som bol na nich hrdý každý týždeň, keď sme sa stretávali velitelia všetkých

národných kontingentov bojovej skupiny a počúval som o nich slová chvály. Také slová veliteľovi doslova dobíjajú baterky.“

Veliaci poddôstojník kontingentu nadrotmajster Zdenko Adamec priznáva, že keď veliteľ oznámil na nástupe predĺženie misie, celkom prirodzene nastal šum, v pozadí bolo počuť určité reptanie a poznámky. „Ale vojaci to prijali. Samozrejme, bolo to individuálne, niekomu trvalo vyrovnáť sa so situáciou deň, niekomu týždeň. Najmä tí skúsenejší, ktorí mali za sebou aj medzinárodné misie a operácie, to prijali skôr a ľahšie. Aj napriek tomu, že mali doma rodiny s deťmi, s ktorými nadhlo stratili priamy kontakt. Novým vojakom to trvalo dlhšie. Ukázalo sa, že si ešte len budujú vzťah k profesionálnej službe. Ale bolo to skutočne individuálne.“ Veľmi dobrú prácu podľa neho v tomto čase, ale vlastne počas celého ročného pôsobenia odvieďa jediná žena v pozícii veliaceho poddôstojníka čaty rotmajsterka Eva Švábová a veliaci poddôstojník čaty palebnej podpory nadrotmajster Peter Dreveňák.

Z chlapcov chlapi

Hlavnej bojovej sile kontingentu mechanizovanej rotu velí kapitán Peter Bystriansky, ktorý v domácich nitrianskych podmienkach velí rote bojovej podpory. Čo urobil rok v Lotyšsku s jednotkou, ako ju zmenil? „Pre najmladších príslušníkov jednotky to bola nepochybne obrovská

Predsunutý výcvik

Najvýznamnejšie výcvikové aktivity príslušníkov slovenského kontingentu počas ročného pôsobenia (2019 – 2020) v rámci Predsunutej prítomnosti v Lotyšsku:

Cvičenie Steele Reforger, február 2020

Jeho cieľom bolo integrovať všetky národné jednotky (kanadské, španielske, talianske, poľské, české, albánske, slovinské a slovenské) v rámci bojovej skupiny pod kanadským velením, preveriť a precvičiť jednotlivé stále operačné postupy (SOP).

Cvičenie Steele Quench, február 2020

Predstavovalo kontrolu zladenosti všetkých súčastí bojovej skupiny NATO.

Cvičenie Crystal Arrow, marec 2020

Išlo o cvičenie lotyšskej mechanizovanej brigády s účasťou bojovej skupiny NATO. Preverilo bojovú pripravenosť a vzájomnú interoperabilitu najmä manérových jednotiek.

„Bol som na svojich ľuďoch hrdý každý týždeň, keď sa stretávali velitelia všetkých národných kontingentov bojovej skupiny a počúval som slová chvály.“

podplukovník Gabriel Janovics

bývalý veliteľ slovenského kontingentu
a súčasný veliteľ nitrianskeho
mechanizovaného práporu

príležitosť, aby sa stali z chlapcov chlapi, doslova a do písme-
na. Pre skúsenejších, ktorí mali za sebou už nasadenia v me-
dzinárodnom prostredí, to bola príležitosť osviežiť
si a zdokonaľiť svoje skúsenosti, spôsobilosti.
Som rád, že práve oni viedli nových, neskú-
sených vojakov, boli im mentormi. Aj v tom
sa ukázala sila kolektívu. Vedel spolu ťahať
za jeden koniec povrazu, spoločne plniť
úlohy. Všetci pochopili, že jeden super
výborný vojak ešte neznamená, že aj celá
jednotka pôjde vpred. Ten výborný nesmel
byť sólista, egoista, musel myslieť na kolektív. Mô-
žem zodpovedne povedať, že jednotka sa vrátila
na Slovensko veľmi dobre pripravená, vycvičená,
schopná plniť úlohy v medzinárodnom prostredí.

Pri práci som sa vždy mohol oprieť o svojho
zástupcu nadporučíka Róberta Pataya,
veliteľa čaty poručíka Gabriela Kollera,
veliteľa družstva čatára Ľuboša Mol-
nára, vodiča BVP desiatnika Matúša
Beluška a mnohých ďalších.”

Rotu hneď po príchode do
priestoru nasadenia čakal integ-
račný výcvik, v rámci ktorého usku-
točnila rekognoskáciu výcvikové-
ho priestoru Adaži, oboznámila sa
so stálymi operačnými postupmi.
Nasledoval nástrel zbraní, základný
výcvik na úrovni čata a rota i výcvik
všestranného logistického zabez-
pečenia v poľných podmienkach
s kanadskou rotou bojového
zabezpečenia v súčinnosti
s našou čatou opráv a pre-
práv. V priebehu ďalších
cvičení mal veliteľ roty pri

obrane mosta okrem iného v podriadenosti na plnenie úloh
španielsku ženijnú čatu.

V rámci certifikačného cvičenia bojovej skupiny NATO bola
rota v prvej fáze nasadená v civilnom priestore v okolí mesta
Jelgava a v druhej fáze vo výcvikovom priestore Adaži usku-
točnila protiútok. Vtedy bola daná veliteľovi roty kapitánovi
Bystrianskemu do podriadenosti jedna a počas cvičenia na
konci októbra dokonca dve poľské tankové čaty. Práve sloven-
ská mechanizovaná rota s poľskými tankovými čatami pred-
stavovala hlavnú bojovú silu celej bojovej skupiny. Pre veliteľa
roty však najzaujímavejším zážitkom zostáva aprílové cvičenie
Steele Brawler, ktoré poriadne preverilo taktické spôsobilosti
peších jednotiek v neznámom priestore. „Bolo to v oblasti Me-
ža Mackeviči. Vtedy sme po prvý raz pôsobili ako pešia jednot-
ka bez našich bojových vozidiel. Na spánok počas prvých 26
hodín nebolo ani pomyslenia. Bol to veľmi intenzívny výcvik,
v ťažkých klimatických podmienkach. Vystriedali sa počas ne-
ho všetky štyri ročné obdobia. Zažili sme trochu slnka, ale aj
nefalsšovanú snehovú metelicu,” konštatuje veliteľ roty.

Cvičenie Grizzly Down, marec 2020

Bolo zamerané predovšetkým na spoločné pôsobenie ma-
lých jednotiek (družstiev) pri plnení úloh prieskumu a patro-
lovania v podmienkach zníženej viditeľnosti (noc) s použitím
nočných pozorovacích prístrojov.

Cvičenie Iron Spear, marec 2020

Zameralo sa najmä na
preverenie osádok vozi-
diel počas vedenia palby
cez deň a za zníženej
viditeľnosti a spôsobilosti
bojových vozidiel jed-
notlivých krajín v bojovej
skupine.

Cvičenie Steele Brawler, apríl 2020

Precvičilo nasaditeľnosť manévrových prvkov v rámci taktic-
kých operácií v neznámom priestore nasadenia v súčinnosti
s ďalšími zložkami bojovej skupiny.

Cvičenie P. Hunter, apríl 2020

Preverilo činnosť obslúh
mínometov počas vedenia
mínometnej palby a spôsob
vyžiadania palby v sloven-
skom a anglickom jazyku.
Zdokonalilo súčinnosť pod-
porných jednotiek bojovej
skupiny.

Preverka ľudí i techniky

Ročné pôsobenie v klimatických podmienkach Lotyšska, ktoré sú v mnohom dosť rozdielne od toho, čo poznali nitrianski vojaci z domácich podmienok, kladlo veľké nároky na ich techniku, výstroj a výzbroj. Ako sa v týchto podmienkach na severe Európy osvedčili? Na nasadenie v Lotyšsku sú dodávané niektoré doplnkové výstrojné súčiastky (doplnkový goratexový odev, špeciálna balistická prilba, špeciálna termobielizeň). Veliteľ roty spoločne s veliteľom čaty poručíkom Gabrielom Kollerom uznávajú, že všetky uvedené veci zvyšovali komfort vojakov v podmienkach pri Baltskom mori, kde je veľká vlhkosť a nevyspytateľné počasie. „A to sme mali veľké šťastie, že sme nezažili nejakú silnú zimu. Lebo podľa miestnych bola tá minulé jedna z najteplejších,“ pripomína kapitán Bystriansky. Vojaci mali k dispozícii dva typy obuvi. Obe do sťažených klimatických podmienok. Jedna bola tzv. púštna, ktorú vojaci najčastejšie používali, lebo sa mnohokrát pohybovali v piesočnom teréne. Podľa veliteľa roty i čaty sa celkom osvedčila, aj keď bola pôvodne určená pre teplé oblasti sveta. A čo technika? „Klady BVP-2 a modernizovaného BVP-1 sa ukázali v plnej sile, keď sme pri spoločných výcvikoch dokázali konkurovať modernejším prostriedkom, ktoré mali niektoré iné armády NATO z našej skupiny. Lebo v bahnitom teréne mali navrch naše pásové vozidlá. Keď bolo sucho, tak naša technika minimálne stačila modernejšej, ale kolesovej. To bolo pre mňa potešujúce zistenie. Pokiaľ ide o palebné systémy, zasa naše staršie splnili svoju úlohu. Naša palebná sila sa opäť minimálne vyrovnala ostatným, to ukázali aj výsledky strelieb. Toto všetko, pravda, platilo v ideálnych podmienkach, cez deň. Keď však bola hmla, noc či dážď, ukázala sa prevaha moderných optoelektronických prostriedkov, ktoré mali iné armády. Videli a mohli plnohodnotne plniť úlohy aj v takých podmienkach,

čo sa o nás nedá celkom povedať. U nás štandardy boja v noci a za sťažených podmienok spĺňalo len modernizované BVP, ale nebola ním vyzbrojená celá rota,“ pripomína veliteľ roty. Veliteľ práporu s ním súhlasí a dodáva, že BVP-2 má mnoho výhod, nízku siluetu, veľkú priechodnosť ťažkým terénom, ale zenit už má za sebou.

Pokoj a rozvaha

Veliteľ čaty poručík Gabriel Koller, pre ktorého bolo ročné pôsobenie v Lotyšsku prvou medzinárodnou skúsenosťou, dodáva: „Asi najviac by už bolo potrebné vymeniť osobnú zbraň. Naša päťdesiatosmička nie je zlá, ale tie desaťročia na nej už vidieť a cítiť. Najmä v porovnaní s útočnými puškami iných armád.“

Cvičenie Livex Latvia 2020, apríl – máj 2020

Zdokonalilo činnosť odstreľovačov pri plnení úloh streleckého cvičenia v medzinárodnom prostredí.

Cvičenie Steele Crescendo, máj 2020

Demonštrovalo praktické spôsobilosti jednotlivých krajín bojovej skupiny v strelbe z ručných zbraní. Výcvik bol zameraný aj na vzájomné odovzdávanie spomínaných skúseností.

Cvičenie Mustang Warrior, máj 2020

Zdokonalilo činnosť logistických jednotiek bojovej skupiny pri ochrane vlastných síl počas vedenia operácií a zabezpečovania logistickej podpory.

Cvičenie Urban Steele, jún 2020

Preverilo pripravenosť spôsobilosti jednotlivých krajín bojovej skupiny v boji v zastavanom priestore.

Cvičenie Zemessardzes Patrula 2020, august 2020

Príslušníci bojovej skupiny NATO si precvičili úlohy súvisiace s obranou Lotyšska v súčinnosti s jednotkami lotyšskej armády. Taktická súťaž zároveň preverila základné vojenské zručnosti (fyzická zdatnosť, taktické spôsobilosti pre mechanizované odbornosti) v neznámom teréne.

Veliteľ čaty, ktorý doma velí prieskumnej čate, mal k dispozícii rôznorodý kolektív. Jedno svoje družstvo z prieskumnej čaty, ktoré dokonale poznal, ďalšie bolo z mechanizovanej čaty a tretie predstavovalo vlastne taký mix z celého útvaru. „Ale postupne sme sa dali dohromady a plnili úlohy ako kolektív. Ukázalo sa to pri plnení úloh jednotlivých cvičení. Čata sa vždy vedela zomknúť. Aj vďaka veliteľovi družstva čatárovi Jánovi Olejníkovi či staršiemu odstreľovačovi desiatnikovi Petrovi Vetrákovi. Som rád, že som zažil dvojtyždňový cyklus cvičenia s kanadskou jednotkou. Zameriavalí sme sa najmä na nočný výcvik vrátane strelieb s nočným videním, nočné pochody, prieskum. Bolo to veľmi dobré a zaujímavé nielen pre vojakov, ale aj pre mňa ako veliteľa. Budem sa usilovať aj v domácom výcviku uviesť do života niektoré skúsenosti,“ hovorí veliteľ čaty.

Príslušníci nitrianskeho mechanizovaného práporu v priebehu roka a pol (lebo prvá rotácia trvala šesť mesiacov v roku 2019) dobre reprezentovali Slovensko a jeho ozbrojené sily. Podplukovník Janovics pripomína, že do Nitry sa vrátili veľmi dobre pripravení a vycvičení, s bohatými skúsenosťami z medzinárodného prostredia. „Samozrejme, teraz sa musíme preorientovať na úlohy v rámci opatrení proti Covid-19, lebo situácia v našom posádkovom meste a jeho okolí nie je najlepšia. Netreba zabúdať, že aj prvá rotácia výborne splnila úlohy a celý ďalší rok sa musela zaobiť bez nás. Chýbali sme im, nemali to ľahké. Z Lotyšska som si doniesol aj poznatok odporozovaný z iných armád NATO, ktorý by som chcel využívať. Aby veliteľia prinášali do svojich kolektívov pokoj, rozvahu. Nestresovali ich zbytočne, vytvárali im dostatočný priestor a podmienky na plnenie úloh,“ zdôrazňuje podplukovník Janovics.

Text: Jozef Žiak

Foto: archív 12. mpr, autor

Cvičenie Silver Arrow 2020, september – október 2020

Certifikačné cvičenie preverilo bojovú pripravenosť a interoperabilitu manévrových, CS a CSS jednotiek bojovej skupiny NATO v zmysle kritérií hodnotenia bojovej pripravenosti CREVAL.

Cvičenie Double Cross Summit, november 2020

Preverilo použitie palebnej podpory počas vedenia defenzívnych operácií s použitím podporných zbraní mechanizovanej roty.

< ANKETA >

Namiesto pôvodne plánovaných šiestich mesiacov strávili napokon v Lotyšsku celý rok. Príslušníkov nitrianskeho mechanizovaného práporu sme sa spýtali: Čo im priniesol?

Podplukovník Gabriel Janovics (veliteľ práporu i kontingentu):

„Rok mi dal obrovské množstvo veliteľských a odborných skúseností. Nebol som, pokiaľ ide o zahraničné misie a operácie, neskúsený, bol som už v Iraku a v Afganistane, ale po prvý raz som bol vo veliteľskej pozícii. Predtým som vždy pôsobil v rôznych štábných funkciách, plnil zadané rozkazy. Teraz som niesol osobnú zodpovednosť nielen za seba, ale za celý slovenský kontingent.“

Kapitán Peter Bystriansky (v Lotyšsku veliteľ mechanizovanej roty, v Nitre veliteľ rotý bojovej podpory):

„Ročné pôsobenie v Lotyšsku mi dalo vynikajúcu príležitosť rozvíjať svoje spôsobilosti vo veliteľskej funkcii. Pre jednotku to bola vynikajúca výcviková príležitosť, ktorú by na Slovensku nemala šancu získať. Bola tam stále spolu (24 hodín denne) bez všetkých rušivých momentov. Každý deň pobytu bol výcvikový. Jednotka pôsobila v medzinárodnom prostredí, jej príslušníci, najmä vo veliteľských pozíciách, sa zdokonalili aj po jazykovej stránke v ovládaní angličtiny, zvyšovala sa interoperabilita všetkých národných súčastí skupiny pod kanadským velením.“

Poručík Gabriel Koller (veliteľ mechanizovanej čaty, v Nitre veliteľ prieskumnej čaty):

„Ten rok mi dal neoceniteľné skúsenosti z pôsobenia v medzinárodnom prostredí, ktoré som doteraz nemal. Získal som skúsenosti z velenia a riadenia podriadených, lebo doma pôsobím ako veliteľ prieskumnej, a nie mechanizovanej čaty. Z osobného hľadiska to znamenalo moje prvé dlhšie odlúčenie od priateľky. Najskôr som bol pripravený na polrok, potom na rok odlúčenia. Pri tom som si vlastne uvedomil, že práca profesionálneho vojaka môže so sebou prinášať aj také situácie.“

Nadrotmajster Zdenko Adamec (veliaci poddôstojník kontingentu, v Nitre 1. mechanizovanej roty):

„Nepochybne nové zážitky a skúsenosti v novom prostredí, aj z prírodného hľadiska; doteraz som pôsobil skôr v južnejších oblastiach, či už to bolo v Bosne a Hercegovine, na Golanských výšinách, na Cypre či v Afganistane. S veliacimi poddôstojníkmi ostatných armád NATO som sa stretával na pravidelných poradách, kde sme riešili všetky otázky vzájomného pôsobenia, plnenia úloh, oboznamovali sme sa so špecifikami jednotlivých armád, ich výstrojom, výzbrojou, technikou. Vzal mi, samozrejme, rok priameho kontaktu s rodinou. V porovnaní s minulosťou, keď išlo len o občasné telefonáty, teraz sme boli prostredníctvom sociálnych sietí doslova v dennom kontakte.“

Sýria: bilancia 2020

Ozbrojený konflikt v Sýrii si v roku 2020 vyžiadala životy najmenej 6 800 ľudí, čo je najnižšia ročná bilancia obetí od jeho začiatku pred takmer desaťročím. Uviedlo to Sýrske pozorovateľské centrum pre ľudské práva (SOHR). Podľa údajov tejto organizácie, ktorá monitoruje občiansku vojnu v Sýrii pomocou rozsiahlej siete zdrojov, bolo v roku 2019 v krajine zabitých viac ako 10 000 ľudí. Najkrvavejší bol rok 2014, keď zahynulo vyše 76 000 ľudí. Celkový počet obetí od začiatku sýrskeho konfliktu dosiahol 387 000 mŕtvych, z toho 117 000 civilistov. Vojna v Sýrii sa začala v roku 2011 po brutálnom potlačení protivládnych protestov. Takmer desať rokov bojov devastovalo infraštruktúru Sýrie, ochromilo jej hospodárstvo a viedlo k úteku viac ako polovice predvojnovkej populácie z domovov.

Obete Náhorného Karabachu

Azerbajdžanské ministerstvo obrany oznámilo, že počas bojov v Náhornom Karabachu zahynulo 2 841 príslušníkov azerbajdžanských ozbrojených síl. Ďalších 64 azerbajdžanských vojakov je nezvestných. Arménsko ešte v polovici novembra informovalo, že boje o Karabach si v radoch jeho armády vyžiadali vyše 2 300 obetí. Podľa tejto bilancie zahynulo aj najmenej 143 civilistov. Azerbajdžan vtedy svoju bilanciu ranených, padlých a nezvestných nezverejnil. Konflikt, ktorý opätovne vypukol v septembri, si vyžiadala viac ako 6 000 životov vrátane civilistov. Fáza bojových operácií sa skončila 10. novembra, deň po tom, ako arménsky premiér Nikol Pašinjan, azerbajdžanský prezident Ilham Alijev a ruský prezident Vladimir Putin podpísali vyhlásenie o ukončení bojov. Náhorný Karabach sa nachádza v juhozápadnom Azerbajdžane a je medzinárodne neuznaným štátom. Okolo 95 percent jeho obyvateľov tvoria Arméni.

Americké drony v Rumunsku

Americké vzdušné sily zriadili na rumunskej leteckej základni Câmpia Turzii stálu predsunutú operačnú základňu prieskumných a útočných bezpilotných leteckých prostriedkov MQ-9 Reaper. Pôsobí na nej bude okolo 90 amerických vojakov. „Predsunuté rozmiestnenie našich MQ-9 na tomto kľúčovom strategickom bode je uistením spojencov a partnerov, no zároveň vysiela našim protivníkom správu, že budeme rýchlo reagovať na akúkoľvek naliehavú hrozbu,“ vyhlásil veliteľ amerických vzdušných síl v Európe a Afrike generál Jeff Harrigian. Viacúčelové MQ-9 Reaper patria medzi bezpilotné stroje s dlhou výdržou, ich misia môže trvať aj 30 hodín. Primárne sú určené na ničenie mobilných pozemných cieľov, ale vďaka celému spektru moderných senzorov a komunikačných nástrojov sa využívajú aj na prieskum a zber spravodajských dát.

Nerozborné bratstvo národov

Rusko a Turecko neprerušia vojenskú spoluprácu napriek sankciám, ktoré USA uvalili na Ankaru za nákup ruského protivzdušného systému S-400. Vyjadril sa tak ruský minister zahraničných vecí Sergej Lavrov po rokovaní s tureckým rezortným partnerom Mevlutom Čavuşoglom v Moskve. Americké sankcie sa týkajú tureckej štátnej agentúry pre vojenské dodávky (SSB), s ktorou majú americké firmy zakázané obchodovať, a šéf agentúry Ismail Demir nesmie dostať víza USA. Ide o ojedinelý prípad, keď Spojené štáty zaviedli sankcie voči ďalšiemu členskému štátu NATO. Čavuşoglu sa vyjadril, že americké sankcie sú činom agresie voči zvrchovaným právam Turecka.

Iránske podzemné základne

Iránske revolučné gardy IRGC predstavili svoju podzemnú raketovú základňu, ktorá sa nachádza na tajnom mieste v Perzskom zálive. „Je jedným z viacerých zariadení, v ktorých sú umiestnené strategické rakety námorníctva IRGC,“ uviedol veliteľ gárd generálmajor Hosejn Salámi. „Rakety majú dosah stoviek kilometrov, sú extrémne presné, majú obrovskú ničivú silu a dokážu prekonať obranný systém nepriateľa,“ pokračoval Salámi. Revolučné gardy vlni oznámili, že Irán vybudoval pozdĺž pobrežia Perzského zálivu „raketové mestá“, a označili ich za nočnú moru nepriateľov Iránu.

Švajčiari chránia vzduch

Vzdušný priestor Švajčiarska je od začiatku roka chránený 24 hodín denne. V nepretržitej pohotovosti sú dve nadzvukové stíhačky typu F-18. „Letecká polícia je v pohotovosti 24 hodín denne, aby zaistila bezpečnosť a suverenity švajčiarskeho vzdušného priestoru,“ vyhlásili švajčiarske ozbrojené sily. O posilnení ochrany vzdušného priestoru sa vo Švajčiarsku diskutuje už od roku 2009. Naliehavosť tejto otázky ešte zdôraznil prípad z roku 2014, keď švajčiarske letectvo nebolo schopné eskortovať unesené lietadlo smerujúce do Ženevy. Pohotovostné lietadlá sú schopné vzlietnuť do 15 minút od spustenia poplachu. Nový systém bude Švajčiarov stáť približne 28 miliónov eur ročne.

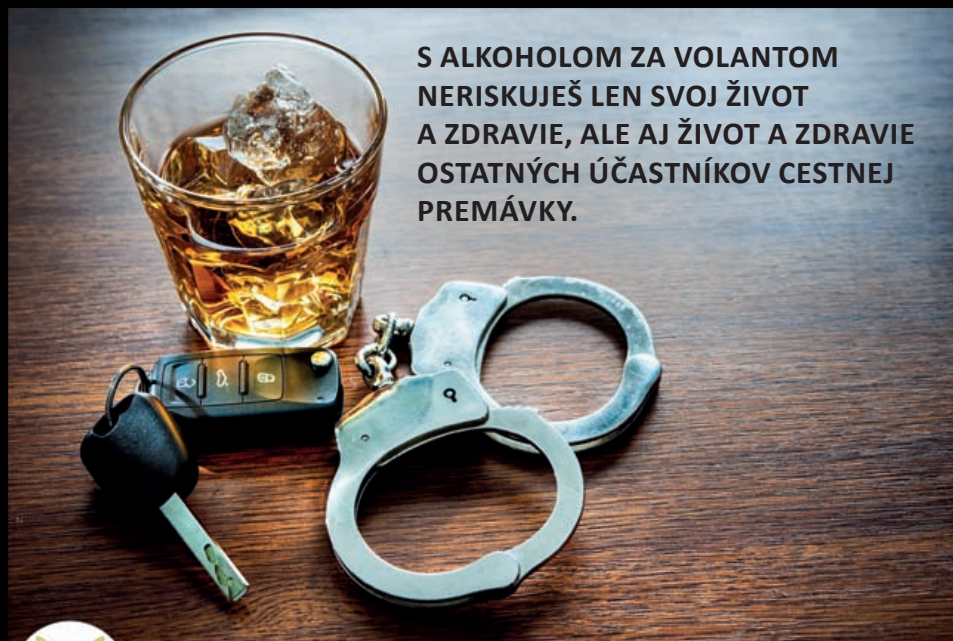
Text a foto: TASR

#ajprenevojakov
#ovojakoch

ALKOHOL NEPATRÍ ZA VOLANT

S ALKOHOLOM ZA VOLANTOM
NERISKUJEŠ LEN SVOJ ŽIVOT
A ZDRAVIE, ALE AJ ŽIVOT A ZDRAVIE
OSTATNÝCH ÚČASTNÍKOV CESTNEJ
PREMÁVKY.

Za jazdu pod vplyvom alkoholu nad
1 promile sa dopúšťaš trestného
činu ohrozenia pod vplyvom
návykovej látky, za ktorý ti hrozí
■ trest odňatia slobody vo výške 1 rok.

Následkom prepustenia zo
služobného pomeru z dôvodu
požitia alkoholu alebo inej
návykovej látky STRÁCAŠ
sociálne výhody:

- výsluhový príspevok sa ti zníži o jednu polovicu,
- neprináleží ti odchodné,
- nárok na výsluhový dôchodok ti vzniká až po dovŕšení veku potrebného na nárok na starobný dôchodok

Takmer polovica nehôd pod vplyvom alkoholu sa stáva cez víkend.
mp.mil.sk

Most cez rieku Hornád

„Dnes bola záťažová skúška, trochu napätia som cítil, ale som si istý, že sme odviekli dobrú robotu,“ povedal nám v nedeľu 17. januára rotmajster Jozef Blaho, veliteľ seredských ženistov, ktorí v priebehu necelých dvoch týždňov premostili Hornád.

Viac ako polstoročný betónový most medzi Kysakom a Veľkou Lodinou sa zrútil do rieky vlni 30. októbra. „Pre havarijný stav bol uzatvorený už od augusta, takže pri jeho páde sa nikomu nič nestalo. Sme radi, že dočasné premostenie ušetrí obyvateľom približne polhodinovú obchádzku autom,“ ozrejmila prednostka Okresného úradu Košice-okolie Zuzana Vozár Kakaščíková.

Od nevidím do nevidím

Desiatnik Matúš Janček sa pozerá na začiatku prípravných prác do stručného návodu na zloženie moderného pojazdového hliníkového lešenia. „Žiadny problém, ľahšie ako lego,“ usmeje sa a pustí sa do jeho skladania. S niektorými montážnymi prácami pomôžu aj hasiči Záchranej brigády Hasičského záchranného zboru Humenné, hoci ženisti na moste odvedú aspoň deväť desiatín práce. Rotmajster Blaho, inak aj veliaci poddôstojník prepravnej čaty 1. pontónovej roty ženijného práporu Sered', však tento typ ťažkej mostovej súpravy ešte „naostro“ nestaval. Vlastne - ani nikto z jeho ženistov. Má totiž republikovú premiéru. „Netreba sa báť, na cvičeniach sme už podobné mostové súpravy stavali. No a presne na tento typ sme boli v priebehu troch týždňov zaškolení v roku 2016 v českom Kojetíne,“ dodá rtm. Blaho pokojným hlasom, z ktorého cítiť odvahu podloženú prirodzenou autoritou. Skúsený profesionál so 16-ročnými skúsenosťami a s jedným operačným zárezom z Afganistanu zároveň vie, že pre opakujúci sa ťažký dážď bude dôležitá montáž zvládnuť aj zdravotne. Preto ho teší, že im aspoň zapožičali goratexové maskáče. Bez nich by dlhé šichty vrátane Troch kráľov a víkendov zvládali oveľa ťažšie. O to viac, že kým hasiči sa v službách napri-

klad pri obsluhu žeriavu či nákladiakov postupne striedajú, ženisti pracujú nonstop, a to od nevidím do nevidím.

Cez prekážky

Rotmajster Blaho pri pokračujúcej montáži študuje rozsiahly projekt na vybudovanie mosta, ktorý sem v rozloženom stave dodali zo Štátnych hmotných rezerv SR z Vranova a Čachtíc. Šéfženista tejto akcie už síce práce rozdelil, no stále musí byť aspoň o tri kroky vpred. Či skôr aspoň o dva či tri dni. Nejde ani tak o to, že plechové debničky so skrutkami sú označené rokom výroby 1967 a ochranná vazelína na nich stvrdla na kosť. Ani o to, že priečniky sú trebárs z roku 1970. A o čo teda? „Včera mi dodatočne dodali chýbajúce zavetrávacie ťahadlá a stužidlá medzi priečniky. Dnes ešte musím žiadať štátne hmotné rezervy o 40-centimetrové skrutky nevyhnutné na pripevnenie obrubníkov. Majú ich však až v Čachticiach,“ vysvetľuje rotmajster. Štátne hmotné rezervy sú ústretové, ale myslieť si, že niekoľkotisícové oceľové „superlego“, ktoré bolo vyrobené pred polstoročím, dorazilo na breh Hornádu v kompletnom a ideálnom stave - tak to by bolo trochu prehnané. „Chalani vravia, že ťažiskové komponenty sedia, tie sú v dobrom stave aj v správnych počtoch, lenže niekedy vás môžu zdržať aj drobnosti,“ poznamenáva desiatnik Martin Hudák, ktorý je síce vodičom sanitky, ale aj on pomáha

s presunom materiálu podľa toho, ako na neho pri montáži prichádza rad.

A práve na dĺžku montáže sa pýta hádam každý. Aj rotmajster Peter Belička si pamätá, že pri výcviku v Kojetíne im to šlo rýchlejšie. Lenže - na tamojšom cvičisku mali všetko precízne pripravené a aj priestor bol veľkorysý, nie ako tu, kde ich limitovala úzka cesta. Tých „lenže“ bolo pritom oveľa viac...

Hovoriť však o tom, že ženisti neprišli na už upravené stanovisko tak, aby podľa projektu mohli hneď montovať, ale dva dni strávili úpravami terénu? Či o tom, že im kompletne chýbali drevené hranoly nevyhnutné na vyrovnanie výsuvnej dráhy, ktoré museli dať narezať na píle? Alebo, že žeriav od hasičov nemohol byť pre blízke vysoké napätie umiestnený na pôvodnom mieste, takže preň museli vybudovať provizórne stanovisko na okraji príkreho svahu, čo si tiež vyžiadalo ďalšie navážanie makadamu a spevňovanie okrajov vozovky? To už nikoho nezaujímá.

No treba povedať, že oni to zvládli. Najmä vďaka improvizácii a profesionalite, a samozrejme, aj zásluhou súčinnosti a podpory spolupracujúcich kolegov a inštitúcií, hoci motor montáže mosta išiel predovšetkým na vojenské palivo.

Rýchlosť, dôslednosť, presnosť

„Pri civilných firmách sa o čas hrá možno o niečo viac. Niekedy je to až také hr-hr. Pravdaže, aj ženisti majú mimoriadne vysoké tempo, a navyše robia nonstop, no zároveň si na nich veľmi cením, akí sú dôslední a presní,“ zdôrazní stavbyvedúci Roman Leško, ktorý si na stavbách odkrútil už 24 rokov, ale s vojakmi spolupracuje prvý raz. „Chlapci, je to akurát, paráda, sedí to ako batola na nočníku, ste frajeri,“ zahľási potom, ako skontroluje cez nivelačný prístroj výšku výsuvnej dráhy, ktorá bude slúžiť na vysúvanie mosta ponad Hornád. Nato

sa s uznanlivým úsmevom poďakuje za precíznu prácu rotmajstrovi Milanovi Sopkuliakovi a jeho pomocníkovi s nivelačnou latou rotmajstrovi Petrovi Beličkovi. „Inak by to nešlo, každý dôležitý krok si dávame schváliť stavebnému dozoru,“ potvrdí rtm. Sopkuliak. Teší sa aj projektant Marek Semančík, tiež zamestnanec civilnej firmy, ktorý podobné premostenie pomocou ťažkej mostovej súpravy projektoval dosiaľ iba raz. Bolo to v roku 2007, aj to len na nečisto, lebo napokon sa nerealizovalo. „Je zrejme, že sme most postavili len na dočasné používanie, ale aj tak sme hrdí, že sme to v premiére zvládli. Bol to takpovediac výcvik bojom, ktorý sme určite neprehrali,“ odfúkne si rtm. Blaho.

Koláče, covid a potlesk

Ťažká mostová súprava cez Hornád je dlhá 54 metrov a má hmotnosť 73 ton pri nosnosti 40 ton. Ženistom zo Serede sa montovala o to ľahšie, že zo všetkých strán cítili podporu. Začínajúc koláčmi a gulášom z diviny od prednostky okresného úradu Zuzany Vozár Kakaščíkovej a starostky Malej Lodiny Adriány Fečkovej cez čaj dopravovaný na stavbu a slávnostné trojkráľové rezne od penziónu, kde boli ubytovaní, až po osobnú návštevu veliteľa Pozemných síl OS SR brigádneho generála Ivana Pacha a veliteľa ženijného práporu podplukovníka Jozefa Kasla, ktorí ich prišli povzbudiť v čase svojej dovolenky. Ženistov potešil aj telefonát od náčelníka generálneho štábu generála Daniela Zmeka. No napriek veľkej ústretovosti a žičlivým srdciam, ktoré našich vojakov tak veľmi hriali, aj na brehoch Hornádu striehol zákerný nepriateľ. „Uprostred výstavby nám jeden kolega ochorel na Covid-19 a do karantény musel ísť tiež jeho spolubývajúci. Pred koncom boli pozitívni ďalší traja,“ konštatuje rotmajster Blaho, ktorý ďakuje bez rozdielu celému tímu za profesionálny a zodpovedný prístup. Verí, že všetci čoskoro vyzdravejú, hoci by im želal ten skvelý pocit víťazstva, ktorý mal so spolubojovníkmi 18. januára pri slávnostnom odovzdávaní mosta.

„Keď sa spojí štátna správa so samosprávou, dokážeme veľké veci. Vyžadovalo si to súčinnosť, všetkým ďakujem. Ozbrojené sily tu budú vždy pre ľudí, aj teraz odviekli fantastický výkon,“ s uspokojením ocenil minister obrany Jaroslav Nad'. Náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko povedal svojim ženistom najviac prostredníctvom pevného podania ruky. „Som veľmi rada - a radi sú najmä naši občania, je to pre nás radostný deň, ďakujem,“ zaznela vďačnosť z úst pani starostky Malej Lodiny Adriány Fečkovej.

Text: Pavol Vitko

Foto: kpt. Peter Poldruhák a autor

Čas na reakciu je čoraz kratší

Vlaňajší výcvikový rok Ozbroyených síl SR mal kontinuálne nadväzovať na tie predchádzajúce, ale naplánovaným úlohám urobil doslova škrt cez rozpočet Covid-19. Čo v tejto súvislosti museli vojaci oželiť, čo museli zabezpečiť a či mala nová situácia pre nich aj prínos, o tom sme sa rozprávali s náčelníkom Generálneho štábu OS SR generálom Danielom Zmekom.

byť bezpečnostná výzva úplne iného charakteru. Áno, v rýchle sa meniacom globálnom bezpečnostnom prostredí sa reakčný čas mimoriadne znižuje. Pandémia potvrdila aj všetky kľúčové riziká, na ktoré upozorňujeme v súvislosti s nevyhnutnosťou adaptácie OS SR na nové hrozby. Popri pandémie prišla napríklad v nezvyčajnej sile aj ďalšia hrozba, ktorú pani prezidentka nazvala infodemiou. Tisíce hoaxov, zavádzanie či otvorené klamstvá sprevádzali pandémiu od začiatku. Táto situácia by nás mala presvedčiť, že musíme robiť konkrétne kroky na ochranu a obranu SR aj voči takým výzvam.

Čo bolo najdôležitejšie pri jarnom nasadení v marginalizovaných osadách?

Predovšetkým to bolo potvrdenie našich predpokladov, že OS SR musia byť extrémne adaptabilné na úlohy, ktoré pred nich budú postavené. Pred rokom by nikto neočakával, že také zadanie a v takom rozsahu budú ozbrojené sily plniť. To sa pritom netýka len marginalizovaných osád, ale celého zapojenia do boja proti pandémie. Skrátka, zo strategického pohľadu musíme byť adaptabilní a schopní reagovať na akúkoľvek požiadavku. Druhá vec, ktorá sa týka samotného výkonu – musíme byť schopní orientovať sa vo veľmi zložitom komplexnom prostredí. Pomoc pre marginalizované osady neznamena len operáciu Uzávera, teda klasický monitoring určitého územia a riadenie pohybu osôb. Sprevádzali ju najmä schopnosť komunikácie, koordinácie a spolupráce s partnermi. S miestnou samosprávou, štátnou správou, mimovládami organizáciami, ostatnými rezortmi a so samotnými obyvateľmi. A ak sa to na jar týkalo osád, na jeseň to už boli pomaly všetky mestá a obce na Slovensku.

Cez leto ste sa však ešte nevzdávali zámeru realizovať Slovenský štít, tradične najväčšie cvičenie na našom území...

Ja osobne aj s celým velením OS SR sme vedeli, že situácia sa nebude vyvíjať

Ak bolo na výcvikový rok 2019 strategickým cieľom ozbrojených síl zvyšovanie ich operačnej pripravenosti a bojaskapnosti, aké pôvodné ťažiskové ciele ste mali na výcvikový rok 2020?

Mal sa niesť v rozvíjaní cieľov z roku 2019, predovšetkým sme chceli pokračovať vo zvyšovaní operačnej pripravenosti ozbrojených síl. Som rád, že na začiatku roka 2021 môžem konštatovať, že sa nám ju podarilo udržať. Hoci o jej zvýšení hovoriť nemožno, vzhľadom na okolnosti, ktoré sprevádzali výcvikový rok, to považujem za pozitívum. Plnohodnotne sme naplnili aj všetky medzinárodné záväzky, či už v operáciách medzinárodného krízového manažmentu, ako aj v pripravenosti jednotlivých cieľov spôsobilosti. Splnili sme úlohy modernizácie, ktoré sa plánovali na rok 2020. Podarilo sa nám dosiahnuť aj jeden z ťažiskových cieľov, a to zlepšiť úroveň strategickú komunikáciu OS SR s občianskou verejnosťou, ako aj s ďalšími ozbrojenými zbraňami a ostatnými inštitúciami SR.

Modifikovať ste zrejme museli aj hlavné ciele prípravy OS SR do roku 2025...

Paradoxne nie, pretože hlavný cieľ, teda skrátenie reakčného času a tým zvýšenie akcieschopnosti OS SR, sa naďalej nemení. Práve pandémia ukázala, že ten cieľ je absolútne správny a že na ňom musíme ďalej veľmi intenzívne pracovať.

„Stále viac sa ukazuje, že čas na vojenskú reakciu je a bude kratší a kratší,“ – to je váš argument z vlaňajška a zrejme sa potvrdil aj pri neočakávanom nasadení vojakov v boji proti Covid-19.

Možno ma až trochu mrzí, že ak sme vlni začiatkom roka na veliteľskom zhromaždení pred hlavnou veliteľkou OS SR a našou prezidentkou Zuzanou Čaputovou hovorili, že bezpečnostná výzva alebo hrozba môže prísť veľmi neočakávane a reakčný čas na prípravu celého bezpečnostného systému bude extrémne krátky, už o niekoľko týždňov sa to potvrdilo v podobe globálnej pandémie. Povestná čierna labuť priletela. A ak je to dnes covid, zajtra to môže

priaznivo a že realizácia Slovenského štítu bude zásadným spôsobom ohrozená. Chceli sme však, aby sme mali cvičenie pripravené čo najkomplexnejšie a aby v jeho príprave pokračovali aj jednotky – lebo to je tiež výcvik. Dnes môžem povedať, že Slovenský štít je pripravený. Očakávam, že ho, samozrejme s nevyhnutnými modifikáciami, zrealizujeme v tomto roku. Pokiaľ to situácia dovoľí, tak aj s účasťou zahraničných partnerov.

Ako sa OS SR pripravovali na príchod očakávanej druhej vlny pandémie?

Precizovali sme najmä naše plány. Vznikol operačný plán Kontinuita, ktorý mal dlhodobu zabezpečiť fungovanie ozbrojených síl v akejkoľvek situácii. Dopĺňali sme zásoby ochranných pomôcok, pokračovali sme vo výcviku našich zdravotníkov či pomocného zdravotného personálu. To všetko sa ukázalo ako prezieravý krok. Zároveň sme sa usilovali využiť krátky oddych na to, aby si vojaci, ktorí boli nasadení už v prvej vlne, vybrali aspoň časť voľna. Aby strávili leto s rodinami tak, že budú pripravení na jeseň, keďže sme vedeli, že situácia sa bude zhoršovať.

S takým masívnym nasadením vojakov ste však zrejme nerátali?

Na vrchole nášho úsilia v rámci boja s pandemiou počas operácie Spoločná zodpovednosť ich bolo nasadených 95 percent. Keď som to konzultoval s viacerými partnermi, za posledné desaťročia nikde také masívne nasadenie ozbrojených síl nemali. Rozvinuli sme 5 657 odberných miest, kde bol vždy koordinátorom odberného miesta vojak. Cez neho boli vnímané aj naše OS SR. Pre veľa z nich nie je pritom primárnou funkcionalitou velenie či riadenie. Veď to boli aj technici či ľudia z podporných činností. Napriek tomu sa k tejto úlohe postavili profesionálne a vyslali o OS SR pozitívny signál. Tak oni, ako aj všetci ostatní. Vnímam to ako výnimočný dôkaz profesionality a zároveň obrovského ľudského nasadenia. Som za to každému kolegovi, ako aj spolupracujúcim partnerom veľmi vďačný a vážim si to. Veľmi si vážim aj výnimočne ústretovú a vždy pohotovú podporu od vedenia ministerstva obrany, bez ktorej by sa nám dýchalo oveľa ťažšie.

Popri tom však vojaci museli plniť svoje denné úlohy, napríklad ochranu vzdušného priestoru v systéme NATINAMDS.

To je samozrejme. Vzdušné sily majú za sebou paradoxne úspešný výcvikový rok. Počet minuloročných nalietaných hodín výrazne prevýšil výsledok za predchádzajúcich dvanásť mesiacov vo všetkých kategóriách lietadiel. Navyše pandémia priniesla množstvo operač-

ných úloh, do ktorých sme vzdušné sily zapájali. Pokiaľ ide o pozemné sily, tie niesli na svojich pleciach najväčšiu ťarchu protipandemického boja priamo v teréne, s nimi sme veľa vecí, pochopteľne, precvičiť nestihli, a napriek tomu tie najdôležitejšie úlohy splnili. To sa týka aj síl pre špeciálne operácie. V roku 2020 sa nám podarilo splniť úlohy prípravy a certifikácií určených jednotiek a spôsobilostí, ktoré sú príspevkom Slovenska ako členskej krajiny NATO v rámci kolektívnej obrany. Úspešné certifikácie veliteľstva a štábu ťažkej mechanizovanej brigády na báze 1. mb Topoľčany, mechanizovanej praporevej skupiny na báze 13. mpr Levice, príspevkov do operácie Predsunutá prítomnosť v Lotyšsku, laboratórií a tímov RCHBO, multifunkčnej rotý RCHBO a CBRN EOD tímu preukázali pripravenosť našich profesionálov na plnenie požadovaných úloh. V kontexte certifikácií musím vyzdvihnúť aj úspešnú certifikáciu styčného integračného tímu NATO v SR (SVK NFIIU), ktorého príslušníci boli tiež zapojení do plnenia úloh

počas plošného testovania obyvateľstva Slovenska. Nedá mi nespomenúť aj príslušníkov síl pre špeciálne operácie, ktorí zabezpečovali obnovovací výcvik a certifikácie pre spôsobilosti Joint Terminal Attack Controller v prospech Tureckých ozbrojených síl. Verím, že úlohy výcviku z roku 2020, ktoré boli ovplyvnené bojom proti pandémie, sa nám podarí realizovať v tomto roku.

Čo sa vlni podarilo doplniť z techniky?

Niektoré modernizačné programy sú nastavené tak, že čakacie lehoty bývajú relatívne dlhé a dvanásť mesiacov je prikrátky čas, aby sa minuloročné rozhodnutia ukázali v praxi. Som však rád, že v roku 2020 sme prijali zásadné rozhodnutie o doriešení otázok okolo vrtuľníkov alebo že sa začali modernizačné procesy nových pásových vozidiel či tankov. Rozhodlo sa o doplnení flotily vrtuľníkov o ďalšie dva kusy určené pre špeciálne sily. Tiež bol podpísaný dôležitý kontrakt na dovybavenie zbraňovými systémami vrtuľníkov, ktoré už máme. Podarilo sa nám zásadným spôsobom

zlepšiť zásobovanie municiou, je veľmi dobré, že vedenie rezortu nás podporilo aj v tejto požiadavke a vzalo do úvahy situáciu, ktorú bolo treba riešiť. Mrzí ma, že z dôvodu pandémie bola oddialená dodávka samohybných húfníc. Čakali sme prvé štyri kusy, verím, že ich dodajú tento rok. Ak zrekapitulujeme dodávky techniky a výzbroje, tak v roku 2020 sa podarilo dodať ozbrojeným silám zvyšné vrtuľníky UH-60M pre vrtuľníkové krídlo, protitankové riadené komplety Spike, odmínovací komplet Božena V, ženijnú techniku, ako sú kolesové rýpadlá, a tiež väčšie množstvo autobusov a osobných automobilov. Očakávam, že rok 2021 bude v oblasti vyzbrojovania zásadný a prijaté rozhodnutia sa začnú prejavovať v realite dodávok.

A čo výstroj vojakov?

Dodávky výstroja do našich skladov boli vlani výrazne vyššie ako za ostatné roky. To je veľmi fajn, ale dlh je taký veľký, že bude trvať ešte aspoň rok, čo budeme na hrane medzi požiadavkami a zabezpečením. No pokiaľ budeme pokračovať vo vlani nastúpenom trende, o nedostatku výstrojných súčiastok budeme potom hovoriť už v minulom čase.

Ako sa darí stabilizácii personálu a regrutácii?

Vzhľadom na vyhlásený núdzový stav boli niektoré veci v tejto oblasti trochu pozdržané, ale tie tento rok zrealizujeme. Dôležité je, že počet žiadostí o odchod z OS SR neprevyšuje bežný priemer. No aj samotná regrutácia napreduje. Momentálne je počet regrutovaných osôb závislý od dostupných zdrojov, a nie od záujmu občanov o vstup do OS SR, ako to bolo v minulosti. Je veľmi pozitívne, že dnes máme na jedno voľné miesto až troch či štyroch úspešných uchádzačov. Je na personálistoch, aby vybrali tých najschopnejších, a na veliteľoch, aby im dali riadny výcvik. No a len na okraj, minulý rok v lete sme v rámci prijímania nového personálu urobili dôležitý krok, keď uchádzač o službu nepostupuje ďalej len na základe rozhodnutia posudkového lekára regrutačnej skupiny, ale musí absolvovať plnohodnotnú lekársku prehliadku vo vojenskej nemocnici.

Mohli by ste špecifikovať ťažiskové plány na aktuálny výcvikový rok?

Popri pokračujúcom boji proti Covid-19 sa rok 2021 bude niesť aj v reakcii na novoprijímané strategické dokumenty, ako sú bezpečnostná a obranná stratégia. Našou ambíciou je v nadväznosti na tieto dokumenty prijať aj novú vojenskú stratégiu. Budeme pokračovať v adaptácii na nové bezpečnostné prostredie. Zároveň budeme implementovať

schválené organizačné zmeny vrátane vnútorného organizačného členenia a početných stavov ozbrojených síl. Tiež nás čaká pokračovanie reorganizácie veliteľstiev a útvarov OS SR. Dôležitou zmenou je vznik spoločného operačného veliteľstva v Banskej Bystrici. No a podstatné je aj to, že zavedieme nový dvojročný výcvikový cyklus a začiatok nášho výcvikového roka sa bude spájať s 2. septembrom. Teraz teda žijeme do

 Už túto jeseň
zavedieme nový
dvojročný výcvikový
cyklus a začiatok nášho
výcvikového roka sa
bude vždy spájať
s 2. septembrom.

začiatku jesene v miernom provizóriu, lebo po novom začneme plánovať na prelome apríla a mája, aby sme boli v septembri pripravení na úvodný dvojročný výcvikový cyklus.

Prečo ste dospeli k takémuto rozhodnutiu?

Náročnosť vojenskej služby neumožňuje plniť úlohy v priebehu dvanástich kalendárnych mesiacov. Týka sa to tak programu bojovej prípravy jednotiek, ako aj kumulovania rôznych operačných a strategických cvičení s taktickými cvičeniami jednotlivých celkov. Usilujeme sa prispôbiť aj cyklu obranného plánovania a rozpočtovania.

Aké boli hlavné dôvody vzniku spoločného operačného veliteľstva?

Je to jeden z veľkých krokov pri naplňaní ambície skrátiť reakčný čas. Základným poslaním veliteľstva bude pripravovať sa na velenie spoločnému operačnému zoskupeniu vytvorenému na obranu Slovenskej republiky. Jeho dennou úlohou bude práca so stále aktualizovanými „ostrými“ plánmi na nasadenie, ako aj vytváranie výcvikových príležitostí pre operačný stupeň a taktické stupne. Tiež preverovanie pripravenosti, ako aj tvorba doktrínálneho prostredia v rámci OS SR a spolupráca na ich rozvoji.

Čo ste naplánovali v rámci medzinárodných aktivít?

Chceme dobehnúť to, čo bolo v roku 2020 zameškané. Zatiaľ máme v plánoch účasť na deviatich medzinárodných cvičeniach. Niektoré budú unikátne, napríklad v máji s Poľskou republikou, kde sme historicky prvý

raz podpísali zámer na jeho vykonanie z úrovne náčelníkov generálnych štábov, pričom za nás ho bude riadiť môj prvý zástupca generálmajor Ľubomír Svoboda. Okrem všetkého iného, čo nás čaká v rámci väzieb s NATO a EÚ, máme záujem prehĺbiť spoluprácu s Ukrajinou. Budeme pokračovať v čiastočnej reštrukturalizácii našich príspevkov do medzinárodného krízového manažmentu, a to aj vzhľadom na postupný útlm našej účasti v operácii Resolute Support v Afganistane. S cieľom využiť spôsobilosti OS SR budeme posilňovať našu účasť v Afrike ako súčasť príspevku SR v oblasti spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky EÚ.

Boli ste za vľajšok spokojný so strategickou komunikáciou?

Otázka na spokojnosť by mala smerovať predovšetkým k verejnosti, hodnotí nás ona. No keďže posledné prieskumy verejnej mienky ukázali, že sme si udržali najvyššiu dôveryhodnosť v rámci ozbrojených zborov, nemôžem byť nespokojný. Ak som však hovoril, že okrem pandémie sme bojovali aj s infódiou, tak je zrejmé, že nás čaká veľa výziev. Komunikovať, čo sa deje v OS SR, nepretržite, trpezlivo a transparentne je nevyhnutnosťou. Občan má na to právo, potrebuje to – a my slúžime občanovi. Ak totiž informačný priestor uvoľníme, niekto iný ho bude informovať tak, že to nemusí byť pravda – a nemusí to byť ani v jeho prospech. Ak nechceme len improvizovať, s cieľom zlepšovať komunikáciu s verejnosťou budeme vytvárať aj príslušné organizačné štruktúry. Tak, aby táto práca nebola len okrajovou úlohou toho-ktorého dôstojníka či poddôstojníka popri jeho hlavnom predmete služby, ale aby sme ňou poverili ľudí, ktorí ju budú realizovať naplno.

Tá dôvera nepochybne vyplýva tiež z toho, že ak bola či je naša spoločnosť traumatizovaná aj rôznymi kauzami, ktoré sa týkali viacerých významných štátnych inštitúcií, ozbrojené sily sa im vyhýbajú...

Nehovorím, že aj my nemáme isté vnútorné problémy, OS SR predsa tvoria tisíce ľudí. Je však evidentné, že podstatná časť vojakov má rebríček životných hodnôt a s nimi súvisiaci morálny profil nastavený dobre. Naši vojaci a zamestnanci rozumejú tiež tomu, že ich správanie mimo služby či na sociálnych sieťach môže byť na škodu ozbrojeným silám, ich okoliu, spoločnosti a v konečnom dôsledku aj im samým. Svedčí to o vysokej kvalite personálu, pre ktorý je služba v ozbrojených silách poslaním, čo si u svojich kolegov veľmi vážim a za čo im ďakujem.

Zhovárал sa: Pavol Vitko

Foto: kpt. Peter Poldruhák

TÉMA

Inventúra u špeciálov

Sily pre špeciálne operácie sú popri pozemných a vzdušných silách najmladšou súčasťou Ozbrojených síl SR – majú len rok a pol. Aj preto k nim redakcia Obrany zavítala na pomyselnú inventúru splnených úloh a budúcich cieľov.

„Naše výzvy bude zastrešovať nová doktrína špeciálnych operácií, ktorú tento rok chceme predložiť náčelníkovi generálneho štábu.“

plukovník Branislav Benka
veliteľ Veliteľstva Síľ
pre špeciálne operácie OS SR

„Tak ako je to vo väčšine moderných aliančných armád, chceli sme už dávnejšie, aby aj u nás vzniklo samostatné Veliteľstvo Síľ pre špeciálne operácie OS SR. Prvý jún 2019 sme preto privítali s veľkým zadosťučinením,“ spomenie jeho prvý a zároveň aktuálny veliteľ plukovník Branislav Benka.

Bojovníci a byrokracia

Ako sa teda podarilo samotné veliteľstvo so sídlom v Trenčíne formovať a stabilizovať? „Nechcem byť patetický a hovoriť o malom zázraku, ale ak sme mali na začiatku deväť ľudí, dnes nás je vyše päťdesiat, a aj keď je to len tretina z plánovaných

počtov, už dnes dokážeme plniť úlohy zadané generálnym štáбом a takmer plnohodnotne veliť svojim podriadeným komponentom," uviedol plukovník Branislav Benka, ktorý v špeciálnych silách začínal pred štvrtstoročím, v USA napríklad absolvoval prestížny kurz zelených baretov (Green Berets - The U.S. Army Special Forces), a keď tri roky slúžil vo Veliteľstve špeciálnych operácií NATO v belgickom Monse, niekoľkokrát ho odtiaľ vyslali do Afganistanu. No a v rokoch 2005 až 2006 bol dvanásť mesiacov nasadený v Iraku.

Plukovníkovo takpovediac bojovnícke srdce by si azda žiadalo viac spravodajcov či operatívov, no mierový život je aj o bezchybnom zabezpečení byrokracie.

„Pri kreovaní veliteľstva sme sa v rámci špeciálnych síl všetci za tie roky už dobre poznali. Vybraní kolegovia z týchto odborností vedeli po vytvorení štruktúry a zadaní úloh, o čom je reč, a boli pripravení. Keďže však máme dva ťažiskové odbory - odbor operácií plus odbor plánovania a logistiky, musel som sa poobzerať najmä po odborníkoch na personálny manažment, logistickú podporu, zaistenie bezpečnosti a ochrany informácií či komunikačné a informačné systémy. Tu patrí naša veľká vďaka za podporu, ktorú sme mali a máme z úrovne náčelníka generálneho štábu. Bez nej by sme nedokázali pohnúť s viacerými vecami, s ktorými sa nám napokon pohnúť podarilo.“

Plukovník Benka veľmi oceňuje maximálnu ústretovosť trenčianskej Základne stacionárnych komunikačných a informačných systémov. „Počítače, mobilné

telefóny či komunikačné siete sa ešte neblížia k ideálu, ale máme ich v dostatočných počtoch a sú v takom stave, že dokážeme robiť to, na čo je veliteľstvo predurčené. Teda velenie a riadenie podriadených jednotiek.“ No a tými jednotkami sú 5. pluk špeciálneho určenia Žilina, Výcviková základňa Síl pre špeciálne operácie OS SR Žilina, 23. motorizovaný prápor Trebišov a Stredisko civilno-vojenskej spolupráce a psychologických operácií (CIMIC a PSYOPS) Martin.

Proteín pre Trebišov

O žilinskom 5. pluku a martinskom Stredisku CIMIC a PSYOPS sme v Obrane písali viackrát, preto sa na začiatok sústreďme na 23. motorizovaný prápor Trebišov. Najmä pre Trebišovčanov, ktorí ešte donedávna patrili pod pozemné sily, je totiž ich prepodriadenie pod sily pre špeciálne operácie naozaj značnou zmenou. „Motorizovaný prápor vznikol v roku 2015 ako ľahký manévrový prvok so spôsobilosťou podpory súčastí ozbrojených síl a bez potreby využitia ťažkých bojových pásových vozidiel. Skrátka, bolo im akoby šité na mieru využitie ľahkých bojových vozidiel typu 4x4, ktoré v ozbrojených silách dlho očakávame. Po schválení dlhodobého plánu rozvoja spôsobilostí OS SR v roku 2016 bol 23. prápor koncepcne predurčený aj na podporu vykonávania špeciálnych operácií. Teda nie na ich realizáciu, ale opakujem, na ich podporu. Na tom sa nič nezmenilo ani po prepodriadení pod naše sily," zdôraznil veliteľ. Lenže - niečo sa predsa len

zmení. „My im však v špeciálnych silách pridáme jeden ďalší ťažiskový proteín. Bude ním výsadková príprava. Tá súvisí s pridanou spôsobilosťou nasadiť sily a prostriedky práporu aj vzdušnou cestou.“

Trebišovčania teda budú naďalej vykonávať svoj štandardný „pozemácky“ výcvik, pribudnú však výsadky, výcvik zameraný na prežitie, pozorovanie priestorov, prepady, obsadenie kľúčových priestorov a ich zabezpečenie do príchodu konvenčných síl. A to od činnosti pred nastúpením do lietadla cez taktickú orientáciu a všetko, čo s výsadbou súvisí. Aj preto sa 23. motorizovaný prápor má premenovať na 52. výsadkový prápor. Mimochodom, bude to prvý výsadkový prápor v histórii našich ozbrojených síl.

Martinská cesta k samostatnosti

Keď v pozemných silách v roku 2014 vznikla jednotka CIMIC a PSYOPS v Martine, velil jej vtedy kapitán Branislav Krajčík. Dnes už je to Stredisko CIMIC a PSYOPS Martin a Branislav Krajčík mu opäť velí od augusta 2020 v hodnosti podplukovník. Skúsený dôstojník, ktorý slúži od roku 2002 a v odbornosti tzv. cimikára pôsobí od roku 2011, sa teší, že „jeho“ stredisko sa konečne stane plnohodnotným útvarom. „V pozemných silách sme boli, podobne ako sme i teraz v rámci síl pre špeciálne operácie, stále len súčasťou veliteľstva. Mali sme

síce postavenie akoby samostatnej roty, ale nedisponovali sme svojím rozpočtom, ani vlastným štáбом. Od 1. júna tohto roka by sme však mali konečne dostať štatút samostatného útvaru," avizoval podplukovník, ktorý zbieral skúsenosti aj v Eritrei, Kosove, Afganistane či v Bosne a Hercegovine. Úspeš-

né nasadenie cimikárov, najmä minulý jar v marginalizovaných osadách, ako aj zriadenie nadrezortného komunikačného centra a excelentné splnenie úloh pri celoplošných testovaniach na jeseň nepochybne vysoko prispeli k prestíži Martinčanov. „Naši vojaci sú pripravení splniť rozkazy tak či tak, ale zriadenie plnohodnotného útvaru vnímame ako

logické pokračovanie našich úsilí a isté zadostučinenie. Vráťane akceptácie vysokej dôležitosti našej odbornosti v budúcich operáciách pri nasadení doma i v zahraničí," uviedol pplk. Krajčík. Dodal, že martinská čata CIMIC od januára zabezpečuje v aliančnom DJTF (Deployable Joint Task Force - spoločné nasaditeľné účelové zoskupenie) pohotovosť na podporu NATO jednotky, konkrétne tureckej brigády.

Trebišovská transformácia

„Bude to náročná úloha najmä na materiál, personál, jazykovú pripravenosť a služobné zručnosti v celej ich šírke," potvrdil slová veliteľa síl pre špeciálne operácie plukovníka Branislava Benku o transformácii trebišovských „poze-

Presun na Mokrad'

Budúcich výsadkárov čaká ešte jedna veľká zmena. Redislokácia do nateraz opustených kasární Mokrad' pri Liptovskom Mikuláši. Aké sú príčiny presunu? „Veľmi prozaické. V Trebišove sú v rámci jedného kasárenského areálu už tri útvary. Jednoducho sa spolu nepomestia. Jedinou vhodnou lokalitou v existujúcej infraštruktúre, ktorá nám po redukcii kasárenských priestorov v ozbrojených silách zostala, je práve Mokrad'. Po renovácii a revitalizácii sa nám javí pre potreby výsadkového práporu ako mimoriadne vhodná.“

Plukovník Benka odhaduje, že prvé súčasti práporu by sa mohli začať sťahovať v roku 2023. Celkový presun ľudí a techniky by bol zavŕšený o dva roky neskôr. Jednotlivé budovy pre výsadkové jednotky sú už identifikované. Teraz ostáva, aby bol dostatok financií na renováciu. „Pokiaľ ide o techniku, máme pripravenú koncepciu zabezpečenia operačnej mobility, ktorá bude spočívať na báze 4x4. Čaká nás aj prezbrowenie ako súčasť koncepcie vyzbrojenia jednotlivca, ktoré sa bude realizovať v blízkej budúcnosti v rámci celých ozbrojených síl.“ Je tu však aj ďalšia dôležitá otázka, a tou je ochota ľudí prijať nové úlohy a tiež ísť slúžiť na Liptov. Iste – rozkaz je rozkaz, ale vždy je lepšie, ak sa s ním vojak vnútorne stotožní. „S veliteľom práporu podplukovníkom Jozefom Molčanom sa o personálnych otázkach rozprávame veľmi často. Pravdaže, máme indície, že nie všetci sú nadšení, ale aktuálne má odhadom 70 percent z nich záujem slúžiť v 52. výsadkovom prápore.“

Skúsenosti a omladenie

Žilinský 5. pluk sa postupom rokov navonok javí ako vysoko profesionálny a konsolidovaný, má tiež veľké medzinárodné renomé, no otázka znie, či sa v ňom neprimerane nezvýšil priemerný vek veliачích štruktúr aj samotných bojovníkov, keďže už presahoval 35 rokov.

„Súhlasím. Zvrátenie tejto tendencie sme vnímali ako zásadné. Príčina tkvela v tom, že pluk bol priamo podriadenou súčasťou generálneho štábu. Keďže nemal žiadny vyšší stupeň, kam by mohli postúpiť skúsení odborníci, zostávali slúžiť v Žiline. Bol by to totiž absolútny hazard s ľudským potenciálom,

mákov“ na výsadkárov veliteľ 23. mechanizovaného práporu Trebišov podplukovník Jozef Molčan. „Mám už personálny zámer, s ktorými ľuďmi počítam na Mokrad',“ doplnil, pričom zo súčasných dvoch stoviek ich bude viac ako dve tretiny. Vysvetlil, že okrem záujmu musia spĺňať fyzické predpoklady a ich zdravotný stav musí byť A. Navyše s prívlastkom výsadkár. „Až lekár určí, či áčkar nemá čiastočne oslabenú chrbticu alebo či jeho kolená vydržia dopady pri zoskokoch.“ Tiež musia získať previerku na stupeň tajné, a čo je dôležité – nevyhnutnosťou je potenciál samostatného rozhodovania a myslenia. Prápor pritom ani zďaleka nedosahuje plánované počty, zo 700 vojakov

nemá ani tretinu. Súvisí to najmä s tým, že nemá techniku, predovšetkým vozidlá 4x4, ktoré očakávajú v najbližších rokoch. „Na Mokradi teda budeme vo viacerých smeroch začínať tak trochu na zelenej lúke, ale myslím si, že do istej miery to môže byť aj naša výhoda,“ avizoval podplukovník, ktorý už slúžil 34. rok a do Trebišova prišiel z trenčianskej brigády bojového zabezpečenia. Keď sme sa ho spýtali, do akej miery on sám vidí do výsadkárskej kuchyne, pousmial sa a vysvetlil: „Ja sa vlastne medzi výsadkárov vraciam akoby domov. Pred desaťročnou prestávkou som dve desaťročia pôsobil v prieskumných jednotkách. O to viac

ak by sme sa usilovali vytlačiť tých najlepších len preto, že majú o pár rokov viac, no stále majú obrovský potenciál na odovzdávanie skúseností a najmä chuť slúžiť ďalej.“ Takže v čom spočíva ten zvrät? Tí najlepší spomedzi tých najskúsenejších boli vybratí jednak na veliteľstvo síl pre špeciálne operácie, ako aj do vlni zriadenej Výcvikovej základne Síl pre špeciálne operácie OS SR Žilina. „Vnímam to ako zásadný krok v rámci personálneho manažmentu celej štruktúry našich síl. Má to logiku a vďaka nemu sa nám postupne podarí stlačiť vekový priemer 5. pluku medzi 30 až 35 rokov. No a modernizácia celého systému neteší len mňa, ale aj celú našu komunitu špeciálov,“ prízvukuje plukovník Benka.

Zároveň vysvetlil aj druhý ťažiskový inovátny krok v oblasti personalistiky: „Vďaka nariadeniu náčelníka generálne-

ho štábu sa prijala zásada, že ak záujemca o službu v 5. pluku prešiel výberovým konaním, tak k 5. pluku aj príde. Iste, ide o istú prioritizáciu, ale bola nevyhnutná. Veď ak sme predtým mali záujemcov z civilu o službu v 5. pluku ako šafranu, mohol by som ich zrátať na prstoch dvoch rúk, po zavedení tejto zásady sa situácia zmenila. Vlni sme už mali 98 záujemcov, z ktorých štyri desiatky prešli naším výberom. Ak nerátam ob-

som hrdý, že do civilu pôjdem so svojou pôvodnou červenou baretkou.“

„Verím, že sa nám tento rok podarí vyslať na cvičenie OPREH 2 v Bosne a Hercegovine 85 vojakov, keďže by sme mali od 1. júna vytvoriť jednotku ako zálohu pre veliteľa síl EUFOR Althea. Túto úlohu preberáme po Britoch, ktorí odišli z Európskej únie a zredukovali aj činnosť v operáciách EÚ,“ dodal ďalšiu z výziev zástupcu veliteľa major Marek Barna, ktorý pomáhal budovať prápor od jeho vzniku v roku 2015 a aj on sa už pripravuje na svoje prvé zoskoky v pozícii výsadkára.

Žilina aj medzinárodne

Veliteľ 5. pluku špeciálneho určenia Žilina plukovník Pavol Šebík nosí červený

dobie základnej vojenskej služby, tak je to najväčší ročný prírastok nováčikov od vzniku pluku.”

Nová výcviková základňa

Keď k Žilinčanom ešte prichádzali vojaci základnej služby, prvé tri mesiace ich pripravovali vo výcvikovom stredisku. Bolo to logické, nemohli byť predsa hneď zaradení k jednotkám. No stredisko v súvislosti s ukončením povinnej vojenskej služby dávno zrušili...

„Nadálej však prichádzali mladí profesionálni vojaci a nám sa javil ako čoraz zásadnejší problém viesť ich výcvik a zároveň plniť čoraz náročnejšie operačné úlohy. Aby sme pre mladých mali výcvikových inštruktorov, doslova sme si kanibalizovali štruktúry jednotiek, ktoré mali celkom iné ciele určenia. Tento mix skrátka nebol ideálny, takže nastal čas ho konečne upratať.”

Výcviková základňa síl pre špeciálne operácie sa vlni stala najmladšou samostatnou súčasťou celých našich ozbrojených síl. Vznikla v súlade so zaužívanými postupmi, ktoré sú vlastne renomovaným európskym a svetovým špeciálnym silám. „Za podstatné považujem, že práve bojovníci, ktorí dosahujú vek okolo 40 rokov a sú už výkonnostne za zenitom, no majú obrovské skúsenosti a môžu byť pre mladých vzorom, držia kormidlo nášho výcviku a kurzov.”

la plk. Benku to, že si neprinášajú niektoré vojenské návyky, ktoré u špeciálov nepotrebné. „Zároveň sú lepšie kreovateľní, a ak prejdú záverečným výberom, dokážeme ich presne nastaviť na službu v 5. pluku. Na druhej strane tí, ktorí k nám nadálej prichádzajú zo štruktúr ozbrojených síl, si so sebou prinášajú ako pridanú hodnotu svoju odbornosť, či už sú to napríklad ženisti, leteckí mechanici, alebo trebárs spojári.”

Roztočený kolotoč

Keď politické vedenie rezortu obrany prijalo vládnu úlohu a generálny štáb mal vlni na jar zabezpečiť v extrémne krátkom čase testovanie obyvateľov v marginalizovaných osadách, nie všetci si už dnes spomenú, že jej realizáciou a velením boli poverené len nedlho predtým novovzniknuté sily pre špeciálne operácie. Hlava sa im z nej pritom mohla zatočiť nielen preto, že operácia dostala meno Karusel, čo znamená aj kolotoč. „Priznávam, v prvom momente sme vnímali túto úlohu ako mimoriadne náročnú. To bol však len moment, také to nadýchnutie, pretože okamžite, ako sme ju začali plniť, prichádzali návrhy riešení. A to tak od tých z velenia, ako aj od vojakov, ktorí boli medzitým vyslaní na miesta plnenia úloh,” poznamenal plk. Benka. Vysvetlil: „V samotnej koordinácii medzi nami, pozemnými silami, vzdušnými silami či Úradom hlavného lekára OS SR som až taký problém nevidel. V 5. pluku sme dlhodobo pripravovaní na typ operácií vyžadujúcich súčinnosť s ostatnými zložkami ozbrojených síl.

baret od roku 2000, keď skončil vojenskú akadémiu v odbore spravodajstvo a prieskum. Už na akadémii sa mu s družstvom podarilo vyhrať prestížnu súťaž Antropoid, raz bol druhý. Po promóciách sa teda presunul z Liptovského Mikuláša rovno do Žiliny, kde je doteraz. Pravda, ak nerátame nasadenie v Iraku a v Afganistane, ako aj rôzne kurzy v USA či v Belgicku. Na otázku, ako sa Žilinčanom darilo spolupracovať s civilným sektorom v boji proti Covid-19, odpovedal veľmi stručne: „Naši vojaci pri plnení úloh využili potenciál, ku ktorému sú cvičení a vedení, teda samostatnosť, schopnosť zorientovať sa v probléme a vyriešiť ho. Každý mal svoj

stupeň zodpovednosti, zabezpečili sme ich materiálom a ich spôsobilosti priniesli ovocie.” Dodajme, že keď si Afganci a Američania vybrali ako škooliteľov a cvičiteľov pre afganské sily špeciálneho určenia práve Slovákov zo Žiliny, medzinárodná komunita príslušníkov síl pre špeciálne operácie to vnímala ako prejav neobyčajne vysokého uznania a prestíže. Aj preto keď sme sa plukovníka Šebíka opýtali na ťažiskové plány v tomto roku, zdôraznil pokračovanie služby jeho vojakov v operácii Resolute Support. „Nevieme, čo všetko sa nám podarí popri boji s covidom, ale chceme pokračovať v úspešnej spolupráci s na-

šími partnerskými jednotkami z USA, Poľska a Maďarska. No keďže naši vojaci vlni absolvovali len minimum odborných kurzov, máme čo dobíhať aj v tejto oblasti.”

Profesionáli vycvičia profesionálov

Na domácej slovenskej pôde má od minulého roka v kompetencii odborné kurzy a výcvik špeciálov žilinská Výcviková základňa Síl pre špeciálne operácie OS SR. Velí jej podplukovník Marcel Lukáč, profesionál telom aj dušou, ktorý slúžil v 5. pluku od roku 1997, má za sebou dvakrát vyslanie do Afganistanu a tiež do Iraku či Kosova. Navyše, aj on má za sebou výcvik v aliančnej škole pre špeciálne sily v Belgicku. „Tento rok chceme predovšetkým pokračovať

Zložitejšou sa nám javila koordinácia s orgánmi miestnych samospráv, štátnymi orgánmi a samotnými ľuďmi v osadách...“ Áno, hovoríme o osadách, ktoré si žili takpovediac autonómnym životom, do ktorých sa báli prichádzať civilní lekári, kde podozrievavosť a nedôvera k akýmkoľvek uniformám boli viac ako zrejmé - hoci vojenské uniformy tam nikdy predtým neboli. No a predovšetkým - kde sa šíril Covid-19, takže realizáciu testovania sa chránili nielen ostatní ľudia z osád, ale aj celý región, ba doslova celé Slovensko.

Bola to najmä hra o dôveru. No a bolo obdivuhodné, ako si ju príslušníci martinského Strediska CIMIC a PSYOPS, tzv. cimikári, v priebehu niekoľkých dní získali. Hlavne ako vedeli utlmiť vášne a dokázali nastaviť postoje ľudí v osadách v prospech testovania. Iste, operácia Karusel bola širokospektrálna, ale práve toto bol základ jej víťazstva. Nehovoriac už o tom, ako martinští cimikári, posilnení ďalšími špeciálmi a vojakmi z iných súčastí ozbrojených síl, vydržali v nasadení bez prerušenia či návštevy rodín slúžiť v osadách celé dva mesiace.

„Na jar nám v prvých hodinách operácie Karusel chýbali laptopy, počítače, klávesnice, monitory, mobilné telefóny s dostatočným dátovým prenosom. S podporou náčelníka generálneho štábu sme urobili všetko preto, aby sa tento materiál doplnil, čo nám vyšlo na 80 až 90 percent.“ V priebehu nasadenia do-

speli aj k ďalším poznatkom. Napríklad, že bolo oveľa vhodnejšie, keď sa cimikári pohybovali v osadách bez zbraní. Alebo že na dlhšie presuny by sa im oveľa viac hodila „lakovaná“ technika, ako hovoria osobným autám, nie terénne vozidlá. A ešte niečo. O tom, ako dokážu martinští cimikári a žilinskí špeciáli skoordinať svoju činnosť so štátnymi úradmi aj so samosprávami, svedčili tiež jesenné celoplošné testovania. Regionálne veliteľstvo Žilina pri zabezpečení zdravotníkov a ďalšej činnosti malo pred ostatnými vždy istý náskok. To však ani nemohlo byť inak - lebo by to bola ich prehra. Na civilno-vojenskú spoluprácu a plnenie úloh v mikrotímoch či samostatne sú predsa cimikári a špeciáli cvičení.

Zásadná doktrína

Hlavnou úlohou síl pre špeciálne operácie aj v tomto roku bude zabezpečiť podporu v boji proti Covid-19. „Ak sme vlni stihli precvičiť aspoň vojakov odchádzajúcich do Afganistanu, aj to v zhutnenom režime, radi by sme výcvikový deficit sčasti dohnali tento rok. Dôležité je aj naše plnenie úloh, ku ktorým sa prihlásila Slovenská republika v operácii Resolute Support. V Afganistane naďalej nasadzujeme desiatku vojakov.“ Úlohy spojené s transformáciou Trebišovčanov, posilnením Martinčanov či dobudovaním žilinskej výcvikovej základne a veliteľstva v Trenčíne sú zrejmé. „Vnímam ich ako súčasť mozaiky výziev, ktorú má do budúcnosti zastrešovať doktrína špeciálnych operácií. Jej spracovanie a predloženie náčelníkovi generálneho štábu je pre nás tento rok ťažiskové.“

Prirodzene, táto doktrína vyplýva tak z najnovších trendov v NATO, ako aj z prijatej Bezpečnostnej a Obrannej stratégie SR. Špeciálov navyše čaká rozvoj spôsobilostí v boji proti hybridným hrozbám, ktoré opakovane zdôrazňujú tak náčelník GŠ OS SR generál Daniel Zmeko, ako aj minister obrany Jaroslav Naď. No a ešte niečo. Aktuálne takmer osemstočlenné sily pre špeciálne operácie budú mať vo svojom čele prvého generála. Koncom januára sa ním stane plukovník Branislav Benka. Je to ďalšie potvrdenie ich vážnosti pri plnení úloh a v partnerstve s pozemnými a vzdušnými silami. Hoci je jasné, že ich renomé spočíva predovšetkým v ich službe.

Text: Pavol Vitko

Foto: por. Miroslava Mindárová, archív 5. pšu, 23. mopr, Ivan Kelement a autor

v budovaní výcvikovej základne v oblasti dopĺňania personálu a materiálneho zabezpečenia. Zladujeme jednotlivé procesy, plánujeme, ale nepochybujem, výsledok bude dobrý, lebo v time je obrovská ambícia dokázať čo najviac.“ Keď sme sa podplukovníka Lukáča spýtali, či budú zabezpečovať výcvik iba pre špeciálov, doplnil: „Niektoré alternatívne spôsoby vojenského nasadenia alebo vojensko-praktické lezenie budú zrejme určené tiež pre iné súčasti ozbrojených síl. To všetko je teraz v procese

plánovania. No po cvide budú prví v poradí naši vojaci zo špeciálnych síl.“

Bodka z Brunssumu

Jedným z troch príslušníkov síl pre špeciálne operácie, ktorí sú vyslaní do medzinárodných vojenských štábov, je aj major Matúš Šostronek, predchádzajúci veliteľ Strediska CIMIC a PSYOPS v Martine, ktorý na jar riadil v marginalizovaných osadách svojich ľudí v operácii Umbrella. Od 1. augusta pôsobí v spojeneckom operačnom veliteľstve JFC v holandskom Brunssume ako vôbec prvý slovenský cimikár. „Som štábný dôs-

tojník operačného veliteľstva a zodpovedám za oblasť civilno-vojenskej spolupráce v rámci riadenia operácií. Druhou oblasťou je podpora CIMIC v operácii Resolute Support, pričom pokiaľ ide o Afganistan, mám tam na starosti aj analýzy možného vývoja v civilnom prostredí,“ dodal dôstojník, ktorý už v Afganistane slúžil dvakrát. Zdôraznil, že v Brunssume využíva skúsenosti získané v zahraničí, ako aj doma, najmä tie z prvej vlny boja proti Covid-19. „Som rád, že aj takto môžem vidieť do fungovania aliančného veliteľstva, a určite budem mať po návrate domov čo odozdvádať svojim kolegom.“

Super Shermany z Izraela

Amerických tankov M4 Sherman vzniklo počas druhej svetovej vojny 50 000 kusov. Po jej skončení ich čakala ešte dlhá kariéra, bojovali prinajmenšom v šestnástich ďalších konfliktoch. Izrael vyvinul výrazne modernizovanú verziu, ktorá sa stala známa ako Super Sherman.

Najpočetnejším tankom druhej svetovej vojny je sovietsky T-34. Tých do konca bojov v Európe v máji 1945 vyrobili 53 000. Hneď za ním je americký M4 Sherman, ktorých vyrobili len o 3 000 menej. Samozrejme, ani T-34, ani Sherman neexistovali v jednom variante. Najmä v prípade amerického tanku vzniklo nespočetné množstvo verzií, ktoré sa líšili tvarom

a sklonom panciera, veľkosťou veže, použitým motorom, ale aj podvozkom a výzbrojou. Na začiatku bol štandardom kanón kalibru 75 mm, potom prišiel kanón kalibru 76 mm s dlhšou hlavňou a veľmi rozšírená bola aj verzia s húfnicou kalibru 105 mm na podporu pechoty.

Podvozok existoval v dvoch základných verziách. Prvá sa nazývala VVSS

a znamenala vertikálne odpruženie. Tank Sherman mal na každom boku tri dvojice kolies. Každá dvojica bola na spoločnom vozíku, ktorý bol vertikálne odpružený. Ukázalo sa, že tento typ podvozka horšie znáša zvýšenú záťaž, a preto ho od polovice roka 1944 začali postupne nahrádzať systémom HVSS, ktorý znamenal horizontálne odpruženie. Shermany mali v tom prípade stále tri dvojice kolies, ale tie boli horizontálne odpružené medzi sebou. Tento systém lepšie rozdeľoval tlak medzi dvomi kolesami a udržiaval pás ideálne napnutý pri prechode ťažším terénom. Aj jazda po rovine s ním bola plynulejšia a nový podvozok umožňoval zaviesť širšie pásy, čo sa prejavilo nižším tlakom na pôdu a lepšou priechodnosťou.

Po skončení druhej svetovej vojny ostali americkej armáde tisíce tankov Sherman. Rozhodla si ponechať len tie s podvozkom HVSS. Výzbroj tvoril buď kanón kalibru 76 mm, alebo 105 mm húfnica. Američania ich opäť nasadili od roku 1950 v kórejskej vojne. Spoločne s nimi tam bojovali ťažké tanky M26 Pershing s kanónom kalibru

Super Sherman M-51

dĺžka: 6,15 m
šírka: 2,62 m
výška: 2,74 m
hmotnosť: 35 t
motor: Cummins V-8 diesel
výkon: 460 k
max. rýchlosť: 105 km/h (na ceste)
výzbroj: 105 mm kanón so 40 nábojmi, 3 guľomety
posádka: 4

90 mm a neskôr aj M46 Patton. Ukázalo sa, že M4 Sherman sa vďaka lepšej optike a výkonnému strelivu vyrovná tankom T-34, ktoré sa najčastejšie objavovali na strane protivníka. A pretože bol mechanicky výrazne spoľahlivejší ako ťažší M26, bol pri nasadení uprednostňovaný.

Aj v socialistickom táboře

V roku 1957 však americká armáda svoje Shermany definitívne vyradila v prospech novších verzií tanku Patton. Vyradenie znamenalo ešte výraznejšie uvoľnenie pre iné krajiny – Shermany tak nakoniec vo veľkých počtoch používalo okrem USA až 38 armád po celom svete. V tom nie sú zarátaní používatelia, ktorí mali len pár kusov na testovanie. Určitou pikantériou je fakt, že približne 600 Shermanov používala v čase, keď sa naplno rozbiehala studená vojna, aj socialistická Juhoslávia. V roku 1948 totiž došlo k roztržke medzi juhoslovanským vodcom Josipom Titom a Josifom Stalinom. Vzťahy oboch krajín sa obnovili až po roku 1955. A práve v tomto období dodávali zbrane do Juhoslávie vo veľkom počte USA. Okrem spomínaných Shermanov išlo aj o stíhače tankov M36 či vrtuľové lietadlá F-47 Thunderbolt a najmä prúdové stíhačky F-84G Thunderjet či F-86E Sabre. Jednotlivé kusy

amerických obrnencov bojovali ešte v občianskej vojne v bývalej Juhoslávii v prvej polovici 90. rokov.

Shermany hrali veľkú rolu aj v indicko-pakistanskej vojne v roku 1965. Obe strany nasadili v boji stovky kusov, v indickej armáde dokonca tvorili základ výzbroje. V tankových súbojoch utrpeli obe strany veľké straty. V ďalšom vojnovom konflikte týchto tradičných protivníkov v roku 1971 sa tak Shermany síce objavili opäť, ale v menšom počte a v prvej línii ich nahradili modernejšie tanky. Spomína sa aj nasadenie Shermanov na strane Iránu počas iracko-iránskej vojny v rokoch 1980 – 1988. Vo všetkých týchto prípadoch išlo často o modernizované tanky, napríklad India istý počet svojich Shermanov prezbrojila novým francúzskym kanónom kalibru 75 mm s dlhšou hlavnou z tanku AMX-13.

Výrazná modernizácia

Do dokonalosti však modernizáciu Shermanov doviedol Izrael. Ten už od svojho vzniku v roku 1948 z rôznych zdrojov postupne získal väčšie množstvo tankov tohto typu. V roku 1953 izraelskej delegácii predstavili nový francúzsky ľahký tank AMX-13. Ten bol vyzbrojený kanónom kalibru 75 mm s dĺžkou hlavne 50 kalibrov. Izrael napokon tank AMX-13 nakúpil vo veľkom

počte, hoci nebol spokojný s jeho slabšou pancierovou ochranou. Kanón však pokladal za vynikajúci, a preto zároveň zadal vývoj novej veže s týmto kanónom pre svoje Shermany, ktoré mali hrubší pancier. Prototyp veže dodali z Francúzska a v roku 1956 začali v Izraeli s konverziou tankov Sherman na typ M-50. Veža sa okrem novej zbrane líšila aj veľkým protizávažím na zadnej strane, ktoré vyrovnávalo zvýšenú hmotnosť kanóna. Prvých 50 upravených kusov malo starší typ podvozku VVSS s užšími pásmi a slabší benzínový motor Continental R-975. Tieto tanky však trpeli horšou pohyblivosťou v teréne, a tak zvyšných 250 kusov M-50 dostalo dieselový motor Cummins V-8 s výkonom až 460 koní a podvozok HVSS so širšími pásmi.

Tým sa však izraelské modernizácie neskončili. V 60. rokoch vznikol typ Sherman M-51, ktorý dostal ešte silnejšiu zbraň – francúzsky kanón F1 kalibru 105 mm s dĺžkou hlavne 44 kalibrov. Kanón dostal novú výraznú ústovú brzdú. Izrael takto prezbrojil 180 tankov. Oba modely, M-50 aj M-51, sú vo svete známe ako Super Sherman, hoci v Izraeli ich takto nikdy nenazývali.

Prvé kusy M-50 stihol Izrael nasadiť už v októbri 1956 počas invázie na Sinajský polostrov. V 60. rokoch v pohraničných zrážkach so Sýriou Super Shermany bežne ničili ciele na vzdialenosť 2 000 metrov. Bojovali aj v roku 1967 v šesťdňovej vojne a v roku 1973 v jomkipurskej vojne. V prvom prípade boli ich najčastejším protivníkom egyptské tanky T-34/85 pôvodom tiež z druhej svetovej vojny. V jomkipurskej vojne sa už stretávali s omnoho modernejšími tankmi typu T-54/55. Nový 105 mm kanón si však dokázal poradiť aj s týmito protivníkmi.

V 70. rokoch Izrael svoje Super Shermany postupne vyradil. Časť dostali rôzne kresťanské milície v Libanone, ktoré Izrael podporoval. Približne 100 kusov predali v 80. rokoch do Čile, kde slúžili až do roku 1999, potom ich nahradili tanky Leopard 1.

Text: Miroslav Barič

Nové americké transportéry

Koncom roka 2020 začala americká armáda preberať pásové obrnené transportéry AMPV, ktoré sú dlho očakávanou náhradou za staré M113. Nové stroje od výrobcu BAE Systems si vybrali už v roku 2014, testovali ich v roku 2018 a výroba sa mala začať ešte v tom istom roku. Objavili sa však zdržania, ktoré zhoršila pandémia koronavírusu. Kým teraz už mala podľa pôvodného plánu bežať sériová výroba naplno, jej plný nábeh sa najnovšie očakáva až v roku 2022. Spolu by ma-

la americká armáda dostať 2 907 kusov AMPV za 10,7 miliardy dolárov. Posledné z nich zrejme prídu až po roku 2030.

AMPV vychádza z bojového vozidla pechoty M2 Bradley. Hmotnosť sa pohybuje od 34 do 37 ton. Maximálna rýchlosť je 60 km/h a dojazd 360 km. Posádku transportéra tvoria dvaja vojaci a prepraviť môže šesť pasažierov. Okrem základnej verzie dostane armáda aj zdravotnícku, veliteľskú a ženijnú verziu a tiež samohybný minomet kalibru 120 mm.

Dvojstranu pripravil: Miroslav Barič

Maďarsko zvyšuje kapacity

Naši južní susedia oznámili niekoľko veľkých investícií do armády. O nákupe 218 pásových obrnených vozidiel sme už písali. Okrem toho kúpia systémy protivzdušnej raketovej obrany a mimoriadne zaujímavý je nákup dvoch transportných lietadiel KC-390. Tieto dvojmotorové prúdové stroje s nosnosťou 26 ton nákladu vyrába brazílska firma Embraer.

Maďarsko pred polrokom vyradilo lietadlá Antonov An-26. Ohlásená náhrada má okrem možnosti prepravovať 80 vojakov či obrnenú techniku aj možnosť dopĺňať palivo iným lietadlám počas letu. Ide o schopnosť, ktorú v okolitých štátoch nikto nemá a v rámci NATO je veľmi žiadaná. Je možné, že v budúcnosti tak budú maďarské služby využívať aj iné členské krajiny Aliancie. Maďarsko by malo prvý KC-390 dostať v roku 2023, druhý v roku 2024. Stane sa tak tretím používateľom tohto typu po Brazílii, ktorá chce 28 kusov, a Portugalsku, ktoré vlani objednalo päť strojov.

Rumunsko kúpi nórske rakety

Rumunsko si vybralo nórsku raketu NSM na zabezpečenie obrany svojho 245 km dlhého čiernomorského pobrežia. Prostredníctvom programu FMS (Foreign Military Sales) amerického ministerstva obrany kupuje dve batérie. Každú tvoria štyri vozidlá s odpaľovacími rampami a jedno ako stredisko riadenia palby. Ďalšie vozidlá slúžia na prepravu a nabíjanie rakiet. Každá batéria je vybavená desiatimi rádioprijímačmi na šifrovanú komunikáciu s riadiacim strediskom.

NSM (Naval Strike Missile) je nástupcom staršej strely Penguin. Do služby ju zaradili v roku 2012 a používa ju Nórsko, Poľsko, Nemecko, USA a Malajzia. Je dlhá 3,95 m a má hmotnosť 410 kg – z toho 125 kg tvorí hlavica. V závislosti od profilu letu je jej dosah 185 až 565 km.

Kórea kupuje obrnené vozidlá

Juhokórejská firma Hyundai Rotem vyhrala aj tretiu súťaž na dodávku obrnených vozidiel K806 a K808. Hyundai Rotem ich vyvíjal od roku 2012 a v roku 2016 uspel v súťaži proti ďalším dvom firmám. Keďže vozidlo môžu vyrábať aj zvyšné dve spoločnosti, musela juhokórejská armáda robiť súťaž aj na jednotlivé objednávky. Všetky tri napokon vyhral Hyundai Rotem.

Spolu dostanú juhokórejské ozbrojené sily 600 vozidiel K806 a K808. Tie sa líšia podvozkom i určením. K806 je šesťkolesový a má slúžiť najmä na tylové úlohy – ochranu základní a sprievod konvojov. Má hmotnosť 17,6 t a výzbroj tvorí 40 mm granátomet a 7,62 mm guľomet. Väčší K808 je osemkolesový a má hmotnosť 20 ton. Je určený ako plnohodnotné bojové vozidlo. Má dvojčlennú posádku a prepraví desať vojakov. Výzbroj tvorí 30 mm kanón a 7,62 mm guľomet. Postavia ich 500, kým menších K806 bude sto. Všetky dodajú do roku 2023.

Najväčšie izraelské lode

V decembri 2020 Izrael prevzal prvú korvetu zo štyroch lodí triedy Sa'ar 6. Plavidlo INS Magen odovzdali v nemeckých lodeniciach a v Nemecku ešte ostane s izraelskou posádkou na výcvik a posledné kolo testov. Korvety triedy Sa'ar 6 vychádzajú z nemeckého typu Braunschweig. Majú dĺžku 90 metrov a výtlak 1 900 ton. Doteraz najväčšie izraelské lode, tri korvety triedy Sa'ar 5, mali výtlak 1 075 ton. Nové plavidlá sú teda výrazne väčšie. Výzbroj tvorí jedno delo kalibru 76 mm, dva diaľkovo ovládané automatické kanóny Typhoon, 32 odpaľovacích šacht pre protiletadlové rakety, 20 šacht pre protiraketové strely a 16 protilodných rakiet. Na palube sú aj dva torpédomety a jeden vrtník. Posádku tvorí 70 námorníkov, rýchlosť je 46 km/h a dosah je 4 000 km, čo sa rovná výdrž na mori 10 až 12 dní. Ďalšie tri korvety bude izraelské námorníctvo preberať v polročných intervaloch.

Arabské F-35

Spojené štáty americké súhlasili s predajom najmodernejších zbraní Spojeným arabským emirátom. Tie majú záujem o 50 stíhačiek F-35 za 10,4 miliardy dolárov, 18 dronov MQ-9 Reaper za 3 miliardy dolárov a strely vzduch-vzduch a vzduch-zem za 10 miliárd dolárov.

Predaj umožnilo to, že Emiráty sú na čele arabských štátov, ktoré v poslednom čase nadviazali diplomatické a obchodné vzťahy s Izraelom.

Nákup ešte musí schváliť Kongres. Ten ho môže zablokovať pre to, aby žiadna arabská krajina nemala takú modernú techniku, akú USA dodávajú do Izraela. Emiráty sú však ohrozované Iránom, ktorý si nárokuje na časť ich územia. V posledných dvoch desaťročiach im USA dodali množstvo zbraní vrátane viac ako 10 000 súprav JDAM na navádzanie bômb.

Posledný rozkaz

„Podľa zákona číslo 281 z roku 2015 Zbierky zákonov o štátnej službe profesionálnych vojakov sa 31. decembra 2020 prepúšťa zo služobného pomeru profesionálneho vojaka v stálej štátnej službe...“ čítal v aule MO SR personálne rozkazy plukovník Peter Šurab.

Pre ôsmich vojakov, nastúpených na Silvestra pred náčelníkom Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generálom Danielom Zmekom, to bol po desaťročiach služby, stovkách cvičení a tisíckach dní odlúčenia od rodín posledný rozkaz. Možno si povieť: nič výnimočné, veď len vlni odišlo z našich ozbrojených síl 268 vojakov. Lenže výnimočné to je. Každý ľudský osud je výnimočný.

Hrdosť cez slzy

„Majorka Jaroslava Blažeková má ku dňu prepustenia odslúžených 34 rokov a 131 dní,“ čítal plk. Šurab služobné životopisy – a jej do ochranného rúška vsakovali slzy, kotúľajúce sa dole lícami. „Cítila som veľký smútok, že sa jedna dôležitá etapa môjho života končí. Zároveň si veľmi vážim, že sa nám, azda symbolicky aj za ostatných vojakov, dostalo uznania – a prišiel sa s nami rozlúčiť náčelník generálneho štábu,“ povedala nám už usmiata mjr. Blažeková, ktorá svoju službu končila v štruktúre Strategického centra krízového manažmentu GŠ. „Tých tridsaťštyri rokov, to sú krásne spomienky na všetku prácu, na kolegov a na skvelé príležitosti, ktoré som

dostala na rôznych pozíciách doma aj v zahraničí,“ hrdó dodala majorka, ktorá po vojenskej maturite vyštudovala Vysokú vojenskú leteckú školu v Košiciach, za manžela si zobrala vojenského pilota, slúžila na Šliachi, v Kuchyni, vo Zvolene či v Bratislave. Navyše, aj vďaka perfektnému ovládaniu angličtiny, bola dva razy vyslaná na Cyprus, raz na veliteľstvo EUFOR Althea v Bosne a Hercegovine a raz do aliančných štruktúr. „Hoci nemám naivné predstavy, že moje jazykové schopnosti či organizačné skúsenosti prevážia nad úsmevom 30-ročnej konkurentky, predsa len sa

ešte chcem uplatniť v civile,“ plánuje majorka v zálohe Blažeková, ktorá žila vo vojenskom prostredí vlastne už od narodenia: dôstojníkom z povolania bol aj jej otec.

Viac dala, ako vzala

„Ozbrojené sily sa po opakovaných decimáciách konečne stavajú na nohy, čo je o to dôležitejšie aj preto, lebo naša krajina nás dnes mimoriadne potrebuje. Preto vám ďakujem, že ste k tomu prispeli svojou službou, ako aj podstatnou časťou svojho osobného života,“ prihovril sa všetkým generál Daniel

Zmeko predtým, ako prítomným udelil svoje pamätné kríže. Jeho slová patrili tiež špecialistovi oddelenia stacionárnych komunikačných a informačných systémov majorovi Slavomírovi Kyseľovi: „Bolo to dôstojné a milé, ale pri poslednom rozkaze som až tak veľké emócie neprežíval, pretože do civilu som plánoval odísť už dlhšie. Rok a pol vopred sme sa na tom dohodli s veliteľom, aby si stihol nájsť náhradu,“ poznamenal a celkom pragmaticky dodal: „Po 27 rokoch vo vojenskej uniforme to bol azda posledný moment, aby som sa vo svojej päťdesiatke ešte pokúsil

Pplk. Anton Moricz ako príslušník aliančnej agentúry NC3A pri dodávke zariadení pre námorné sily Bulharska, 2010

Mjr. Slavomír Kysel', vľavo, ako kapitán počas služby na veliteľstve vzdušných síl, 2006

uplatniť aj v civile.“ Majora v zálohe, ktorý slúžil v jednotkách vzdušných síl a na generálnom štábe, zaujíma stavebníctvo, reality či nehnuteľnosti. Možno sa mu podarí tam, možno inde. Je tu tiež možnosť, že sa do rezortu vráti ako civil. Pri odchode potvrdil, že uniforma mu oveľa viac dala, ako vzala: „Služba vojaka mi zabezpečila pocit pracovnej istoty a sociálneho zabezpečenia, naučila ma reagovať na rôzne kritické situácie, najmä vedieť sa okamžite a dobre rozhodnúť. Tiež som mal možnosť spoznať sa a pracovať s množstvom skvelých ľudí a prežívať s nimi ich osobné i pracovné úspechy,“ dodal major v zálohe, ktorého manželka zostáva pracovať v našom rezorte.

Zo štábu do útulku

Vojenská stredná aj vysoká škola, služba v posádkach Tábor, Jičín, Jelšava, Trenčín či Bratislava, odvelenie do operácie SFOR a potom aj EUFOR Althea v Bosne a Hercegovine či dve vyslania do aliančných štruktúr. To sú len niektoré z ťažiskových bodov takmer 35-ročnej vojenskej kariéry podplukovníka Antona Moricza. „Odsľúžil som si svoje, rozhodnutie odísť som nevnímал emocionálne, ale pragmaticky. Skrátka, dozrel čas na to, aby som prepustil miesto mladším,“ poznamenal podplukovník, ktorý odchádzal z odboru bezpečnosti a ochrany informácií KIS. „Vojenská služba mi vzala stabilitu v osobnom živote, pretože som často musel uprednostniť armádu pred rodinou – a aj to prispelo k tomu, že som, bohužiaľ, rozvedený. Pri toľkých zmenách pôsobenia som prišiel aj o dlhodobé sociálne kontakty, čo tiež nie je príjemné. No na druhej strane mi služba dala zmysel pre poriadok, povinnosť a pre neustále plánovanie. Nuž, áno, prenieslo sa to aj do môjho osobného životného štýlu, som skrátka vojak – a bol som ním rád,“

usmial sa podplukovník v zálohe Anton Moricz, ktorého aktuálne plány majú však dosť ďaleko od vojenského maršu.

Z Ozbrojených síl SR v roku 2020 odišlo 268 vojakov. Podľa riaditeľa personálneho úradu plukovníka Františka Grznára ich nastúpilo do služby 769, ďalších 156 začalo študovať na akadémii. Civilných zamestnancov odišlo 226, prijali ich 272.

„Chcel by som robiť niečo zmysluplné a užitočné aj inde, preto som sa rozhodol pre dobrovoľnícku prácu v útulku pre psov. Môj syn o mojich plánoch vedel, takže mi na Vianoce venoval sym-

bolický darčekový poukaz, ktorý mi umožní pracovať v útulku pre zvieratá na začiatok na skúšku. Už sa teším.“

Splnené a budúce sny

„Chcela som robiť v dynamickom zamestnaní, kde sa stále niečo deje. Aj keď som sa nestala colníčkou na hraniciach, popri manželovi, dôstojníkovi z povolania, som tej dynamiky zažila naozaj dosť,“ usmiala sa pani Eva Ambrózy. Na silvestrovskom „poslednom rozkaze“ táto odborná referentka sekretariátu Strategického centra krízového manažmentu, ktorá pre armádu pracovala 41 rokov a 185 dní, akoby symbolicky zastupovala všetkých odchádzajúcich civilných zamestnancov. „Do uniformy som napokon ísť nemohla, pretože keď sme boli v Pardubiciach, Strašiciach či v Plzni, niekto sa musel starať o našich dvoch synov. Manžel bol totiž viac na cvičeniach ako doma.“ Nasledoval Ružomberok, Trenčín a nakoniec Bratislava. Bola vedúcou spisovne, ako aj samostatnou či hlavnou referentkou. „Práca ma bavila, naplňovala, naučila som sa ju robiť, ako som najlepšie vedela. Myslím si, že aj moji nadriadení s ňou boli spokojní. Moja najväčšia odmena bola tiež v tom, že som mala fajn kolegov, takže moje profesijné sny sa naplnili,“ dodala pani Ambrózy, duša mimopracovných podujatí organizovaných pre kolegov. Keď sme sa jej spýtali na plány už v dôchodku, povedala, že na niektoré si vzhľadom na aktuálnu situáciu musí počkať. S manželom, plukovníkom vo výslužbe, s ktorým žije už 43 rokov, chcú veľa športovať a snívajú o cestovaní. „Kým sa to všetko s covidom upokojí, aspoň si trochu oddýchnem, upokojím hormón. Predovšetkým sa teším, že sa budem viac venovať synom a vnúčatám. Len aby sme boli zdraví.“

Text: Pavol Vitko

Foto: autor a archív

Eva Ambrózy pri organizovaní športového dňa – splavovaní Váhu z Vrútok po Strečno, 2006

Násilie v hlavnom meste Spojených štátov amerických

Demokracia v plameňoch

Stovky priaznivcov úradujúceho prezidenta Spojených štátov amerických Donalda Trumpa, zhromaždených na jeho výzvu vo Washingtone, obklopili 6. januára budovu Kongresu, strhli barikády pred hlavným vchodom a desiatky z nich vnikli dovnútra po tom, ako sa jeho obe komory zišli, aby potvrdili víťazstvo demokrata Joea Bidena v novembrových prezidentských voľbách.

V chaotickej situácii zasadnutie prerušili a kongresmanov i novinárov evakovali. V hlavnom meste Spojených štátov začal platiť zákaz nočného vychádzania. Do ulíc vyslali príslušníkov národnej gardy a federálnej polície.

Na prahu občianskej vojny

Pri násilnostiach prišli o život štyria ľudia a piaty, poranený policajt, zomrel v nemocnici o tri dni neskôr. Počas potýčok bola postrelená útočníčka, bývalá príslušníčka letectva Spojených štátov Ashli Babbittová, ktorá neskôr v nemocnici zomrela. Pri potýčkach utrpelo zranenia niekoľko civilistov a 14 policajtov. Polícia zadržala 52 osôb, 26 z nich na pôde Kapitolu. V jeho priestoroch zaistila rúrkové bomby, zbrane a zápalné fľaše. Starostka Washingtonu Muriel Bowserová predĺžila stav núdze v hlavnom meste až do Bidenovej inaugurácie.

Americké ministerstvo obrany aktivovalo približne 6 200 členov národnej gardy zo šiestich štátov na severovýchode krajiny, aby pomáhali polícii Kapitolu a ďalším bezpečnostným zložkám vo Washingtone udržať poriadok.

Americké ministerstvo spravodlivosti obžalovalo 15 ľudí podieľajúcich sa na útoku na Kongres. Medzi zadržanými je aj muž s tetovanou hrudou, s čelenkou z medvedej kožušiny a s rohmi na hlave Jacob Anthony Chansley, známy aj ako Jake Angeli. Bol obvinený z násilného vstupu a výtržníctva na pôde Kapitolu. Chansley sa označuje za „digitálneho vojaka“ krajne pravicovej konšpiračnej teórie QAnon, ktorá tvrdí, že Trump vedie vojnu proti globálnemu liberálnemu kultu pedofilov uctievajúcich satana.

Joe Biden konštatoval, že dosluhujúci Trump svojím konaním spôsobil jeden z najtemnejších dní v dejinách Spojených štátov. „Rozpútal totálny útok na inštitúcie našej demokracie,“ vyhlásil Biden, ktorý násilnú skupinu Trumpových podporovateľov označil za domácich teroristov a Trumpa za priameho vinníka incidentu.

Predsedníčka Snemovne reprezentantov, dolnej komory Kongresu, Nancy Pelosiová vyzvala na bezodkladné odvolanie Trumpa z prezidentského úradu. Označila ho za veľmi nebezpečnú osobu, ktorá by nemala pokračovať vo výkone svojej funkcie. Pelosiová tiež požiadala predsedu Zboru náčelníkov štábov

ozbrojených síl USA generála Marka Milleyho o preventívne kroky, ktoré zabránia Trumpovi podniknúť akékoľvek vojenské akcie vrátane jadrových útokov. Republikánska senátorka z amerického štátu Aljaška Lisa Murkowská vyzvala prezidenta Donalda Trumpa, aby odstúpil z funkcie. Spôsobil totiž podľa nej americkému národu už dosť škody.

Americký minister zahraničných vecí Mike Pompeo, Trumpov verný spojenec, odsúdil konanie jeho priaznivcov. Dianie v Kapitolu odsúdil aj bývalý americký prezident George W. Bush. Bushov predchodca Bill Clinton vyhlásil, že útok na Kapitol podnietila Trumpova rétorika. Nepokoje podľa neho boli výsledkom kombinácie zámerných dezinformácií, ktoré vyvolali nedôveru v systém a postavili Američanov proti sebe. Barack Obama označil násilie podnecované Trumpom za okamih veľkej národnej potupy a hanby.

Svet sa zhrozene pozerá

Kanadský premiér Justin Trudeau vyhlásil, že americký prezident Donald Trump vyprovokoval útok násilných výtržníkov na demokraciu. „Nehanebné scény v Kongrese USA,“ uviedol britský premiér Boris Johnson. „Trump a jeho podporovatelia by mali konečne prijať rozhodnutie amerických voličov a prestať šliapať po demokracii,“ konštatoval nemecký minister zahraničných vecí Heiko Maas. Povedal, že násilie spôsobili slová amerického prezidenta Donalda Trumpa, a dodal, že jeho pohrdanie demokratickými inštitúciami má katastrofálne účinky. Nemeckú kancelárku Angelu Merkelovú útok roztrpčil a zarmútil. Trump je podľa nej za nepokoje zodpovedný.

„Násilie páchané na amerických inštitúciách je vážnym útokom na demokraciu. Odsudzujem to,“ povedal šéf francúzskej diplomacie Jean-Yves Le Drian. Dianie vo Washingtone odsúdili aj predseda Európskeho parlamentu David Sassoli a šéf európskej diplomacie Josep Borrell. Generálny tajomník NATO Jens Stoltenberg uviedol, že to, čo sa stalo, ho šokovalo. Podľa neho výsledok demokratických volieb treba rešpektovať.

Pápež František v súvislosti s násilnosťami v sídle amerického Kongresu vo Washingtone vyhlásil, že je nevyhnutné odsúdiť všetkých, ktorí konajú proti demokracii. Násilie môže podľa hlavy katolíckej cirkvi vypuknúť kdekoľvek na svete, a preto je dôležité pochopiť, čo sa stalo, a poučiť sa. Vyzval vládu a obyvateľov Spojených štátov k zodpovednosti a uviedol, že verí v zmierenie a ochranu demokratických hodnôt.

Výbor Európskeho parlamentu pre zahraničné veci privítal rozhodnutie amerického Kongresu oficiálne potvrdiť volebné víťazstvo Bidena a vyslovil sa za pokojné odovzdanie moci. Európoslanci v súvislosti s násilnosťami vyjadrili znepokojenie nad úlohou sociálnych médií pri šírení konšpirácií.

Prezidentka SR Zuzana Čaputová odsúdila napadnutie budovy Kongresu: „Scény z amerického Kapitolu ukazujú, aká nebezpečná je rétorika nenávisti. Pohrdanie demokratickými inštitúciami podryva občianske práva a môže podkopávať politický poriadok. Verím, že demokratický a pokojný proces bude čoskoro obnovený. Aktuálne dianie nám pripomína, aby

sme v našich vyjadreniach vždy hľadali cestu, ako atmosféru upokojovať a zmierovať, nepodkopávať dôveru voči všetkému a neživiť vášne tam, kde je nevyhnutný zdravý rozum,“ uviedla.

Trump: Je to sprisahanie!

Pod tlakom kritiky za nezvládnutie ochrany sídla zákonodarnej moci a masové zlyhanie polície sa vzdal funkcie náčelník polície v komplexe Kapitolu Steven Sund. Námetník poradcu Bieleho domu pre národnú bezpečnosť Matt Pottinger tiež odstúpil z funkcie. Demisiu podala americká ministerka školstva Betsy DeVosová. Ďalšími úradníkmi Trumpovej administratívy, ktorí odstúpili v dôsledku nepokojov vo Washingtone, sú úradujúci predseda Rady ekonomických poradcov Tyler Goodspeed, zástupca poradcu pre národnú bezpečnosť Matt Pottinger a Trumpov osobitný vyslanec v Severnom Írsku Mick Mulvaney, ktorý kedysi pôsobil ako vedúci kancelárie Bieleho domu. Úradujúci americký minister pre vnútornú bezpečnosť Chad Wolf odstúpil pre narastajúce obavy z možnosti ďalšieho násillia počas inaugurácie novozvoleného prezidenta Joea Bidena.

Sociálna sieť Twitter zrušila Trumpov účet, pretože podnecoval k násilliu. Zablockovala tiež vyše 70 000 účtov spájaných s konšpiračnou teóriou QAnon. Účet Trumpovi zablockovali aj Facebook a ďalšie sociálne siete. Odchádzajúci americký prezident ich obvinil zo sprisahania a spolčenia sa s politickými nepriateľmi s cieľom umlčať ho.

Štyri z najväčších bánk v krajine – JPMorgan Chase, Goldman Sachs, Citigroup a Morgan Stanley – oznámili, že dočasne prestanú posilať sponzorské dary politikom. Aj podľa Bank of America sa útok premietne do sponzorských darov politikom. Tucet ďalších významných amerických spoločností, ako technologickí giganti Google, Microsoft a Verizon, chemický koncern Dow či vydávateľia platobných kariet American Express, Mastercard, Amazon, účtovný gigant Deloitte, telekomunikačná firma AT&T, hotelový reťazec Marriott alebo asociácia Blue Cross Blue Shield, ktorá združuje 36 zdravotných poisťovní, oznámilo, že zastavujú sponzorské dary. Nemecká Deutsche Bank nebude v budúcnosti obchodovať s Donaldom Trumpom ani s jeho spoločnosťami.

Demokrati v americkej Snemovni reprezentantov 11. januára oficiálne predložili ústavnú žalobu (impeachment) voči prezidentovi Donaldovi Trumpovi. Žalujú Trumpa za podnecovanie povstania v súvislosti s útokom jeho podporovateľov na budovu Kapitolu. Mnohí republikáni, aj keď v súvislosti s násilnosťami Trumpa kritizovali, úsilie o impeachment prezidenta odmietajú. Časť z nich by však iniciatívu demokratov podporila.

FBI má informácie o skupine vyzývajúcej na útoky na štátne, miestne a federálne súdy a administratívne budovy, ak bude Trump odvolaný z funkcie pred dňom Bidenovej inaugurácie. Útoky na vládne úrady v každom štáte bez ohľadu na to, či potvrdili volebné hlasy pre Bidena, alebo pre Trumpa, plánujú aj v deň Bidenovej inaugurácie.

Text a foto: TASR

Bočný priestor koaličných vojen

V rokoch 1792 – 1815 sa v Európe a čiastočne i v zámorí odohrávali rozsiahle vojnové konflikty, ktoré sa označujú ako koaličné vojny. Ich hlavnými protagonistami boli vtedajšie európske mocnosti Francúzsko, habsburská monarchia, Veľká Británia, Rusko a ich spojenci.

Habsburská monarchia za protifrancúzskych a napoleonských vojen

V historiografii sa rozčleňujú na francúzske revolučné vojny (1792 – 1802) a napoleonské či protifrancúzske vojny (1802 – 1815). Kým francúzske revolučné vojny mali obranný charakter, v prípade vojen vedených Napoleonom išlo o agresívne a koloniálne vojny s cieľom nastolenia francúzskej mocenskej nadvlády, ako aj teritoriálnych ziskov.

Prípravy na potlačenie francúzskej revolúcie sa prejavili vo zvyšovaní početného stavu habsburskej armády. Pred 1. koalíčnou protifrancúzskou vojnou (1792 – 1797) počet peších plukov vzrástol na 63, kyrysníckych na dvanásť. Súčasne sa zvýšil aj počet plukov ostatných druhov jazdectva.

Pristúpilo sa k mobilizácii dobrovoľníkov, z ktorých bol vytvorený jazdecký pluk horských strelcov. Jazdectvo malo celkovo 42 plukov. Muži z Uhorska, a teda aj zo Slovenska, slúžili v jedenástich peších a deviatich husárskych plukoch.

Napriek neúspechom

V pohnutých rokoch 1792 – 1815 armáda habsburskej monarchie bojovala v piatich koaličných vojnách proti Francúzsku a v jednej vojne ako francúzsky spojenec proti Rusku. Vojnové účinkovanie habsburskej monarchie nebolo veľmi úspešné. Ani osobná obetavosť či najvyššia obeta státisícov vojakov, medzi ktorými boli aj mnohí

Slováci, nezabránili tomu, že habsburská armáda prehrávala väčšinu bitiek a monarchia všetky vojny s výnimkou poslednej vojny proti napoleonskému Francúzsku. Z tej vyšlo Rakúske cisárstvo víťazne, čo mu umožnilo naďalej zostať medzi veľmocami, ktoré sa roku 1815 združili vo Svätej aliancii.

Z Uhorska sa popri jednotkách regulárnej armády na bojových akciách koaličných vojen podieľalo jednak insurekčné vojsko a jednak jednotky meštianskej milície. Insurekcia – doslova povstanie, v modernom zmysle slova mobilizácia – bola tradičným stredovekým pilierom uhorského vojenstva. Jej podstata spočívala v tom, že v prípade potreby museli do vojska

narukovať všetci šľachtici, respektíve museli za seba postaviť náhradu.

Uhorské insurekčné jednotky vytiahli do poľa prvýkrát až roku 1797. Insurekčné vojsko tvorili tri pešie prápory a 93 jazdeckých husárskych švadrón v celkovom počte 14 500 mužov. Hlavným veliteľom uhorského insurekčného vojska bol uhorský palatín arcivojvoda Jozef Habsburský, cisárov brat.

Silné kontingenty

Z územia dnešného Slovenska narukovalo približne 5 800 insurgentov (tisíc pešiakov a 4 800 jazdcov), čo predstavovalo takmer 40 percent z celkového počtu všetkých uhorských insurgentov. Jednotlivé slovenské stolice sa na insurekcii podieľali týmto spôsobom: Bratislavská – šesť jazdeckých švadrón na čele s plukovníkom Rudolfom Pálfiom, Nitrianska – dva pešie prápory na čele s podplukovníkom Alojzom Baťánim a šesť jazdeckých švadrón, ktorým velil plukovník Jozef Esterházi. Po štyri švadróny postavili Hontianska a Trenčianska stolica. Trom švadrónam Hontianskej stolice velil plukovník Anton Forgáč, Liptovská a Komárňanská stolica dodali po dve švadróny, ktorých veliteľmi boli kapitán Ján Sentiváni-Svätojánsky, respektíve plukovník Michal Nádašdy. Po jednej švadróne postavila stolica Oravská – veliteľ kapitán Alexej Meško, Turčianska – veliteľ podplukovník Imrich Zai, a Zvolenská, ktorej velil major Mikuláš Radvanský.

Zaujímavé súdobé svedectvo o tejto insurekčnej výprave podal vtedajší turčiansky učiteľ Ján Mrázik vo veršovanom rukopisnom diele z roku 1799, ktoré má názov Kratičké historické vypsání o sbíraní, příbezích a případnostech veselých i smutných slavné stolici Turčanské insurgensů.

Hlavný protagonista všetkých koalíčných vojen Napoleon Bonaparte na monumentálnom obraze Jacqua-Louisa Davida z roku 1800

Pomerne podrobne opisuje rukovanie šľachticov, ich pochod a presun z Turca Považím do Zadunajska a Burgenlandu, kde sa podrobili výcviku. S úsmevným nadhľadom sa hovorí o „vojnových peripetiách“ insurekčného vojska, ktoré však do boja napokon vôbec nezasiahlo.

Nové pluky

V medzivojnovom roku 1798 habsburskú armádu posilnili novozriadené štyri uhorské pešie pluky a dva husárske pluky, ako aj šesť regulárnych ľahkých peších práporov (po 1 300 mužov), ktoré však roku 1801 pri reorganizácii zrušili a mužstvom posilnili viaceré uhorské pešie pluky. Novoutvorený 60. peší pluk sa až do roku 1853 dopĺňal na Slovensku. V rokoch 1798 – 1809 pluk sídlil v Trenčíne.

Prvé dve pustošivé koalíčné vojny Slovensko obišli. Bolo však bočným vojnovým priestorom. Už začiatkom roka 1799 za 2. koalíciej protifrancúzskej vojny Rusko vyslalo na pomoc habsburskej monarchii štyri vojenské zbory, ktorých hlavným veliteľom bol maršal Alexander V. Suvorov. V máji 1799 dnešným východným Slovenskom prechádzali jednotky ruského zboru generála G. L. Rebindera v počte necelých 11 000 mužov.

Uhorské úrady vypracovali harmonogram prechodu, určili miesta odpočinku a dokonca vyhotovili cenník na výmenu rubľov. Na slovenské územie vstúpili ruské vojská cez Dukliansky priesmyk v smere Nižný Komárnik, Bardejov. Potom prišli do Prešova, kde sa zdržali takmer týždeň. Nasledovali Košice, kde ich čakali s veľkou pompéznosťou a usporiadali pre nich divadelné predstavenie. Odtiaľ sa Rebinderov zbor cez Barcu, Šebastovce a Hanisku presunul k dnešným maďarským hraniciam.

Približne o rok mali obyvatelia východného Slovenska možnosť vidieť časť ruských vojakov Suvorovovej armády, keď sa takmer rovnakou trasou vracali z talianskeho bojiska. V priebehu roka 1800 ustupovali cez Slovensko do Ruska aj viaceré ďalšie menšie oneskorené jednotky. Napríklad oddiel kozákov na čele s hajtmanom Ivanom Morozickým tiahol cez Bratislavu, Trnavu, Leopoldov, Mošovce, Martin, Levoču, Prešov, Bardejov a Nižný Komárnik.

Napoleonov prevrat

Katalyzátorom v ďalšom priebehu vojnových udalostí sa stal štátny prevrat vo Francúzsku. Dňa 9. novembra 1799 (podľa francúzskeho revolučného kalendára 18. brumaira) generál Napoleon Bonaparte rozohnal obidve snemovne i Direktórium a vyhlásil sa

Bojová scéna znázorňujúca uhorského husára a francúzskeho kyrysníka

za prvého konzula republiky. Po nastolení vojenskej diktatúry reorganizoval armádu a na jar 1800 začal veľkú ofenzívu proti habsburskej armáde v Porýnsku i Taliansku.

Talianska výprava vyvrcholila združenou porážkou habsburskej armády 14. júna 1800 v bitke pri Marengu, a to napriek tomu, že 30-tisícová habsburská armáda mala značnú početnú a spočiatku aj výraznú taktickú prevahu. O výsledku bitky rozhodol príchod divízie generála Louisa Desaix, ktorý silným úderom do nekrutého boku habsburských vojsk zvrátil víťazstvo vo francúzsky prospech. Habsburská armáda v bitke stratila 6 000 padlých a ranených a 7 000 mužov bolo zajatých. Následkom ťažkého zranenia zakaždým podľahol aj 44-ročný levočský rodák podmaršal Karol Hadik, syn maršala Andreja Hadika. V bitke velil jednému z habsburských zborov. Ešte v prvej koalíciej vojne mu cisár udelil rytiersky i komandérsky kríž Radu Márie Terézie.

Roku 1800 v Uhorsku vyhlásili insurekcii, na základe ktorej narukovalo 26 000 pešiakov a 10 000 jazdcov do 25 peších práporov, deviatich husárskych plukov a šiestich husárskych švadrón. Slovenské stolice plne postavili sedem peších práporov, dva husárske pluky a dve švadróny a čiastočne sa podieľali na vytvorení ďalších piatich peších práporov, jedného husárskeho pluku a jednej husárskej švadróny. Ani toto šľachtické pohotovostné vojsko sa však na bojisko nedostalo, lebo po ďalšej ťažkej porážke, ktorú habsburská armáda utrpela 3. decembra 1800 pri Hohenlindene v Bavorsku, sa vojnová prehra habsburskej monarchie spečatila Lunévillským mierom, uzavretým 9. februára 1801.

V ďalších koalíčných vojnách sa už bojové dianie priamo dotklo aj územia Slovenska.

Text: doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD.

Vojenský historický ústav

Nebo nad Slovenskom

Vo februári si pripomínáme sto rokov od chvíle, keď sa na našom území začali formovať prvé jednotky obrany proti lietadlám. Dnes ich poznáme ako jednotky protivzdušnej obrany – PVO.

Zo skúseností z prvej svetovej vojny vyplynul záver, že rozvoj letectva zasiahne aj do spôsobu vedenia vojny. Obrana proti lietadlám sa začala týkať nielen armády, ale celého štátu, všetkého obyvateľstva.

Začiatky

Úlohou protivzdušnej obrany nového čs. štátu bolo chrániť vlastné vojská a dôležité administratívne a hospodárske objekty pred nepriateľským letectvom. Ťažisko PVO v tomto období pripadlo na protiletadlové delostrelectvo. Chýbala však protiletadlová technika. Preto sa spočiatku používala upravená delostrelecká výzbroj.

Na základoch delostreleckého pluku 146 tak začala vznikať najstaršia jednotka protiletadlového delostrelectva – čs. protiletadlový delostrelecký pluk 151. Na počiatku mal iba tri batérie. Prvá batéria číslo 1 vznikla v júli 1919 na obranu Prahy. Jej výzbroj tvorila štvorica upravených kanónov vz. 5/8 a umiestnená bola na Petříně. Ďalšie batérie boli vytvorené na Slovensku – druhá batéria v Parkáne-Náne (dnes Štúrovo) a tretia v Bratislave-Petržalke. Obe boli vyzbrojené upravenými, pôvodne lodnými kanónmi kalibru 9 cm vz. 12. Ich hlavnou úlohou bola obrana proti lodiam, boj so vzdušnými cieľmi bol až na druhom mieste. Súčasťou pluku 151 sa stala aj náhradná batéria v Nitre. V januári 1921 bola druhá batéria redislokovaná z Nány do Olomouca.

Najstarším útvarom obrany proti lietadlám (OPL) sa stal delostrelecký pluk 151 so sídlom v Prahe. Za oficiálny dátum vzniku tejto jednotky môžeme považovať 1. február 1921. Pluk mal tri batérie – prvú v Prahe, druhú v Olomouci. Tretia

Protiletadlový kanón (PLK) 88 mm vz. 37 – 1955

batéria pluku 151 v Bratislave bola teda prvou protiletadlovou jednotkou na Slovensku. Postupne došlo aj k zmene organizačnej štruktúry pluku. V roku 1922 dodala plzenská Škodovka do výzbroje dvanásť 9 cm kanónov vz. 12/20, ktoré umožnili vytvorenie troch nových batérií. Z pôvodných troch batérií 151. pluku boli vytvorené tri oddiely po dvoch batériách.

V roku 1924 bol protiletadlový delostrelecký pluk 151 zrušený a jeho názov sa vrátil späť na delostrelecký pluk 151. Jeho oddiely sa stali základom pre vznik nových delostreleckých plukov proti lietadlám – 151. pluku v Prahe, delostreleckého pluku 152 v Olomouci a delostreleckého pluku 153 v Bratislave – jeho veliteľstvo bolo v starých vozatajských kasárňach. Do výzbroje plukov boli postupne zaraďované moderné protiletadlové kanóny (PLK) kalibru 8,35 cm vz. 22 z plzenskej Škodovky, ako aj protiletadlové svetlomety a ďalšia výzbroj. V roku 1938 už čs. armáda disponovala štyrmi plukmi s 390 protiletadlovými kanónmi.

Vojna

Po rozbití Československej republiky boli v Česku dislokované protiletadlové pluky 151, 152 a 154 zrušené. Ich výzbroj zhabala nemecká armáda. Delostrelecký pluk 153 v Bratislave sa od roku 1939

stal súčasťou slovenskej armády. V máji 1940 sa premenoval na delostrelecký protiletadlový pluk (DPLP) a na jeseň toho istého roka sa presťahovalo veliteľstvo pluku z Bratislavy do Trenčína-Zlatoviec, kde zotrvalo až do konca vojny.

Pluk mal štyri kanónové oddiely a jeden svetlometný. Každý oddiel mal tri až štyri batérie, vo výzbroji ťažkých batérií boli 8,35 cm protiletadlové kanóny vz. 22 a ľahké batérie mali vo výzbroji 2 cm veľkokalibrové guľomety proti lietadlám (VGPL) vz. 36 Oerlikon. Počas vojny sa do výzbroje pluku dostali aj nemecké 88 mm kanóny vz. 14 a 37 a 20 mm VGPL vz. 30. V priebehu vojny sa pluk rozrástol až na takmer 40 batérií, ktoré boli rozmiestnené vo forme skupín obrany proti lietadlám na území Slovenska. Malá časť batérií bola nasadená aj na východnom fronte, no bojové skúsenosti získavali aj na domacom teritóriu, najmä pri obrane významných závodov ako rafinéria Apollo v Bratislave, zbrojovky na Považí či rafinéria v Dubovej.

A práve protiletadlová skupina, určená na obranu Dubovej, tvorená 10., 18. a 22. batériou, sa významne zapojila do bojov počas SNP pri obrane letiska Tri duby a povstaleckého veliteľstva v Banskej Bystrici, ako aj rozhlasového vysielateľa Banská Bystrica. Dôležitú úlohu

Protiletadlový kanón (PLK) 37 mm vz. 43N

však zohrala aj v rámci pozemných bojov povstaleckých jednotiek. Jej batérie boli nasadené na rôznych úsekoch v bojoch proti nemeckým obrneným jednotkám. Po ústupe na Donovaly bránili povstalecký štáb až do potlačenia Povstania. Do povstaleckých bojov sa významne zapojil aj protiletadlový oddiel 2. čs. paradesantnej brigády, a to najmä pri obrane letiska Tri duby. Na území Slovenska sa do oslobodzovacích bojov významne zapojili aj 1. a 3. protiletadlový oddiel zo zostavy čs. armádneho zboru.

Obnova

Krátko po skončení druhej svetovej vojny sa začala výstavba jednotlivých zložiek na ochranu vzdušného priestoru. Už 18. júna 1945 bol zriadený protiletadlový delostrelecký pluk 4, dislokovaný v Piešťanoch. Podliehal veliteľstvu 4. vojenského obvodu Bratislava. Po necelých dvoch mesiacoch bol v auguste 1945 premenovaný na delostrelecký pluk 154 a vzápätí redislokovaný do Hlohovca. Tu však zotrval iba krátko a v marci 1946 bol premiestnený do Bratislavy s úlohou jej obrany. Pluk bol vyzbrojený trofejnými (alebo korisťnými) nemeckými 88 mm PLK a 37 mm PLK z výzbroje 1. čs. armádneho zboru. V jeho výzbroji sa objavili aj nemecké trojhľavňové 20 mm VGPL vz. 151N. V októbri 1947 bol pluk reorganizovaný na delostrelecký pluk 153.

V roku 1946 boli vytvorené delostrelecké oddiely (DO) 182 až 189, ktoré boli podriadené po dvojiciach jednotlivým vojenským obvodom. Na Slovensku boli 4. vojenskému obvodu v Bratislave podriadené DO 188 so sídlom v Liptovskom Mikuláši a DO 189 so sídlom v Trenčíne-Zlatovciach. Ich výzbroj tvorili 37 mm PLK vz. 39S a vz. 43N. Koncom roka 1948 bol 188. oddiel premiestnený z Liptovského Mikuláša do Žiliny, kam bolo v tomto období premiestnené aj Učilište obrany proti lietadlám z Prahy. A 189. oddiel našiel nové pôsobisko v Malackách.

Najstarším útvarom obrany proti lietadlám sa stal delostrelecký pluk 151 so sídlom v Prahe. Za oficiálny dátum jeho vzniku považujeme 1. február 1921.

Pluk mal tri batérie: prvú v Prahe, druhú v Olomouci, tretia v Bratislave bola prvou protiletadlovou jednotkou na Slovensku.

Päťdesiatky

V januári 1950 bolo zriadené veliteľstvo protiletadlového vojska hlavného štábu v Prahe, ktorému boli podriadené DP 151 a 152 a DO 182 až 189. V tomto období sa delostrelecké oddiely premenovali na protiletadlové oddiely (plo). Stali sa tak súčasťou konštituovania teritoriálnej obrany proti lietadlám. Delostrelecký pluk 153 bol koncom roka 1950 redislokovaný do Brna, podriadený veliteľstvu 2. vojenského okruhu a o rok na to zrušený. Pät-násteho decembra 1950 bolo veliteľstvo protiletadlového vojska reorganizované na veliteľstvo protiletadlovej obrany štátneho územia (PLOŠÚ), najskôr s dvoma a od 1. 10. 1951 s tromi obvodmi. Veliteľstvo 3. obvodu malo sídlo vo Zvolene. Po presune DP 153 do Brna zostala Bratislava prakticky bez protivzdušnej ochrany. V tomto období sa dôraz sústredil predovšetkým na významné zbrojárske podniky. 189. plo bol presunutý z Malaciek do Martina na obranu tamjšej zbrojovky. Z jeho prostriedkov sa však zároveň vytvorili dve divízne protiletadlové batérie pre 9. pešiu divíziu (pd) Bratislava a 10. pd Humenné. Z tretieho oddielu odchádzajúceho DP 153 bol vytvorený 187. plo Bratislava, ktorý sa v júli 1951 presunul

do Nemšovej a v roku 1953 do Dubnice, kde mal brániť miestnu zbrojovku. 188. plo sa v roku 1951 premiestnil zo Žiliny do Ostravy a Učilište PVO do Olomouca.

V roku 1953 bol do Bratislavy premiestnený 192. pldo z Olomouca. V nasledujúcom roku bol ako prvý prezborený na nové 85 mm PLK vz. 44S. Obrana Bratislavy bola posilnená v polovici roka 1957, keď do Pezinka redislokovali 186. pldo zo Slavičína. V tom istom roku boli 192. a 186. pldo reorganizované na pluky, súčasne sa zriadilo veliteľstvo 78. protiletadlovej delostreleckej brigády Bratislava, ktorému boli oba pluky podriadené. Po necelom roku boli veliteľstvo 78. pldb, ako aj veliteľstvo 192. pldp zrušené. Jeho štyri batérie však prešli do podriadenosti 186. pldp. Obranu hlavného mesta tak naďalej zabezpečovalo osem protiletadlových delostreleckých batérií. Medzičasom, vzhľadom na ďalšie organizačné zmeny v armáde, bol 189. pldo z Martina v roku 1955 premiestnený do Trínca a 187. pldo z Dubnice v roku 1957 do Brna. Naopak, do Košíc bolo v roku 1957 premiestnené z Olomouca Učilište PVO, kde vydržalo do roku 1959, keď bolo zrušené. Jeho úlohu prevzalo Technické učilište v Liptovskom Mikuláši. V Košiciach vznikol 10. plo, ktorý sa časom rozrástol na protiletadlový pluk. V druhej polovici 50. rokov (1956 – 1958) na Slovensku pôsobili ešte dva protiletadlové delostrelecké pluky: 141. pldp v Banskej Bystrici a 142. pldp v Kremnici. Ich predchodcom bol 41. protiletadlový oddiel Jelšava, ktorý vznikol už v r. 1951 ako súčasť armádnej obrany proti lietadlám (AOPL). Oba pluky boli podriadené novovzniknutej 262. protiletadlovej delostreleckej brigáde Banská Bystrica ako súčasť 4. streleckého zboru Brno. Oba pluky i brigáda však mali krátku existenciu a v roku 1958 boli zrušené.

Text: pplk. v. v. Ladislav Záhradník
Akadémia ozbrojených síl generála
M. R. Štefánika Liptovský Mikuláš
Foto: VHÚ Bratislava, VHÚ Praha,
Múzeum SNP, archív autora

2 cm veľkokalibrový guľomet proti lietadlám (VGPL) vz. 36 Oerlikon

Výcvik protiletadlových kanónov (PLK) 85 mm vz. 44S

V Juhočínskom mori to stále vrie

Pentagón vníma Čínu ako najagresívnejšieho aktéra v zmysle územných nárokov v Juhočínskom mori.

Vo výročnej správe pre americký Kongres za rok 2020 Pentagón uvádza, že Čína buduje v spornej oblasti ostrovné opevnenia vyzbrojené protilodnými a protivzdušnými strelami. Americká armáda sa obáva, že podobnými krokmi sa bude Čína usilovať postupne obmedziť slobodu plavby a nakoniec získať nespravodlivé výhody vo svetovom obchode. Narastajúci počet operácií na podporu slobodnej plavby (FONOP - Freedom of Navigation Operations), napätie v súvislosti s nedávnymi protestmi v Hong Kongu, možnosť odklonu Taiwanu od politiky jednotnej Číny a v ostatných rokoch zvyšujúce sa konflikty medzi Čínou a Vietnamom pre zasahovanie Číny do vietnamskej výlučnej hospodárskej zóny predstavujú hrozbu ďalšej eskalácie napätia v Juhočínskom mori.

Oblasť strategického významu

Čína, Filipíny, Taiwan, Brunej, Malajzia a Vietnam. Týchto šesť krajín má jedného spoločného menovateľa - Juhočínske more. Ide o morskú oblasť v Juhovýchodnej Ázii, na ktorú si vo väčšej či menšej miere nárokuje každá z týchto krajín. Juhočínske more s rozlohou 3 685 000 km² sa rozprestiera od Malackého prielivu na juhozápade k Taiwanskému prielivu na severovýchode. Pozdĺž neho je roztrúsené množstvo menších ostrovov, útesov a plytčín, pričom mnoho z nich je pri prílíve zaplavených alebo sú permanentne pod morskou hladinou. Najvýznamnejšie formácie tvoria súostrovia Spratly, Paracely, Pratas a ostrovy Natuna a Scarborough Shoal. Napriek tomu, že väčšina z nich nemá stále obyvateľstvo, predstavuje táto oblasť hlavný zdroj napätia v Juhovýchodnej Ázii pre jej strategický význam a nerastné a prírodné bohatstvo.

Podľa odhadov Konferencie OSN pre obchod a rozvoj (UNCTAD - United Nations Conference on Trade and Develop-

ment) jedna tretina celosvetovej námornej dopravy prúdi cez Juhočínske more. Obzvlášť dôležitý je Malacký prieliv, ktorý

spája Juhočínske more s Indickým oceánom a pre ekonomiky Číny, Taiwanu, Japonska a Južnej Kórey má veľký význam.

Analýza amerického Úradu pre energetické informácie (EIA - U.S. Energy Information Administration) z roku 2013 dokladuje približne 11 mld. barelov ropných rezerv nachádzajúcich sa v Juhočínskom mori. Rozľahlé časti morského podlažia nie sú preskúmané, a tak sa odhady celkových zásob ropy pohybujú až okolo 28 mld. barelov. Zásoby zemného plynu EIA odhaduje na 5 380 km³.

Tomuto teritóriu pridáva na strategickom význame fakt, že

sa tu nachádzajú dôležité oblasti rybolovu. Juhočínske more je zdrojom obživy pre milióny ľudí v Juhovýchodnej Ázii a ročne generuje miliardové zisky pre krajiny, ktoré toto more obmýva. Nekontrolovaný rybolov ohrozuje potravinovú bezpečnosť a ekonomický rast národov, ktoré sú od neho závislé, čo ešte viac môže ohroziť bezpečnostnú situáciu v regióne.

Čína má spomedzi krajín nárokujuúcich si na Juhočínske more najrozsiahlejšie požiadavky, odvolávajú sa na ich demarkačnú líniu, tzv. Líniu deviatich ťahov (ang. nine-dash line), ktorá pokrýva takmer celé more. Táto línia zahŕňa Paracelské, Pratské a Spratlyho ostrovy, ktorých sa vzdalo Japonsko po druhej svetovej vojne, pričom z hľadiska medzinárodného práva zasahuje do vôd iných krajín. Ostatné krajiny svoje územné nároky zakladajú na Dohovore Organizácie Spojených národov o morskom práve (UNCLOS - United Nations Convention on the Law of the Sea)¹, ktorý presne vymedzuje morské zóny.

¹ - Bol podpísaný a ratifikovaný 168 krajinami, okrem iných aj všetkými šiestimi krajinami nárokujuúcimi si na Juhočínske more.

Stály rozhodcovský súd (SRS) v Haagu zamietol expanzívne nároky Číny po tom, čo v súdnom spore s Filipínami v roku 2016 SRS poukázal na fakt, že Peking ratifikoval UNCLOS v roku 1996 a stratil tak právo na nárokovanie si svojho niekdajšieho územia. Reakciou Číny bolo odmietnutie rozhodnutia SRS, pretože pri prijatí UNCLOS predložila OSN písomné vyhlásenie, v ktorom uviedla, že neprijme arbitrážny rozsudok v akomkoľvek budúcom spore.

Medzinárodné spoločenstvo je znepokojené aj výstavbou umelej pevniny na ostrovoch a útesoch Spratlyho ostrovov, na ktoré si okrem Číny nárokuje aj Filipíny, Malajzia či Vietnam. Čína si na nich nelegálne buduje svoju vojenskú infraštruktúru, aby tak zväčšila rozlohu svojich teritoriálnych vôd a zároveň potvrdila svoju suverenitu nad oblasťou.

Operácie na podporu slobodnej plavby

Americké operácie na podporu slobodnej plavby FONOP vychádzajú z princípu slobodnej plavby obsiahnutého v UNCLOS, ktorý stanovuje pravidlá plavby v rôznych morských zónach. Napriek tomu, že USA UNCLOS neratifikovali, pristupujú k nemu ako k obvyčajovému medzinárodnému právu. Americké námorníctvo pritom vychádza z vlastnej interpretácie dohovoru, pričom tvrdí, že právo na pokojný prejazd platí bez výnimky po celom svete pre všetky a všetky lode – civilné aj vojenské. V samotnom dohovore sa však explicitne nehovorí o potrebe predchádzajúceho oprávnenia na prejazd lodí daným územím či o rozdieloch v požiadavkách pri prejazde civilných a pri prejazde vojenských plavidiel.

Od roku 2015 vykonávajú Spojené štáty v Juhočínskom mori FONOP, pričom každým rokom sa zvyšuje ich počet. Ich úlohou je spochybňovať neprimerané územné nároky štátov, ako aj žiadosti niektorých štátov o povolenie na pokojný prejazd, preto-

že tie nie sú nijako ukotvené v UNCLOS. Čína vníma FONOP okolo Spratlyho a Paracelských ostrovov ako provokáciu a v niektorých prípadoch aj narušenie svojich teritoriálnych vôd.

Americké úsilie o zmiernenie postoja Číny v regióne prostredníctvom FONOP sa javia nedostačujúce, lebo Peking naďalej buduje vojenskú infraštruktúru na umelo vytvorených ostrovoch. Okrem toho vyvíja nátlak na susedné krajiny a blokuje ich v prístupe k rope, plynu či rybolovným oblastiam v ich vlastných vodách.

Cieľom FONOP podľa amerického námorníctva nie je spochybňovanie iba čínskych nárokov, ale všetkých zúčastnených mocností v regióne s neprimeranými požiadavkami. Napríklad minuloročný januárový FONOP bol okrem Číny oficiálne zameraný aj na Tai-

wan a Vietnam. Tieto krajiny vyžadujú od vojnových lodí, ktoré prechádzajú ich teritoriálnymi vodami so zámerom pokojného prejazdu, oznámenie. UNCLOS pritom takéto povinnosti nestanovuje a pokojný prejazd by mal byť umožnený každej lodi bez predchádzajúceho oznámenia.

Následky pre Európsku úniu

Dodržiavanie medzinárodného právneho poriadku predstavuje základ európskej zahraničnej politiky. EÚ preto vždy podporovala UNCLOS ako základ námornej správy a nemôže akceptovať odmietavý postoj Číny voči rozsudku SRS v prípade Filipíny verus Čína. Na druhej strane je v súčasnosti najväčším importno-exportným partnerom Číny polmiliardový trh Európskej únie. Dá sa predpokladať, že to je jedna z príčin striedmejšieho postoja EÚ v otázkach vymedzenia hraníc v tejto oblasti.

Pre EÚ je optimálnym riešením, aby v konflikte vystupovala ako mediátor – prípadný konflikt medzi USA a Čínou by mal okamžitý vplyv na námornú dopravu a svetový obchod. Ďalšia eskalácia napätia v Juhočínskom mori by tak mohla viesť k zmene trás nákladných lodí, čo by znamenalo podstatne dlhší tranzitný čas a vyššie náklady na prepravu tovaru. To by výrazne pocítili európske priemyselné odvetvia, ktorých obrat vo Východnej a Juhovýchodnej Ázii je takmer trilion eur ročne. Je preto v záujme EÚ, aby podporovala bilaterálne a multilaterálne diskusie zúčastnených strán s cieľom dosiahnuť konsenzus o vymedzení výlučných hospodárskych zón, slobode plavby podľa UNCLOS a aby pomáhala vytvoriť kódex správania v Juhočínskom mori. Ako základ na diskusiu môže Európska únia predstaviť svoju integrovanú námornú politiku.

Text: Martin Brezina

Analytický útvar Ministerstva obrany SR

Športovkyňa roka

Vlhová

Foto: SITA

Lyžiarka Petra Vlhová z VŠC Dukla Banská Bystrica sa stala slovenským športovcom roka 2020 a obhájila predchádzajúce víťazstvo. „Veľmi sa teším. Je to pre mňa bonus za výsledky a drinu, ktorú podstupujem. Aj vlani, aj tentoraz som dala do toho všetko, splnila som si niektoré sny.

Táto sezóna sa ešte nekončí, verím, že bude úspešne pokračovať,” vyjadrila sa Petra Vlhová, ktorej sa naozaj mimoriadne darí a v polovici januára bola v celkovom priebežnom poradí Svetového pohára v zjazdovom lyžovaní na prvom mieste, pričom získala tri víťazstvá v slalome a jedno v paralelnom slalome, plus dva bronzy v obrovskom slalome.

V ankete Športovec roka uzatváral päťicu oceňovaných chodec Matej Tóth z VŠC.

Atlét roka

Olympijský víťaz z Ria de Janeiro 2016 a športovec VŠC Dukla Banská Bystrica nadporučík Matej Tóth zvíťazil už po siedmy raz v ankete Atlét roka, tesne pred bratislavským šprintérom Jánom Volkom.

V ankete bolo z desiatky najlepších až šesť športovcov z Dukly – Stanislava Škvarková (4. – 100 m prekážok), Tomáš Veszelka (5. – diaľka a trojskok), Marcel Lomnický (7. – kladivo), Lucia Vadlejch (8. – viacboje) a Martina Hrašnová (9. – kladivo). Pripomeňme, že druhý v kategórii trénera roka bol Tóthov tréner kapitán Matej Spišiak. Do Siene slávy slovenskej atletiky boli menovaní úspešní prekážkar, tréner a aj bývalý veliteľ Dukly brigádny generál v. v. Ivan Čierny, ako aj niekdajší šéftrener mládeže Dukly a tréner dospelých reprezentantov podplukovník v. v. Dušan Valent.

„Aj keď si uvedomujem, že táto sezóna nebola ani zďaleka úplná, že chýbali vrcholné podujatia, toto ocenenie si budem vždy vážiť, je to pre mňa veľká pocta,“ uviedol vytrvalostný chodec, ktorý v októbri rekordný štvrtý raz vyhral Dudinskú päťdesiatku a vytvoril svetový výkon roka 3:41:15 h. Týmto časom má ako zatiaľ jediný slovenský atlét splnený limit na olympiádu 2021 v Tokiu. Vďaka postaveniu vo svetovom rebríčku z prelomu roka, ktoré sa však ešte môže zmeniť, by do Tokia z Dukly vycestovali aj atléti Martina Hrašnová, Mária Katerinka Czaková (20 km chôdza), Marcel Lomnický, Michal

Morvaj (50 km chôdza), Miroslav Úradník (20 km chôdza) a Tomáš Veszelka.

Matej Tóth získal v rámci rôznych rebríčkov ocenenia aj na svetovej scéne a podľa renomovaných športových časopisov Track & Field a News Athletics Weekly/Athletics International sa stal najlepším svetovým chodcom na 50 km za rok 2020. Tóth sa do prestížneho rebríčka News Athletics Weekly/Athletics International dostal už jubilejný desiaty raz a štvrtýkrát vyhral – po rokoch 2010, 2015 a 2016. Medzinárodná atletická aso-

ciácia World Athletics pripomenula jeho „veteránskych“ 37 rokov a zároveň vyzdvihla impozantný spôsob, akým vyhral Dudinskú päťdesiatku.

Hoci Matej Tóth v apríli uvažoval, že skončí svoju úspešnú kariéru, s podporou rodiny, trénera VŠC a fanúšikov našiel v sebe motiváciu zabojovať o svoje posledné OH. V tejto súvislosti sme sa ho spýtali, či po zlate z minulej olympiády nebol sklamaný, že ako vtedy poddůstojník nebol do dôstojníckej hodnosti menovaný, ale nadporučícke hviezdy mu boli iba prepožičané. S tradične pozitívnym úsmevom nám odpovedal: „Bol som vďačný, že som bol povýšený, hoci len v prepožičanej hodnosti. Pretože sa usilujem vyhýbať akejkolvek frustrácii, tak si z vecí, ktoré sa stali, vždy snažím brať to pozitívne. No zároveň musím povedať, že pre moju športovú kariéru je viac ako hodnosť podstatné to, že máme v Dukle výborné podmienky na tréningovanie a pretekanie, na čo sa sústredím predovšetkým a verím, že tento rok to opäť vyjde. Rovnako želim v tomto nie jednoduchom čase úspech aj všetkým ostatným športovcom Dukly, vojakom, nášmu rezortu obrany a celej krajine.“

Text a foto: Pavol Vitko

Superspartan Žiška

Odborný asistent Katedry telesnej výchovy a športu Akadémie ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši Peter Žiška pred koncom roka v konkurencii takmer sedemtisíc pretekárov zvíťazil v maďarskom Veszpréme v pretekoch Spartan.

Maďarský Spartan mal prívlastok Honor, pretože ho zorganizovali v spolupráci s Ministerstvom obrany Maďarska a konal sa vo výcvikovom stredisku pod vojenským dohľadom. Do pretekov bola zaradená aj „military zone“, teda vojenská prekážková dráha, v ktorej sa pretekalo s maketou útočnej pušky. Náročnosť prvého dňa pretekov Sprint Honor Race s traťou dĺžkou 6,5 km zvýšil ranný prízemný mraz, ktorý skomplikoval rúčkovanie a balansovanie na prekážkach. Trať Super Honor Race v druhý deň pretekov bola oproti prvému dňu dlhšia o 5 km, pribudli náročnejšie silové a lezecké prekážky, tiež nosenie a ťahanie rôznych záťaží. V obidvoch súťažiach rozhodoval čas a zároveň kvalitné

zvládnutie prekážky, v opačnom prípade mal súťažiaci trestné „brušáky“. „Preteky sa realizovali za sprísnených opatrení pre Covid-19 a bez divákov. Aj pre rôzne opat-

renia neprišla časť pretekárov, viacerých zahraničných súperov zastavili kontroly na hraniciach, no maďarská elita nechýbala – takže som rád, že sa organizátorom vo Veszpréme podarilo usporiadať kvalitné preteky,“ uviedol P. Žiška, ktorý do cieľa v obidvoch súťažiach dobehol ako prvý s najlepším časom aj s beztrestným kontom. Už niekoľko rokov je zaradený do pretekárskej elity súťaží Spartan a svojimi výkonmi potvrdzuje, že patrí k absolútnej spartanskej špičke na európskej i svetovej úrovni. No a hoci na európsky šampionát v decembri na španielsky ostrov Tenerife pricestoval s cieľom top 3, preteky pre Covid-19 zrušili dvanásť hodín pred štartom.

Text: Alena Haragová

Ked' zaduje Slniečny vietor

Na konci roka sa vždy objavujú tzv. „bilančné“ články. V roku 2020 bolo najväčšie to, najviac kupované ono, najviac ziskové tamto. Ak náhodou natrafím na taký článok o kyberútokoch, vždy sa pousmejem. V odhaľovaní kyberútokov a kyberprienikov a iných kyber vecí sme na tom dosť zle. A preto najväčšie kyberzáležitosti vyjdú na povrch až niekedy v lete 2021.

No uplynulý rok 2020 bol v mnohom iný. A myslím si, že najväčší hack (použijeme slovenskejšie slovo „prienik“) roka 2020 vyšiel na svetlo sveta v decembri 2020. Keďže to bol prienik naozaj zaujímavý, podme si ho rozpitvať.

Firma SolarWinds sa zaoberá najmä enterprise monitorin-
gom, čo v ľudskej reči znamená, že predáva softvér na monitorovanie veľkých sietí. Také tie pekné grafy a tabuľky, čo poznáme z filmov. Niekedy v marci až júni 2020 sa hackeri dostali do centrálnej siete SolarWinds a upravili softvér tak, že doň pridali svoj malvér. Úpravu urobili tak rafinovane, že svoj kód doplnili aj do update balíčkov, takže v podstate každý, kto mal tento softvér a aktualizoval ho, dostal zároveň aj škodlivý kód. Pripomínam, že SolarWinds má viac ako 300 000 klientov.

Celé to vyšlo najavo 8. decembra, keď bola napadnutá firma FireEye, ktorá sa zaoberá kyberbezpečnosťou (a ktorej ukradli celkom zaujímavé veci, ale toľko priestoru tu nemáme). Jedenásteho decembra firma FireEye zverejnila prvotné závery vyšetrovania, kde uviedla, že zdrojom útoku bol softvér SolarWinds, ktorý interne používali. Dvanásteho decembra bola sobota. FireEye upozornila priamo firmu SolarWinds. A zároveň zasadala aj americká národná bezpečnostná rada. Deň na to, v nedeľu 13. decembra, začali prienik riešiť veľkí hráči ako Microsoft a zároveň sa rozbehli drastické protipatrenia vo vládných sieťach v USA vrátane SIPRNET-u.

Tzv. „supply-chain attack“, teda prienik cez dodávateľa, je stále veľmi chúlolistivý typ zraniteľnosti. Ide o to, že ak cieľová firma má dobre zabezpečenú svoju sieť, je ľahšie napadnúť softvér

subdodávateľa. Tento softvér sa potom štandardnými cestami dostane tam, kam hacker nemôže. Predstavme si to ako nedobytnú pevnosť, do ktorej sa chceme dostať. Priamo to nejde, veď je nedobytná. No vieme, že kuchár z pevnosti chodí každé ráno do mliekarene po mlieko. Keďže mliekareň nie je nedobytná (načo by bola), tak sa zmocníme tej a do mlieka primiešame uspávací prášok. Mliekar príde a zoberie do nedobytné pevnosti nástroj skazy.

Dôsledky tohto prieniku ešte nepoznáme. Vieme, že SolarWinds malo veľa prominentných zákazníkov. No viac zaujímavých sietí bolo napadnutých vo vládnej sfére: ministerstvo vnútornej bezpečnosti (DHS), ministerstvo financií, ministerstvo obchodu, národný inštitút zdravia, agentúra spravujúca atómové zariadenia a zbrane, všetkých päť zložiek amerických ozbrojených síl... Veľký zoznam plný možností a príležitostí.

Poučenia: nebrať si príklady zo Slovenska! Hoci keď prvotný útok na servery SolarWinds bol komplexný, heslo do systému znelo „solarwinds123“, čo je v roku 2020 v podstate ako systém bez hesla. Rovnako je poučením nedôverovať softvéru, ktorý nie je interný. Taktiež by sa nemalo dôverovať ani internému vývoju, ale to je iný typ nedôvery. A, samozrejme, dôležité je hľadať vo vlastnom systéme prieniky, aj keď sa zdá, že tam žiadne byť nemôžu. Vždy totiž môžu.

Text: mjr. Ing. Peter Garaj
odbor bezpečnostnej prevádzky
technická sekcia
Národný bezpečnostný úrad

Tankový prápor Trebišov

História tankového práporu Trebišov sa začala po skončení druhej svetovej vojny v júni 1945.

Po vzniku 10. pešej divízie v Košiciach bol zriadený 10. peší pluk dislokovaný v posádkach Levice, Nitra a Spišská Nová Ves. V novembri 1945 mu prezident ČSR zapožičal čestný názov „Pluk hrdinu ZSSR partizána kpt. Jána Nálepku“. Mimoriadna etapa v histórii pluku je účasť na odminovacích prácach a v boji proti banderovcom.

Po 17. novembri 1989 sa názov zmenil na 55. mechanizovaný pluk a v rokoch 1991 – 1993 došlo k oddeleniu časti jednotiek a ich premiestneniu do posádky Rimavská Sobota. Po 1. januári 1993 so vznikom SR sa z rámcového útvaru stal najpočetnejší útvar na Slovensku, začiatkom januára 1995 premenovaný na 21. mechanizovanú brigádu s podriadenými jednotkami v posádkach Trebišov, Michalovce a Rimavská Sobota.

V októbri 2000 sa vytvoril tankový prápor v Trebišove s podriadenosťou 1. mechanizovanej brigáde Prešov. V rámci

reformy Ozbrojených síl SR bol tankový prápor zrušený a 1. júla 2009 bola tanková rota začlenená do štruktúry 21. zmiešaného mechanizovaného práporu Trebišov, až napokon 1. júna 2019 vznikol tankový prápor Trebišov.

Opis znaku:

Znak má tvar gotického štítu s čiernou bordúrou. V hornej polovici štítu v striebornom poli je silueta tanku čiernej farby z bočného pohľadu ako symbol špecializácie útvaru. V spodnej polovici štítu sú v modrom poli symboly erbu mesta Trebišov. V päte štítu je položený prevrátený lemeš striebornej farby, z ktorého vyrastajú tri zlaté bezosté klasy, naľavo a napravo od nich sú po stranách malé zlaté hviezdičky. Naľavo od klasov je umiestnené sklonené strieborné čerieslo.

V hlave znaku je v čiernom poli striebornou farbou malými písmenami uvedená skratka názvu práporu „tpr“ a veľkými písmenami miesto jeho dislokácie TREBIŠOV.

Text: Dr. Imrich Purdek, PhD.
Vojenský historický ústav

MILITARY ENGLISH

THE EUROPEAN PEACE FACILITY

Pripravila: Nadežda Kochmanová

The European Peace Facility (EPF) is a proposed **off-budget** EU fund – a fund outside of the Union's **multi-annual** budget – designed to finance prevention of conflicts, preserving the peace and strengthening international security. The fund, which could be potentially worth 5 billion euros, allows for the first time the financing of European Union's external action with military or defense implications. Up to now, EU military missions and operations have been financed exclusively through the Athena mechanism, since the Union's budget cannot be used to finance military or defense **expenditures**.

The EPF will cover funding of the common costs of EU military operations, **capacity building** activities for military actors, and the **provision** of training, equipment and infrastructure. This combination will allow the EU to build up the capacity of partners to address crises, prevent conflict and build stability by themselves, while allowing for rapid crisis response and provision of other urgent assistance i.e. in supporting peace-keeping operations. Currently the EU has a limited capacity to engage in military or defense actions – for example, EU Military Training Missions are sometimes faced with the reality that partners cannot benefit sufficiently from the lessons learned during training, due to lack of often very basic equipment or facilities. The EPF will allow the EU to provide **comprehensive support** through integrated packages, which can include training, equipment and other means of support.

The objective of the mechanism is thus to close existing gaps in the EU's **toolbox**, enabling the EU to do more and to act more swiftly. In this manner, the EPF will maximize the impact, effectiveness and **sustainability** of overall EU external action in peace and security. It is designed to increase effectiveness of operations, ensuring that EU funding is available on a permanent basis, thus **facilitating** rapid deployment and **enhancing** flexibility. So far, through the Athena mechanism, a relatively small fraction – ranging from 5% to 10% – of costs for military operations are covered through common financing. The EPF proposes greater solidarity on common costs.

The EPF will be financed through contributions by EU Member States based on a **Gross National Income** distribution key, while

management of the fund, in particular budgets and accounts, will rest with an EPF Committee composed of Member States representatives. Actions funded by the EPF will be decided by the Council or the Political and Security Committee, acting by **unanimity** on the basis of proposals from the European External Action Service (EEAS). All actions under the EPF will be undertaken in full respect of obligations under international law, in particular human rights and international humanitarian law. By proposing the new tool, the European Union is taking on more responsibility as a global security provider.

Source: EEAS website

QUESTIONS:

1. Na čo má slúžiť nový nástroj Európskej únie s názvom EPF?
2. V akom finančnom objeme navrhuje Európska služba pre vonkajšiu činnosť zostaviť EPF?
3. Kto bude rozhodovať o využití prostriedkov z EPF a akým spôsobom?

GLOSSARY

- off-budget /ɔf 'bʌdʒɪt/ – mimorozpočtový;
- multi-annual /mʌlti 'ænjʊəl/ – viacročný;
- expenditures /ɪk'spendəʃəz/ – výdavky;
- capacity building /kə'pæsəti 'bɪldɪŋ/ – budovanie spôsobilostí;
- provision /prə'vɪʒən/ – poskytovanie;
- comprehensive support /kəm'prɪ'hensɪv sə'pɔrt/ – komplexná podpora;
- toolbox /'tu:l bɒks/ – súbor nástrojov;
- sustainability /sə'steɪnə'bɪlɪti/ – udržateľnosť;
- facilitating /fə'sɪlə'teɪtɪŋ/ – umožňovať, napomáhať;
- enhancing /en'hænsɪŋ/ – zvyšovať, posilňovať;
- Gross National Income /grɒs 'næʃənəl 'ɪn.kam/ – hrubý národný dôchodok;
- unanimity /junə'nɪməti/ – jednomyselnosť.

SPRAVTE RADOSŤ SEBE I SVOJIM BLÍZKYM

PRÍĎTE NA RODINNÚ REKREÁCIU DO HOTELOV GRANIT!

GRANIT
HOTEL

Boli ste dlho doma a aktuálna spoločenská
situácia vám zabránila v cestovaní?

Potrebuje si odpočinúť, načerpať
energiu alebo si jednoducho spraviť radosť?

V mesiaci február nezapudnite na
svoje lásky, veď nie náhodou 14. február
je dňom všetkých zalúbených.

A čo takto mesiac marec a s ním aj
sviatok patriaci všetkým ženám.
8. marec, Medzinárodný deň žien.

Ukážte ženám vo svojom živote, že
sú pre vás jedinečnými manželkami,
matkami, dcérami, priateľkami či
družkami.

Informácie o tom, kto má nárok na využitie rodinnej rekreácie alebo koho si môžete so sebou na pobyt vziať v rámci poukazu, získate cez Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia, prípadne sa informujte u svojho nadriadeného.

HOTEL GRANIT PIEŠŤANY ***
KÚPEĽNÝ ÚSTAV
tel.: +421 (0) 33 7983 111
email: repcia.pn@granithotels.sk

HOTEL GRANIT SMREKOVICA ***
HORSKÝ REZORT
tel.: +421 (0) 44 4323 516
email: repcia.sm@granithotels.sk

HOTEL GRANIT TATRANSKÉ ZRUBY ***
KLIMATICKÉ KÚPELE
tel.: +421 (0) 52 4267 123
email: repcia.tz@granithotels.sk

HOTEL GRANIT NOVÁ POLIANKA ***
KLIMATICKÉ KÚPELE
tel.: +421 (0) 52 7841 111
email: repcia.np@granithotels.sk

Desaťtisíce používateľov Facebooku zdieľali video rakúskeho poslanca, ktorý v parlamente predvádzal vyhodnotenie antigénového testu na prítomnosť koronavírusu SARS-CoV-2 v Coca-Cole. Test vyšiel pozitívny, čo malo slúžiť ako dôkaz, že antigénové testy vôbec nie sú spoľahlivé. Nie je to pravda. Rôzne látky môžu spôsobiť pozitívny výsledok, ak sa antigénové testy vykonajú iným ako presne definovaným spôsobom. Musí pri nich byť použitý stabilizačný roztok, do ktorého sa vzorka zamieša, aby sa udržala stabilita kyslosti. Hókus-pókus s limonádou bol len ďalší z mnohých zlomyseľných podvodov a manipulácií s cieľom podporiť šírenie pandémie a spôsobiť tak čo najväčšie škody. (aš)

Nedostali ste Obranu?

Ozviť sa nám na telefón 0960 31 29 84 alebo na mail obrana@mod.gov.sk

Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Ročník XXIX. • č. 2/2021 • Redakčná uzávierka 25. 1. 2021 • Do výroby zadané 29. 1. 2021 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 31 29 48, 0903 820 996, e-mail: miloslav.sceпка@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 31 30 72, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktor: Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe, tel.: 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk • Vedúca vydania: Mgr. Veronika MÁTUŠOVÁ, tel.: 0960 31 17 01, 0903 820 555, e-mail: veronika.matusova@mil.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 31 29 84, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJAČKOVÁ • Grafická úprava: Dáša NEUBAUEROVÁ • Adresa redakcie: Mesačník OBRANA, MO SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • Tlač: Západoslávské tlačiarne Skalica, s. r. o. • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR a OS SR • NEPREDAJNÉ

Vaše starosti... ...na našu hlavu

Aké zásady bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci sa ma týkajú počas home office a ako ich mám dodržiavať?

V súvislosti s aktuálnou situáciou s pandemiou Covid-19 začali zamestnávateľi prijímať rôzne preventívne opatrenia. Jedným z nich je aj práca z domu, tzv. home office. Zamestnancom umožňuje takúto prácu § 52 ods. 7 zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce a profesionálnym vojakom § 235f ods. 8 zákona č. 281/2015 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Keďže aktuálne zákony neupravujú všetky podrobnosti takej práce, je na zamestnávateľovi, aby vhodným spôsobom upravil podmienky jej výkonu. Jednou z možností takejto úpravy je forma dodatku k pracovnej zmluve alebo interný predpis. V podmienkach Ministerstva obrany SR pre zamestnancov v štátnozamestnaneckom pomere a zamestnancov vo verejnom záujme je takým predpisom nariadenie ministra obrany Slovenskej republiky č. 92/2020 o uplatňovaní práce z domácnosti v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu. Neoddeliteľnou súčasťou interného predpisu na prácu z domu by mali byť pravidlá BOZP, a to najmä v zmysle predchádzania pracovným, resp. služobným úrazom a chorobám z povolania. Hoci riziko ich vzniku je nepochybne nižšie ako u zamestnancov vykonávajúcich manuálnu prácu vo výrobnnej sfére, nemožno ho opomenúť ani pri práci z domu, kde by mali zamestnanci a profesionálni vojaci dbať na pravidelné prestávky v práci, ktoré sú stanovené najneskôr po štyroch hodinách nepretržitej práce s počítačom. Nemenej dôležitý je aj spôsob sedenia na stoličke, z dôvodu predchádzania problémom s pohybovým aparátom a bolesťami hlavy. Je dôležité pripomenúť, že pri dočasnej práci formou home office zamestnávateľ nezodpovedá za rozvrhnutie a stav pracoviska zamestnanca, a teda nie je povinný zabezpečiť splnenie ergonomických požiadaviek na pracovisko. Čo v prípade, ak sa zamestnanec stane úraz na home office? Aj počas práce z domu môže vzniknúť pracovný, resp. služobný úraz. Zákonník práce definuje pracovný úraz ako poškodenie zdravia, ktoré bolo zamestnancovi spôsobené pri plnení pracovných úloh alebo v priamej súvislosti s ním nezávisle od jeho vôle krátkodobým, náhlým a násilným pôsobením vonkajších vplyvov. Z čoho vyplýva, že dokazovanie toho, či sa úraz stal pri plnení pracovných úloh, alebo v priamej súvislosti s ním, je veľmi náročné, pretože zamestnanec nie je „pod kontrolou“ zamestnávateľa (napr. nie je možné, aby úraz videl iný zamestnanec – svedok úrazu). Nasledujúce určenie toho, či úraz zamestnanca je pracovný, sa spája najmä s dokazovaním, kedy a pri akej činnosti vznikol, ďalej s posúdením, či úraz priamo súvisel s plnením pracovných povinností. Zjednodušene môžeme povedať, že takýmto úrazom bude poškodenie zdravia zamestnanca súvisiace s používaním pridelených pracovných prostriedkov bezpečným spôsobom. Naopak, nebude ním úraz, ktorý vznikol napr. pri príprave a konzumácii jedál alebo pri vykonávaní iných činností nesúvisiacich priamo s výkonom práce a pri nedodržaní všeobecne záväzných právnych predpisov a ostatných predpisov na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, zásad bezpečnej práce a bezpečného správania sa na pracovisku.

Mgr. Kristína Mikulová
technik BOZP

Veliteľstvo Síl pre špeciálne operácie OS SR Trenčín

mjr. ThDr. PhDr. Slavko Ganaj, PhD.
štábný kaplán, dopravné krídlo Kuchyňa

Pôst v „modernej dobe“?

Nadpis v podobe otázky má zmysel. Hovoríme, že žijeme v nových moderných časoch, a preto všetko z minulosti akoby už prestávalo mať zmysel. Aspoň si to veľa ľudí myslí a aj to navonok deklaruje. Čo sa však myslí pod pojmom „moderný“? Často je to akoby vzbura k niečomu doterajšiemu, dlhodobo zaužívanému, s čím sa už nemieni „moderný“ človek stotožniť. Je rozhodnutý to odvrhnúť alebo aspoň spochybníť. Je správne, ak racionálne analyzujeme opodstatnenosť čohokoľvek, s čím prichádzame aktuálne do kontaktu, ak si na podklade skúmania vytvárame vlastný názor. No je múdre, ak ho konfrontujeme aj so skúmaniami a analýzami iných ľudí, ba aj minulých generácií.

Pre kresťanov sa vo februári začína pôst a s ním spojená pôstna disciplína pred najväčšími kresťanskými sviatkami roka – pred Veľkou nocou. Čo je pôst? Je vôbec ešte dnes potrebný? Je na mieste sa o ňom zmieňovať v dnešnej „modernej“ dobe? Pôst z pohľadu kresťana má zmysel ako prejav pokánia a úsilia o vnútorné obnovenie spojené s rozvíjaním schopnosti dobrovoľne sa niečoho zriecť v snahe podeliť sa s núdznym. Poznáme aj iné pohľady na pôst, či už z profánneho života, alebo z iných náboženstiev či filozofií. A tak pôst môže byť prejavom: pokory, poslušnosti, smútku či disciplíny. Nech je to akokoľvek, predsa pôst má miesto aj v živote „moderného“ človeka. Jednostranné kultivovanie „moderného“ človeka iba v rozmere jeho racionálneho poznania je veľmi zúžené. Usilujeme sa o komplexné kultivovanie človeka z pohľadu jeho poznania (rozum), telesného uzdravovania (úprava stravy), ale aj z pohľadu rozvoja vôľových a emocionálnych schopností. Rozjímame nad životom Krista a jeho obetou v prospech celého ľudstva dáva veriacemu silu k rozvoju vôľových schopností tiež prinášať obety v prospech iných. Nestačí byť iba vzdelaným bez ľudskosti k druhým.

V Ozborených silách SR sú prevažne mladí a relatívne zdraví ľudia našej spoločnosti. Aby človek v rozkvet svojich telesných síl a zdravia „neospol“ voči tým, ktorí toto nemajú, môže poslužiť aj pôst ako forma sebaovládania a úsilia podeliť sa s tým, čo ušetrím svojou striedanosťou, s druhými – núdznymi. Nikdy nevieme, kedy sa môžeme aj my ocitnúť na ich strane, a vtedy nám určite dobre padne, ak sa niekto s nami podelí a spojí gestom solidarity.

Silový a objemový tréning v zime

Outdoorové pohybové aktivity sú v zime čiastočne obmedzené, a preto využívanie posilňovní sa niekoľkokrát znásobuje. Keď k tomu pridáme povianočné obdobie a predsavzatia do nového roka zhodiť kilá navyše, výsledkom sú športoviská plné odhodlaných ľudí.

Zimné obdobie je ideálne na zvyšovanie silových schopností. Považujú sa za základnú a rozhodujúcu schopnosť jedinca, bez ktorej sa nemôžu ostatné schopnosti pri motorickej činnosti vôbec prejavíť.

Korteho tréning

Silový tréning je z hľadiska športovej prípravy nenahraditeľný. Napriek tomu sa často vynecháva, najmä u športovcov vytrvalostných disciplín. Napríklad aj vytrvalostný bežec musí byť z hľadiska sily pripravený, aby sa počas druhého či tretieho maratónu totálne fyzicky a zdravotne nerozsypal. Iba behať jednoducho nestačí. Cvičiť správne veci v správnom období je z hľadiska športovej prípravy nevyhnutnosťou.

Predstavíme si teraz jeden z najúčinnějších silovo-objemových tréningov, ktorý je priam ideálny na zimné obdobie. Poznáme ho pod menom Korte. Ide o pôvodne powerlifterský tréning určený na maximálny nárast svalovej hmoty a sily, upravený na použitie v kulturistickej príprave. Efekt môže byť však prínosný aj športovcom v rôznych iných športoch. Pomocou troch základných cvikov, a to tlakmi na lavičke (bench press), drepmi (squat) a mŕtvym ťahom (deadlift), ktoré sa cyklicky opakujú trikrát v týždni počas štyroch až šiestich týždňov. Pre potrebu správneho nastavenia záťaže je vhodné vedieť svoje osobné maximum. Samozrejme, pre tréning všetkých troch základných cvikov trikrát týždenne nebude použitá maximálna záťaž. Vzhľadom na to, že cvičenia sú komplexné a energeticky veľmi náročné, v prvom týždni pracujeme so záťažou 60 – 65 % svojho osobného maxima. Podstata Korteho tréningu je vo vyvolaní čo najväčšej hormonálnej odozvy na stimuláciu svalovej hypertrofie a svalovej sily.

Najčastejšou otázkou k tomuto tréningu je, či nebude narušená svalová symetria. Samozrejme, že napríklad meniť uhly pri cvičení má svoj

význam pre cieleňé tvarovanie svalu. Keďže v Korteého tréningu používame základné cvičenia, aplikované počas štyroch až šiestich týždňov, ktoré rozvíjajú svaly v celom ich rozsahu, netreba sa obávať narušenia svalovej symetrie.

Opakovania a série

Dodržiavanie počtu opakovaní, počtu sérií a najmä trvania odpočinku je veľmi dôležité. Tento tréning je nastavený na maximálny počet opakovaní (päť až šesť), aby sa dosiahol čo najväčší efekt z hľadiska nášho cieľa (sila a objem). Čas odpočinku medzi sériami je striktné daný na dve minúty. Tréning vyzerá tak, že po rozcvičení si naložíme 60 – 65 percent nášho osobného maxima. Napríklad, keď máme svoje maximum na drep 100 kg, naložíme si 60 kg a odcvičíme päť opakovaní v piatich sériách s dvojminútovými prestávkami. Potom prejdeme na mŕtvy ťah pri zachovaní rovnakého princípu. Potom tlaky na lavičke... Nakoniec si odcvičíme ešte zopár doplnkových cvikov uvedených v tabuľke „Doplnkové cvičenia“. Na maximalizáciu tréningového efektu z hľadiska hormonálnej odozvy je nevyhnutné všetko odcvičiť do hodiny. Silový tréning dlhší ako 60 minút nemá význam. Už to potom nie je silový tréning. Korteého tréning je nastavený na týždenné intervaly, keď sa každý týždeň zvyšuje záťaž pri drepe aj mŕtvom ťahu o rovných 5 kg. Pri bench presse o 2 kg.

Prvé dva týždne môžu byť trochu nudné, no je veľmi dôležité zachovať nastavenie tréningu, ktorý postupom času bude čoraz náročnejší. Výsledky budete vidieť prakticky hneď. Zároveň je veľmi dôležité upozorniť na fakt, že tento tréning nie je vhodný pre úplných začiatok. Základom sú komplexné cvičenia, kde je nevyhnutné dodržiavať správnu techniku jednotlivých cvikov, aby nedošlo k poškodeniu zdravia.

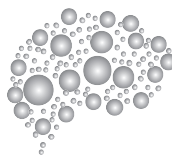
Rozpis tréningov:

DEŇ	CVIK	POČET SÉRIÍ/OPAKOVANÍ
Pondelok	Drep	6x6
	Mŕtvy ťah	5x5
	Tlak na rovnej lavičke	5x5
	Doplnkové cvičenie č. 1 (2)	
Utorok	Oddych	
Streda	Tlak na rovnej lavičke	6x6
	Drep	5x5
	Mŕtvy ťah	5x5
	Doplnkové cvičenie č. 2 (1)	
Štvrtok	Oddych	
Piatok	Mŕtvy ťah	6x6
	Tlak na rovnej lavičke	5x5
	Drep	5x5
	Doplnkové cvičenie č. 1 (2)	
Sobota	Oddych	
Nedeľa		

Doplnkové cvičenia:

	CVIK	POČET SÉRIÍ/OPAKOVANÍ
Č. 1	Bicepsový zdvih veľkej činky v stoj	4x8
	Francúzsky tlak rovnej činky v ľahu	4x8
Č. 2	Upažovanie v stoj s jednoručkami	4x8
	Výpony (trojhlavý sval lýtkový)	4x8
	Cvičenia na brušné svalstvo	

Text a foto: poručík Mgr. Jozef Mihaľ
telovýchovný náčelník taktického krídla Sliač

kpt. PhDr. Mgr. Andrea Sabová
Veliteľstvo Pozemných síl OS SR

Sociálna izolácia

Sociálnu izoláciu môžeme definovať ako absenciu kontaktov s inými ľuďmi, najmä s tými, ktorým jediniec pripisuje sociálny význam. Sociálna izolácia sa líši od osamelosti, pretože osamelosť je stav emócií, ktorý pociťujú jednotlivci nespokojní so svojimi sociálnymi väzbami.

Existuje niekoľko príčin sociálnej izolácie. Niektorí ľudia sa rozhodnú dobrovoľne izolovať od ostatných. Vo väčšine prípadov je však sociálna izolácia nedobrovoľná, medzi ne môžeme zaradiť i momentálne nariadené karanténne opatrenia, stanovené sociálne odstupy na verejnosti, školské vzdelávanie dištančnou formou i prácu z domu. Táto situácia je pre všetkých z nás náročnou skúškou, keďže izolácia sa zvláda ťažšie, ak si ju sami nevyberieme, dokonca je nám nariadená. Neviditeľný vírus dokázal naše doterajšie životy obrátiť naruby, i keď určitú skúsenosť s izoláciou alebo karanténou máme všetci. Každý z nás už musel zostať doma alebo zmeniť zo dňa na deň plány pre chorobu alebo nepriaznivé počasie. Z týchto zážitkov izolácie možno odhadnúť, ako na nás pôsobí, ako ju dokážeme zniesť. Momentálna situácia je, samozrejme, odlišná, keďže musíme zvládať nielen izoláciu, ale i najrôznejšie neistoty a strachy vyplývajúce z pandémie a súvisiacich opatrení. Pokiaľ ide o psychiku, je vhodné aktívne rozvíjať stratégie zvládania stresu. To znamená mať pravidelný režim, robiť si denné plány, ovplyvňovať to, čo ovplyvňovať môžeme. Napríklad ako bude vyzeráť náš dom, čo budeme dnes robiť, jesť, ako sa budeme k sebe správať. Ak je človek v izolácii, mal by sa viac starať o svoju psychickú pohodu a napríklad častejšie telefonovať s priateľmi či s rodinou.

Izolácia ma zlú reputáciu z historického hľadiska, keďže bola vždy vnímaná ako forma trestu. Aby sa izolácia zbavila svojho zlého mena, je dôležité naučiť sa ju vnímať ako príležitosť venovať sa sebe, a nie ako obmedzenie. Dobré medziludské vzťahy sú životnou potrebou a zdrojom k sebarealizácii, prinášajú kladné životné podnety, zbavujú strachu zo samoty a pocitov izolovanosti a v neposlednom rade pomáhajú pri zvládaní náročných životných situácií.

Slovenská armáda a prepadnutie Sovietskeho zväzu v roku 1941

Dňa 22. júna 1941 nacistické Nemecko prepadlo Sovietsky zväz. Do vojny sa aktívne zapojili tiež viacerí nemeckí spojenci vrátane vtedajšej Slovenskej republiky.

Ludácka propaganda ospravedlňovala účasť slovenskej armády vo vojne po boku Nemecka bojom proti „židobolševizmu a plutokracii“

Po salzburských rokovaníach v lete 1940 sa prehĺbilo postavenie SR ako satelita nacistického Nemecka. Nemci tu totiž presadili zmeny v slovenskej vláde v prospech radikálneho pronacistického krídla na čele s predsedom vlády Vojtechom Tukom. V novembri 1940 SR podobne ako ďalšie nemecké „satelity“ strednej a juhovýchodnej Európy pristúpila k Paktu troch, čím potvrdila spojenectvo s Talianskom, Nemeckom a Japonskom. Slovensko sa tak zaviazalo zaujať v zahraničnej politike rovnaké stanovisko ako mocnosti Paktu. Nacistické Nemecko krátko na to začalo prípravy na prepadnutie ZSSR. V nemeckých plánoch tejto rasovo-vyhladzovacej vojny malo byť Slovensko spojnicou medzi ich zbrojným priemyslom a okupovanými krajinami, pritom už pred vojnou poskytlo dopravný systém na presuny nemeckých vojsk. Nemci zvažovali tiež využiť slovenskú armádu na zaistovacie úlohy na okupovanom území. S jej bojovým nasadením nepočítala ani Nemecká vojenská misia na Slovensku, aj pre jej zastaranú techniku.

S účasťou Slovákov vo vojne Hitler súhlasil až na poslednú chvíľu, a to najmä z propagandistických dôvodov. Prezident Jozef Tiso a predseda vlády Vojtech Tuka sa o jeho žiadosti, aby sa aj slovenská armáda zúčastnila na „nejakej prípadnej akcii“, dozvedeli 21. júna, pričom súhlasili. Tuka od začiatku vystupoval iniciatívne a nečakal na nemecké predstavy. Cieľom bolo predbehnúť Maďarsko v úsilí o revíziu Viedenskej arbitráže a získať miesto v nacistickej novej Európe. Tá však bola len propagandistickým nástrojom nacistov na pripútanie satelitov. Iniciatívny bol tiež minister národnej obrany gen. Fer-

dinand Čatloš, ktorý na prelome apríla a mája 1941 požiadal nemeckého vojenského atašé o účasť SR vo vojne v prípade účasti Maďarska.

Mobilizáciou od 22. júna do 4. júla do armády nastúpilo 56 858 vojakov. Tá prebehla úspešne, bez väčších protestov, ktoré neprekročili hranicu živelnosti. Sformovala sa Armádna skupina (dve pešie divízie, dva delostrelecké pluky, armádne jednotky a jednotky vzdušných zbraní). Hranice však ako prvá prekročila 24. júna Rýchla skupina (podriadená nemeckej 17. armáde). Siedmeho júla sa reorganizovala na Rýchlu brigádu. Začiatkom júla mala SR na fronte 50 689 vojakov. Agresia sa ospravedlňovala ako preventívna vojna proti židobolševizmu za oslobodenie zotročeného Ruska, čo, samozrejme, neodzrkadľovalo realitu plánovanej vyhladzovacej vojny. O vstupe do nej však nerokoval Slovenský snem, vyhlásila sa len branná pohotovosť štátu. Mnohí slovenskí vojaci rýchlo uverili propagande, keďže im prezentovala zverstvá páchané ustupujúcimi bolševikmi na obyvateľstve. Živila sa v nich tiež nenávisť voči Židom (napriek začiatku ich genocídy), obviňovaných z podpory bolševikov.

Zatiaľ čo Armádna skupina postupovala v tyle, Rýchla brigáda bola 22. júla nasadená v prvej línii pri Lipovci (na Ukrajine), kde padlo vyše 70 slovenských vojakov. V tom čase mala 195 dôstojníkov, 52 rotmajstrov a 4 655 príslušníkov mužstva. Gen. Čatloš od začiatku požadoval zlúčenie jednotiek pod jeho velením, ich prezborenie a presun do prvej línii. Nemecká vojenská misia to však neodporúčala pre ťažkopádnosť Armádnej skupiny. Pozastavovala sa aj nad rozsahom mobilizácie, keďže výhodnejšie bolo udržať chod zbrojoviek pre Ríšu a poľnohospodárstvo a na fronte zabezpečiť len symbolickú účasť. Čatloša podozrievala, že vojnu chce využiť na prezborenie proti Maďarom. Ten nakoniec predsa len 21. júla požiadal o reorganizáciu. Výsledkom bol vznik Rýchlej divízie (RD), ktorá mala bojovať na fronte, a Zaistovacej divízie (ZD) na okupovanom území. Domov sa vrátilo 35 623 mužov. V poli sa nachádzalo tiež Veliteľstvo vzdušných zbraní disponujúce dvomi stíhacími, tromi pozorovacími a jednou kuriérnou letkou. Na priamych bojoch sa v júli zúčastnili stíhacie letky. Avie B-534 utrpeli straty pri stretnutí s protivzdušnou obranou. V auguste zostali na fronte len pozorovacia letka 1 a stíhacia letka 12 a protiletadlové delostrelectvo. Mimo ZD a RD pôsobili tiež dve pionierske rotty, telegrafná stavebná rota a dve železničné stavebné rotty. Slovenská vláda v tomto čase ochotne participovala na vojne. S dlhším nasadením armády však nepočítala. Prvé vytriezvenie priniesol už krach bleskovej vojny.

Text: PhDr. Igor Baka, PhD.

Foto: VHA Bratislava

Slovenský tank Lt vz. 38 na východnom fronte v júli 1941

Smrtonosný gramofón

Vo februári 1927 bol prijatý do výzbroje Červenej armády ľahký guľomet konštruktéra Vasilija Aleksejeviča Degťareva pod označením DP-27 Degťarev pechotný vzor 1927.

Na jeho základe skonštruovali aj letecké guľomety DA a DA-2 a tiež tankový guľomet DT, označovaný aj ako DT-29.

Zbraň bola určená pre overený a rozšírený puškový náboj kalibru 7,62 × 54 mm s okrajom. V čase zavedenia sa vyznačovala nízkou hmotnosťou (bez zásobníka) v porovnaní s domácimi, ale najmä zahraničnými ekvivalentmi. Vyrábala sa v zbrojných závodoch v Kovrove a v Tule.

Prijali ich Nemci i Fíni

Sériové guľomety DP mali kapacitu diskového zásobníka – 47 nábojov, ktorý sa upevňoval v hornej časti nad nábojovou komorou. Ako dôležitá vlastnosť sa ukázala jednoduchosť rozoberania a skladania. Zbraň významne prispela ku skvalitneniu výzbroje Červenej armády.

V čase vojny boli trofejný guľomety prijaté do výzbroje nemeckej armády, no najviac ich prijali do výzbroje armády vo Fínsku, kde zriadili aj výrobu niektorých náhradných súčiastok. Počas používania sa ako nevýhoda ukázala pružina umiestnená pod horúcou časťou hlavne. Zbraň pri intenzívnej strelbe zlyhávala. V roku 1944 sa guľomet modernizoval na verziu DPM. Zlepšil sa spúšťovo-bíci mechanizmus, zvýšila životnosť vratnej pružiny a guľomet bol vybavený pažbičkou – pištoľovou rukoväťou. Vratná pružina sa preniesla viac do zadnej časti, čím pribudla vystúpená časť z rámu vzadu nad pažbou. Zmenou prešla aj poistka zbrane. Licenčná výroba modernizovaného guľometu prebiehala v Poľsku a aj v Číne pod označením Typ 53. Modernizácia tankovej verzie sa označovala ako DTM. Tankové verzie mali od začiatku zásobník na 63 nábojov. Na scénu v roku 1946 prišiel na základe predchádzajúcej verzie rotný guľomet RP-46. V tomto prípade sa používanie typického taniera vo vrchnej časti vytratilo. Bývalo zvykom, že na základe používania z praxe dostávali zbrane charakteristické prívlastky. Guľomet DP si práve pre výrazný vzhľad diskového zásobníka, ktorého vrchný kryt sa počas strelby otáčal, vyslúžil prezývku „smrtonosný gramofón“.

V československej armáde

Na území Slovenska sa pravdepodobne nachádzalo malé množstvo už okolo polovice roka 1941 ako koristný materiál z východného frontu v správe slovenskej armády. Ďalší prísun guľometov DP prebiehal od polovice roka 1944, či už v rámci organizátorských partizánskych skupín, prípadne skupín, ktoré prešli frontom. Okrem koristných nemeckých zbraní predstavovali menšie množstvo i dodávky prostredníctvom vzdušného mosta zo ZSSR. Popri vojskách Červenej armády sa nachádzal i vo výzbroji 1. československého armádneho zboru. Aj duklianske bojisko je dôkazom ich použitia, o čom svedčia nálezy umiestnené vo Vojenskom historickom múzeu v oddelení Svidník. Od roku 1944 vytvárala Červená armáda samostatné motocyklové pluky vybavené dvesto až tristo motocyklami M72, kde bol guľomet DP upevnený na postrannom vozíku. Okrem iného aj takto ich používala Červená armáda pri oslobodzovaní Československa. Dodnes sa tieto guľomety stále nachádzajú aj na ďalších bývalých bojiskách druhej svetovej vojny, najmä v oblastiach na území niekdajšieho Sovietskeho zväzu.

Tanková verzia vydržala najdlhšie

Guľomet bol zaradený aj do výzbroje povojnovej československej armády. V roku 1948 sa z peších jednotiek dostal do útvarov určených k mobilizačným potrebám. Časť guľometov sa v roku 1953 po vyradení odpredala, ale nejaký čas ho využívali ešte pri výučbe a výcviku. V zbierkach VHM Piešťany sa možno stretnúť aj so školskou verziou označenou ako „ŠKOLNÍ“, čo odkazuje na spomenuté obdobie. V rámci Československa ustúpil vo výzbroji novým typom zbraní domácej výroby. Vo výzbroji sa však naďalej udržala tanková verzia DT ako súčasť výzbroje tanku T-34/85, ktorý mal v tom čase stále perspektívu vo výzbroji. S tým súvisela skutočnosť, že začiatkom 50. rokov minulého storočia sa tankové guľomety DT prečíslovali v podniku Zbrojovka Brno a spolu so zásobníkmi označili preberacími značkami armády. Tieto guľomety boli označené ako ZTD. V neskoršom období armáda získala modernizované tankové guľomety DTM z Poľska, ktoré boli vedené pod názvom ZTDA. Tanková verzia sa na rozdiel od pechotnej vo výzbroji udržala až do definitívneho vyradenia tridsaťštyrikrát.

Text: Mgr. Tomáš Hanich

Vojenský historický ústav – VHM, múzejné oddelenie Svidník

Foto: VHÚ

Spolu to zvládneme

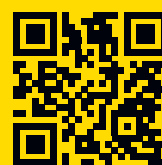
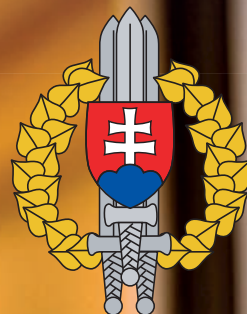

Foto: kpt. Peter Polčuhák